

GENBRUGSTØJ

- EN HVID MASKE

Et casestudie fra Uganda

Roskilde Universitet 2018

Vejleder Mette Fog Olwig

Skrevet af: Bettina Stuhr Lindskow & Tanja Schwartz Dideriksen

Indholdsfortegnelse

Abstract	4
1. Introduktion	5
1.1 Arbejdsspørgsmål	5
1.2 Begrebsafklaring	7
2. Metodiske overvejelser	8
2.1 Feltarbejde	8
2.1.1 Lokation og adgang til felten	9
2.2 Deltagerobservation	10
2.3 Vores position i felten	11
2.4 Triangulering med interviews	14
2.4.1 Fra uformelle til formelle interviews	14
2.4.2 Eliteinterview	16
2.5 Fokusgruppeinterviews	16
2.5.1 Rekruttering af respondenter	17
2.5.2 Præsentation af respondenter	20
2.5.3 Lokation for fokusgruppen	22
2.5.4 Optagelse af fokusgrupper	22
2.6 Interviewguide	23
2.7 Dagbog	25
2.8 Artikler og kampagnemateriale	25
3. Teori	27
3.1 Postkolonialismen	27
3.2 Mental kolonisering	29
3.3 Internalisering af vestlig kultur	29
3.4 Mindreværdskomplekset	30
3.5 Opnå lighed med Vesten	31
3.6 Sprogets magt	32
3.7 Kritik af postkolonialismen og Fanons teorier	32
4. Historiske begivenheder	35
4.1 Synet på afrikanere gennem tiden	35
4.2 Vesten fremstilles som “overlegne helte”	36
4.3 Raceforestillinger	38
4.4 Kolonitiden	39
4.5 Øget tøjforbrug og genbrugstøj	41

4.6 Delkonklusion	42
5. Analyse	44
5.1 Tøjdonationer portrætteres som en god sag	44
5.1.1 Betaler for tøjet	50
5.1.2 Den nødlidende	52
5.1.3 Delkonklusion	54
5.2. Mental kolonisering	54
5.2.1 Uganderne syn på genbrugstøj fra Vesten	54
5.2.2 Uganderne syn på Vesten	57
5.2.3 Den hvide maske i flere formater	58
5.2.4 Mindreværdskomplekset	61
5.2.5 Afhængighedsforholdet efter koloniseringen	63
5.2.6 Delkonklusion	65
6. Diskussion	66
6.1 Forbudets betydning	66
6.2 Mistillid til regeringen	68
6.3 Konkurrence fra Asien	70
6.4 Risici ved genbrugstøj	72
6.5 Modstand mod forbuddet	73
6.7 Fremstillingens betydning	75
6.8 Delkonklusion	76
7. Konklusion	77
8. Litteraturliste	79
9. Bilag	88
9.1 Interviewguide	88
9.2 Bilag 2 Indsamlede data	92

Abstract

In this thesis we argue that the large amounts of second hand clothing sent from the Western world to Uganda, may restrain Ugandans in an inferior self-understanding. To investigate this, we carried out interviews and participatory observations during three weeks of field work in Kampala, Uganda at Owino market, which is Uganda's largest second hand clothing market.

Through our field work, we found out that Ugandans attribute high status to Western second hand clothing. They rank Western second hand clothes at the top, while African clothes are ranked at the bottom. In addition, we experienced a general tendency in Uganda that they viewed the West as “superior” and in contrast they viewed themselves as “inferior”. Our analysis shows that this view might be legacies from the 19th century and the colonial period. There is still legacies from this view today when the Western world portrays itself as “heroes” who help “those in need” in Africa by donating second hand clothes.

We use the Afro-caribbean psychiatrist Frantz Fanon's theories to explain how a mental colonization is still expressed among Ugandans today and the way Ugandans' view second hand clothing reflects their view on the West as well as their own self-understanding as inferior. Our analysis also shows how Ugandans try to achieve status and try to obtain equality with the West by wearing second hand clothes, which symbolises a white mask, according to Fanon.

Second hand clothes from the Western world make the Ugandans dependent on clothes donations. This maintains them in a dependent and inferior position that may affect their self-understanding negatively.

We discuss what consequences the Ugandan government's future plan to ban imports of second hand clothes might have for the Ugandan population. On one hand the Ugandans who buy second hand clothes are afraid the ban will produce expensive clothes. On the other hand the ban can provide an economic boost for the local textile industry in Uganda and be a step towards making Uganda more independent, thereby strengthening a positive self-understanding and getting rid of the white mask.

We must be aware of how we portray the West as “heroes” and Africa as "needy" because it can maintain an unequal relationship where the Ugandans perceive themselves as inferior.

**“For the black man
there is only one destiny.
And it is white.”**

(Fanon 2017: 4)

1. Introduktion

I Danmark køber danskerne i gennemsnit 16 kg tøj om året, og meget af dette tøj ender bagerst i klædeskabet (Forbrugerrådet Tænk 2015). Når danskerne donerer tøj fremstilles det som en god gerning. Tøjdonationer bliver pakket ind i et glansbillede, hvor vesterlændinges hjælp til de “nødlidende” er i fokus. Når genbrugstøjet havner hos Røde Kors bliver det, der ikke kan sælges i danske butikker solgt til udenlandske opkøbere. Meget af dette tøj havner i Afrika, heriblandt Uganda, hvor genbrugstøj udgør 81 procent af befolkningens tøjkøb (Brooks 2015, 144f).

Hvad der herefter sker med genbrugstøjet, og hvordan dette påvirker tøjmodtagernes situation, fokuseres der ikke meget på i litteraturen. Dette leder os frem til følgende problemformulering:

Hvordan påvirker genbrugstøj uganderne selvforståelse?

1.1 Arbejdsspørgsmål

For at svare fyldestgørende på vores problemformulering, har vi udformet tre arbejdsspørgsmål. Disse arbejdsspørgsmål vil udgøre specialets struktur.

- Først vil vi undersøge, hvilket syn Vesten har på afrikanere og herefter analysere, hvordan dette syn kommer til udtryk gennem donation af genbrugstøj.
- Herefter vil vi analysere hvilket syn uganderne har på genbrugstøj og på Vesten.

- Afsluttende vil vi diskutere, hvilken betydning det kan have for Ugandas befolkning, hvis forbuddet af genbrugstøj bliver en realitet.

Baseret på tre ugers feltarbejde i Kampala, Uganda, på Owino markedet, der er Ugandas største marked for genbrugstøj, har vi undersøgt hvilket syn uganderne har på genbrugstøj og der igennem på Vesten, samt hvilken betydning det kan få, hvis Ugandas regering forbyder importen af genbrugstøj, som den har proklameret, at den vil gøre.

Gennem vores feltarbejde fandt vi frem til, at uganderne tillagde vestligt genbrugstøj en høj status. De rangerede det vestlige tøj øverst hvorimod afrikansk tøj blev placeret i bunden. Desuden oplevede vi en generel tendens til, at Vesten blev associeret med velstand og ophøjet til et paradys. For at forstå denne opfattelse, vil vi gøre brug af den afro-caribiske psykiater Frantz Fanons teorier om mental kolonisering og mindreværds-komplekset. Fanon vil være specialelets hovedteoretiker og hans teorier kan hjælpe os med at belyse, hvilke konsekvenser koloniseringen kan have haft for folk i Uganda, der er en tidligere britisk koloni. Ved at anvende Fanon kan vi ligeledes forklare, hvordan uganderne forsøger at opnå status og en form for lighed med Vesten. Ifølge Fanon kommer dette til udtryk ved at iføre sig en hvid maske. Vi vil derfor i dette speciale argumentere for, at uganderne påfører sig vestligt genbrugstøj, afbleger huden, bosætter sig i Vesten, pryder deres sprog med vestlige udtryk eller undertrykker eget sprog, for bl.a. at opnå lighed med Vesten, hvilket afspejler ugandernes syn på sig selv.

Ved hjælp af Fanons teoretiske afsæt, kan vi analysere, hvordan en mental kolonisering stadig kommer til udtryk i dag, samt hvordan internaliseringen af vestlige værdier kan undertrykke ugandernes egen kultur. Denne undertrykkelse kan have indflydelse på ugandernes selvforståelse.

Herudover vil vi trække på 1800-tallets folkeudstillinger og race-hierarki, hvor afrikanere sås som "uintelligente", "primitive" og "uciviliserede". Dette syn på afrikanere blev brugt som argument for koloniseringen, hvor vesterlænderne ville civilisere de "vilde". Vesten har herved fremstillet sig selv som de "overlegne", der er ansvarlige for at udvikle verden. Vesterlænderne kan være "helte" og redde "de nødlidende afrikanere" gennem tøjdonation, som i Vesten fremstilles som en velgørenhedsmetode. Det brugte tøj fra Vesten kan gøre uganderne afhængige af Vestens tøjdonationer. Dette kan fastholde uganderne i et afhængighedsforhold og en mindreværdig position, som kan have betydning for deres selvforståelse.

1.2 Begrebsafklaring

Vi har valgt at bruge termene Vesten og Afrika, men overvejede også at omtale disse landegrupper som Det Globale Nord og Det Globale Syd. Vores fokus er midlertidigt på Afrika og derfor synes vi, at Det Globale Syd blev for bred en kategori. Vi har været meget opmærksomme på, at vi ikke ønsker at skrive os ind i tidligere tiders forestillinger om Vesten og "de andre", men for netop at understrege tidligere tiders syn og gøre opmærksom på, at dette syn stadig gør sig gældende i dag, har vi valgt at bruge disse termer.

Vores hovedteoretiker Frantz Fanon er blevet kritiseret for at gøre brug af kategorier som kan virke ekstreme f.eks. "den hvide"- "den sorte", "racisten" - "ikke racisten", "den koloniserede" - "kolonisten" (Caute 1970, 15). Ved at sætte tingene på spidsen understreges vigtige pointer, og derfor har vi valgt at være tro mod Fanon, og anvender termene "sorte" og "hvide", når vi belyser hans pointer. I vores analyse anvender vi termen afrikanere, da vi mener, at denne betegnelse er mere neutral.

Generelt er det problematisk at kategorisere befolkningsgrupper og lande, men vi har brug for kategorier for at kunne italesætte de forskelle (Schmitz 2007, 58), der eksisterer mellem vesterlændinge og afrikanere og mellem Vesten og Afrika. Begreberne kan hjælpe med at sætte fokus på strukturer, der stadig gør sig gældende i verden.

2. Metodiske overvejelser

I dette kapitel vil vi belyse vores metodiske valg og overvejelser, som vi anvendte til at indsamle empiri. For at undersøge hvilket syn uganderne har på genbrugstøj og på Vesten, samt forstå hvilke konsekvenser det kan få, hvis Ugandas regering forbyder importen af genbrugstøj, valgte vi at tage på tre ugers feltarbejde i Kampala, Uganda. Her opsøgte vi tøjsælgere og tøjkøbere på Owino markedet, som er Ugandas største marked for brugt tøj. Vi samlede respondenter til to fokusgrupper og interviewede Robert Mawanda fra Uganda Manufacturers Association. I vores feltarbejde benyttede vi os af deltagerobservation, uformelle interviews, eliteinterview, fokusgruppeinterviews og dagbogsskrivning, som alle vil blive gennemgået i dette kapitel.

2.1 Feltarbejde

I perioden den 19. september til den 8. oktober 2017 udførte vi feltarbejde i Kampala, Uganda. Vi valgte at lave feltarbejde, da denne metode gav os mulighed for at udforske og undersøge, hvordan uganderne forholder sig til genbrugstøj fra Vesten, og hvilken betydning det kan have for deres selvforståelse. Da vi ikke har kunnet læse os til, hvordan den almene ugander forholder sig til genbrugstøj og regeringens kommende forbud, rejste vi derfor til Uganda for at indsamle en række informationer, som vi ikke kunne få på anden vis. Disse informationer er svære at måle og derfor valgte vi at udforske dem via kvalitative metoder, da den kvalitative metode vægter beskrivelse og forståelse af respondenternes perspektiv højt. Derved havde vi mulighed for at opnå en dybere forståelse for de lokales perspektiv (Merriam 2009, 3ff, 13ff) (Hastrup 2011, 26). Formålet med kvalitative undersøgelser er netop at skaffe informationsrigdom, da der genereres store mængder detaljeret information (Neergaard 2010, 11).

Et krav når man udfører feltarbejde er, at man forsøger at tage del i det lokale liv så meget som overhovedet muligt (Eriksen 2001, 24). Derfor var det vigtigt for os at komme afsted i tre uger, så vi havde tid til at komme ind på livet af folk, og også havde tid til at deltage i aktiviteter, der ikke havde noget direkte med vores speciale at gøre. Dette for at få en bedre forståelse af Uganda som helhed. Vi havde desværre ikke mulighed for at være afsted længere end tre uger, da vi havde Tanjas tre-årige datter Malaica og kæreste Brian med. Vores feltarbejde skulle således ikke kun tilpasses os selv, men også Malaica og Brian, samt vores arbejde hjemme i Danmark.

Feltarbejde er en mixed method (Eriksen 2001, 25) til at opnå viden omkring mennesker og samfundsliv (Hastrup 2011, 26). Derfor benyttede vi os af forskellige dataindsamlingsmetoder, som deltagerobservation trianguleret med uformelle interviews, eliteinterview, fokusgruppeinterviews og dagbogsskrivning. Trianguleringen muliggjorde, at vi kunne tolke vores genstandsfelt ud fra flere forskellige datakilder (Pedersen 2012, 123). Dette understøttede os i at forholde os analytisk reflektivt til egen dataproduktion, hvilket styrker validiteten (Halkier 2016, 16) (Lund 2014, 226f).

2.1.1 Lokation og adgang til felten

Vi valgte Uganda som vores case-land, da uganderne har et højt forbrug af genbrugstøj, der udgør 81 procent af befolknings tøj køb (Brooks 2015, 144f) og da regeringen i Uganda vil forbyde genbrugstøjet i 2019. Desuden var det en stor fordel, at vi havde et netværk i landet, da Tanjas kæreste Brian er fra Uganda og har familie der. Dette kunne hjælpe os med at få adgang til nogle købere af genbrugstøj, hvilket vi vil uddybe i afsnittet 2.5.1 Rekruttering af respondenter.

Owino markedet var vores genstandsfelt, hvor vi udførte deltagerobservationer. Vi valgte Owino markedet, da det som nævnt er det største marked i Uganda, med over 10.000 stande, der sælger genbrugstøj. Owino markedet er derved centrum for genbrugstøj fra Vesten, hvorfra tøjet blev købt af både private forbrugere og tøjsælgere fra landdistrikterne (Uganda safari 2017) (URN 2008). Forskerens tilgængelighed til felten, varierer alt afhængig af den sociale situation. Nogle miljøer er mere tilgængelige end andre miljøer, hvor forskeren kan deltage i de aktiviteter og registrere de ting der observeres (Spradly 2012, 49). I og med, at Owino markedet var en offentlig udendørs markedsplads, og var frit tilgængeligt for alle, var det forholdsvis let for os som forskere, at få adgang til dette markeds miljø. Vi kunne komme og gå som det passede os, og gentage vores deltagerobservationer, da det er helt naturligt at komme ofte og købe tøj og mad på markedet.

Billedet ovenfor viser en lille del af det kæmpestore Owino markedet, og alt den aktivitet, der foregår på markedspladsen dagligt. Rundt om markedspladsen var der to etagers høje bygninger, hvor der var en svalegang, som vi bevægede os op på, når vi skulle skrive feltnoter. Det er herfra billedet er taget.

2.2 Deltagerobservation

Deltagerobservation er en kulturvidenskabelig undersøgelsesmetode, hvor vi vil kunne opnå indsigt i de lokales kultur og den måde de indretter deres liv på (Spradly 2012, 40). Herved havde vi mulighed for at få indblik i dagligdagen på Owino markedet og forstå hvilken betydning genbrugstøj har for uganderne og deres selvforståelse. At indgå så dybt som muligt i felten er hovedformålet med deltagerobservation (Eriksen 2001, 26). Det er derfor vigtigt ikke kun at observere, men også at være deltagende. Ved deltagelse har man mulighed for at opleve aktiviteterne direkte og derved få indblik i hændelsernes karakter, hvorefter egne indtryk kan registreres (Spradly 2012, 54) (Emerson et al. 2011, 3). Der findes forskellige deltagelsesniveauer såsom; ikke-deltagelse, passiv, moderat, aktiv og fuld-deltagelse (Spradly 2012, 56ff). Vi startede med at være passive observatører den første dag, hvor vi gik en runde på Owino markedet og registrerede de forskellige aktiviteter og interaktioner, der foregik. De

efterfølgende uger gjorde vi meget ud af at deltage aktivt på Owino markedet ved bl.a. at hilse, snakke og spise med de lokale, samt gå rundt til de forskellige boder og kigge på tøjet. Vi købte også noget af tøjet, hvilket var en god og naturlig måde at komme i snak med de lokale tøjsælgere, og samtidig få informationer om pris, kvalitet og deres syn på tøjet, hvilket følgende uddrag fra vores feltnoter viser:

Vi ser en gruppe unge, der sidder på jorden med hver deres bunke børnetøj foran sig, som de sælger. De sidder tæt. Vi sætter os på hug for at købe noget af børnetøjet og falder i snak med en af sælgerne Vianney. Som køber af tøjet stiller vi nogle spørgsmål omkring tøjet og Vianneys situation. Det virker ret naturligt at spørger i denne sammenhæng. Han er 24 år og har solgt brugt tøj i seks måneder. Vi køber to stykker tøj og går videre. (Feltnoter den 23.09.2017)

I ovenstående eksempel er vi aktiv-deltagende og agerer på lige fod med de andre på markedet. Vi bruger vores egen position til at interagere aktivt med de lokale, og ved selv at købe tøj, fik vi en større forståelse for deres synspunkter på genbrugstøjet. På denne måde blev vi hurtigt aktiv-deltagende i felten (Spradly 2012, 58f). Antropolog Thomas Hylland Eriksen mener, at forskeren ved deltagerobservation forsøger ikke at blive lagt særligt mærke til, så lokalbefolkningen kan fortsætte med deres egne gøremål som sædvanligt (Eriksen 2001, 26). Vi fandt dog hurtigt ud af, at det var umuligt ikke at tiltrække os opmærksomhed og derfor var det svært at være passive observatører. Folk var nysgerrige og kom hen og spurgte, hvad vi lavede, når vi sad og observerede begivenhederne på Owino markedet. Derfor var vi oftest aktiv-deltagende.

Fuld-deltagende blev vi aldrig, da det ville kræve, at vi blev lokale købere på lige fod med lokalbefolkningen, der havde deres daglige gang på Owino markedet (Spradly 2012, 59). Dette vil ikke kunne lade sig gøre alene af den grund, at vi er "hvide" vesterlændinge, der altid vil skille os ud fra de lokale, som kommer på markedet.

2.3 Vores position i felten

For at en feltarbejders tilstedeværelse skal opfattes som mere eller mindre neutral blandt lokalbefolkningen, er det afgørende at forskeren bliver i felten længe nok (Eriksen 2001, 24). Men når vi som forskere arbejder i et ikke-vestligt samfund er det nærmest umuligt at blive "ubemærket" i felten. Derfor er det vigtigt at være opmærksom på, hvilken social situation man vælger at placere sig i, da nogle situationer fremmer opmærksomheden på ens aktiviteter mere end andre. Forskeren styrker sine muligheder for en vellykket undersøgelse ved at

vælge en social situation, der ikke henleder opmærksomheden på ens aktiviteter (Spradly 2012, 50f). Vores sociale situation var som nævnt Owino markedet. Vi tænkte, at vi i højere grad ville være "ubemærket" her, hvor der hver dag kommer masser af mennesker for at købe tøj. Vi forestillede os, at vi muligvis kunne falde ind i en større mængde af turister, men hvad vi ikke vidste var, at det er meget sjældent, at der kommer "hvide" mennesker på Owino markedet. I de tre uger, hvor vi var i Kampala, så vi ingen andre "hvide" på Owino markedet og vi oplevede mange reaktioner på vores tilstedeværelse. Forskeren vil altid have en rolle og en position i felten og herved vil forskerens egenskaber indirekte og utilsigtet påvirke forskningsprocessen (Golde 1986, 2) (Emerson et al. 2011, 4). Antropolog Hortense Powdermaker mener, at en videnskabelig diskussion omhandlende feltarbejde bør inkludere væsentlige detaljer om observatøren: "the role he plays, his personality and other relevant facts concerning his position and functioning in the society studied." (Powdermaker i Golde 1986, 2). Herved er det vigtigt at nævne vores position som unge, "hvide" kvinder, da denne kan have haft indflydelse på vores data. Kønnen er meget synligt og noget som folk lægger mærke til og reagerer på baggrund af (Golde 1986, 3). Dette opdagede vi også, da flere mænd tog fat i os og spurgte om vi var gift. Vi kan ikke vide, om vi har fået adgang til ting, som vi ikke havde fået adgang til, hvis vi var mænd. Alligevel vil vi forsøge at komme med nogle bud på, hvad det kan have betydet for vores data, at vi er kvinder.

Flere kvindelige antropologer mener, at der kan være nogle fordele ved at være kvinde, når forskere laver feltarbejde (Powdermaker i Golde 1986, 68). Kvinder kan anses som sårbare og fysisk underlegne (Golde 1986, 6), og herved er lokalbefolkningen ikke bange for kvinder (Powdermaker i Golde 1986, 68). En fremmed kvinde er mindre skræmmende end en mand grundet hendes kvindelige karaktertræk (Golde 1986, 7). Mandlige forskere kan derimod have vanskeligere ved at få lov at være alene med kvinder i felten, da der sås tvivl om deres hensigter (Powdermaker i Golde 1986, 68). Herudover opfattes mænd også som mere aggressive end kvinder (Golde 1986, 7). Kvindelige forskere kan opleve at lokalbefolkningen har en trang til at passe på dem (Golde 1986, 5). Dette oplevede vi også. Vores Chauffør Sadam syntes ikke, at vi skulle gå alene ind på Owino markedet og fulgte med os for at sikre, at der ikke skete os noget. Vi oplevede også, at en af de kvindelige tøjsælgere følte en vis beskyttertrang over for os. Hun fortalte, at vi skulle være opmærksomme på, hvor vi gik, hvem vi talte med og ikke have nogle værdifulde ting i vores

taske. Hendes bekymring gik på, at folk kunne tro, vi havde penge og derfor stjæle vores ting eller på anden måde udnytte vores tilstedeværelse (Susan den 05.10.2017).

Blandt tolv kvindelige antropologer oplevede kvinderne oftere denne beskyttelse, hvis de var unge, ugifte og alene i felten (Golde 1986, 5ff). Hvis en kvindelig forsker er single, vil lokalbefolkningen ofte undre sig over, hvorfor hun ikke er gift (Golde 1986, 10). Derfor valgte vi altid at svare ja, når mænd spurgte os, om vi var gift. Dette for at sikre, at deres hensigt med at snakke med os ikke var giftemål.

Den "fremmede" forsker er også et objekt for nysgerrighed og opmærksomhed (Golde 1986, 10), hvilket vi også oplevede i stor stil. Dette gjorde det som tidligere nævnt vanskeligt at være passive observatører på markedet. Nysgerrigheden skyldes ifølge antropolog Peggy Golde, at folk gerne vil lære om et andet land, og for at klarlægge hvor menneskelig forskeren er og hvor mange karaktertræk, som forskeren har tilfælles med lokalbefolkningen (Golde 1986, 10). Vi oplevede, at folk var ivrige efter at lære os at kende. Nogle ville som nævnt giftes med os, andre ville være vores ven, mens atter andre spurgte os direkte, om vi kunne hjælpe dem til Vesten.

Vores vestlige baggrund og opsigtsvækkende position som kvinder i felten kan således have haft indflydelse på vores dataindsamling. Mange af dem som selv henvendte sig til os var unge mænd. For at få et ligevægtigt input fra de lokale, der ikke var så opsøgende over for os, valgte vi selv at opsøge især kvinderne på markedet. Vi oplevede ikke nogen forskel i folks besvarelser alt efter, om de havde opsøgt os, eller vi havde opsøgt dem. Folk var altid imødekommende og hjælpsomme over for os. Om det var grundet vores vestlige baggrund eller fordi vi er kvinder eller en kombination af begge, kan vi kun gisne om.

Vi spurgte om et telefonnummer på mange af de lokale, som vi snakkede med på Owino markedet. Vi tænkte, at det ville være en god ide at have mulighed for at kontakte de forskellige respondenter, hvis nu vi fik brug for dem i vores fokusgruppe. Dette forklarede vi dem, hvorefter de oplyste deres nummer. Mange spurgte også efter vores kontaktoplysninger, men her nævnte vi, at vi ville kontakte dem, hvis vi fik brug for deres hjælp. Flere af vores respondenter ytrede, at de håbede at høre fra os, men det endte med, at vi kun kontaktede to, som hjalp os med at finde relevante respondenter, hvilket vi uddyber i afsnit 2.5.1 Rekruttering af respondenter. Set i bakspejlet var det uhensigtsmæssigt at bede om en masse telefonnumre, som vi ikke brugte til noget. Vi satte nogle forhåbninger i gang hos den enkelte, som vi ikke indfrie. Relationerne til dem vi mødte virkede ikke helt jævnbyrdige, da det var tydeligt, at mange af dem gerne ville have noget ud af vores bekendtskab. Efter vores hjemkomst til Danmark oplevede vi f.eks., at den ene af dem, som havde fået vores

kontaktoplysninger, skrev til os dagligt på de sociale medier, i håb om, at vi ville hjælpe ham socialt og økonomisk med at starte en NGO.

2.4 Triangulering med interviews

Vi vil i det følgende præsentere de forskellige kvalitative interviewformer vi triangulerede deltagerobservationerne med: uformelle interviews, formelle interviews, eliteinterview samt fokusgruppeinterviews.

2.4.1 Fra uformelle til formelle interviews

Vi valgte at kombinere deltagerobservation med interviews, da det gav os mulighed for at spørge ind til de handlinger og situationer vi bemærkede på Owino markedet, og samtidig spørge ind til respondenternes livssituation og deres perspektiv på genbrugstøjet. Det kvalitative forskningsinterview er netop en enestående mulighed for at få adgang til at beskrive menneskers oplevelser af deres livsverden (Kvale og Brinkmann 2009, 47). Forskeren indhenter beskrivelser fra interviewpersonens livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener. Det nærmer sig en hverdags samtale, men har et professionelt formål og udføres i overensstemmelse med en interviewguide, der fokuserer på bestemte emner, og som kan indeholde forslag til spørgsmål (Kvale og Brinkmann 2009, 45). Vi havde lavet en interviewguide hjemmefra, (Se bilag 1) men da vi var i felten, viste det sig som nævnt, at vi hurtigt faldt i snak med tøjsælgerne. Så fremfor at afholde et decideret interview, smalltalkede vi med dem om deres butik, hvor længe de havde haft den, priserne, kvaliteten og deres syn på genbrugstøjet. Derfor startede vi ikke med at fortælle folk, at vi var på markedet for at indsamle empiri til vores speciale, som vi ellers havde forestillet os, at vi ville gøre. Samtalerne startede derimod helt andre steder, og det var ofte svært, hvornår vi lige skulle få sagt, at vi egentlig var der for at indsamle empiri. Vi fortalte altså ikke folk om vores motiver fra start og var dermed ikke så troværdige, som vi havde ønsket at være. Generelt er der enighed om, at det er uetisk ikke at oplyse, hvad ens formål er (Eriksen 2001, 26) (American Anthropological Association 2012). Vi oplyste dog vores formål efterfølgende.

Således blev størstedelen af vores interviews ret uformelle og bar i højere grad præg af dialog. Det uformelle interview indebærer løs snak eller korte forespørgsler, hvor

ordvekslingen ikke optages. Ifølge psykolog Martin Pedersen kan det uformelle aspekt derfor have en afgørende betydning for, at respondenterne fortæller mere ærligt eller direkte om deres situation, end de ellers ville havde gjort i en formel interviewssituation (Pedersen 2012, 129). Via smalltalk blev vi således klogere på, hvilken betydning genbrugstøjet havde for tøjsælgerne, hvilket vi vil uddybe i kapitel 5. Analysen.

Vi opsøgte både tøjsælger og tøjkøber på Owino markedet, da vi havde en forforståelse om, at de hver især havde forskellige perspektiver på tøjet, hvilket vi uddyber i afsnittet 2.5 Fokusgrupeinterviews. Tøjsælgerne faldt vi som nævnt nemt i snak med, derimod viste det sig at være mere problematisk at få tøjkøberne i tale, da de havde travlt.

De første dage på markedet kiggede vi ikke i vores interviewguide og tog ikke noter, når vi smalltalkede med folk. Vi forsøgte i stedet at huske alt hvad respondenterne sagde. Efterfølgende fandt vi et sted og skrev alle vores feltnoter ned. Vi valgte denne uformelle fremgangsmåde, da vi ønskede at respondenterne skulle tale mere åbent og ærligt om deres situation (Pedersen 2012, 129). Vi opdagede, at det var svært at huske alt hvad der blev sagt. Vi glemte hurtigt vigtige detaljer og derfor var det nødvendigt, at vi skyndte os at notere det hele ned umiddelbart efter det uformelle interview. Dette var dog vanskeligt, for mens vi sad og skrev vores feltnoter, oplevede vi flere gange, at folk kom hen og spurgte, hvad vi lavede. Før vi vidste af det, snakkede vi løs med disse mennesker og var i gang med endnu et uformelt interview. Herved nåede vi aldrig at skrive alle svarene ned fra vores første interview, før vi var i gang med det næste. Derfor blev vi nødt til at finde en anden metode, så vigtige informationer ikke ville gå tabt. I stedet begyndte vi at finde vores notesbøger frem og skrive ned, mens vi snakkede med folk. Vi var overrasket over, hvor imødekommende de lokale var. De ville meget gerne fortælle og virkede ikke hæmmede over, at vi tog noter til det de fortalte. For os var dette en meget bedre metode, da den skabte et større overblik, når vi skrev ned med det samme. Herudover kunne vi bedre validere svarende løbende, ved at gentage de lokales pointer. Vi havde også mulighed for at skæve til vores interviewguide og sikre os, at vi var kommet hele vejen rundt. Derfor er vores interviews gået fra at være uformelle til at blive mere og mere formelle i takt med, at vi havde været i felten i længere tid.

2.4.2 Eliteinterview

Vi ville gerne kombinere vores uformelle interviews med de lokale fra Owino markedet, med et par eliteinterviews for at kunne stille spørgsmål til regeringens beslutning om at forbyde import af brugt tøj til Uganda. Eliteinterviews er med personer, der er ledere eller eksperter og ofte sidder i magtfulde stillinger (Kvale og Brinkmann 2009, 167).

Vi lavede en liste med fagpersoner, der havde udtalt sig om Ugandas store mængde af genbrugstøj i nationalaviserne, og spurgte om Brians familie kunne sætte os i kontakt med nogle af dem. Dette forsøgte de, men det lykkedes ikke. Ifølge Steinar Kvale (professor i pædagogisk psykologi) og Svend Brinkmann (professor i almenpsykologi og kvalitative metode) er det ofte et centralt problem inden for eliteinterview at få adgang til interviewpersoner (Kvale og Brinkmann 2009, 167).

Herudover forsøgte vi at ringe og skrive til forskellige aktører, som bl.a. den danske ambassade i Uganda, og spurgte om de kunne foreslå nogle fagpersoner, som vi med fordel kunne snakke med. Ambassaden foreslog, at vi tog kontakt til Robert Mawanda som er kommunikations manager i Uganda Manufacturers Association. Derfor kørte vi forbi hans kontor for at aftale et møde. Vi fik mulighed for at stille ham en række spørgsmål med det samme, og det viste sig at være yderst brugbar information. At snakke med en, der så Ugandas situation i et større perspektiv var en god kontrast til de mange tøjsælgeres og tøjkøberes synspunkter. Interviewet med Robert M vil vi gøre brug af i diskussionen, hvor vi vil diskutere, *hvilken betydning det kan have for Ugandas befolkning, hvis forbuddet af genbrugstøj bliver en realitet*. Vi vil bruge Robert Ms besyv til at opnå et perspektiv på makroniveau og forstå fordelene ved at forbyde genbrugstøj på længere sigt.

Vi erfarede som nævnt, at det ikke var nemt at komme i kontakt med fagpersoner. Det havde derfor været fordelagtigt for os, hvis vi havde kontaktet nogle af disse relevante aktører inden afrejse og aftalt et møde med dem på forhånd.

2.5 Fokusgruppeinterviews

Vi valgte at afholde to fokusgrupper med tøjkøbere, da det som nævnt var svært at opholde tøjkøberne på Owino markedet. Desuden var der også meget larm fra de øvrige handlende, og herved var det ikke et ideelt sted at snakke med tøjkøberne i længere tid. Vi brugte mange dage på at interviewe tøjsælgere, så vi ville få svært ved at nå at interviewe lige så mange tøjkøbere, hvis vi skulle interviewe dem enkeltvis. Vi havde en forventning om, at vi dagligt kunne gennemføre fire-fem interviews. Dette viste sig ikke at være realistisk, da vi blev

Commented [1]: obs. denne har ændret tal fra 2.4 til 2.5 og derfor ændre de resterende fokusgruppe referencer desværre også nummer ;-(

meget trætte i hovedet efter blot et par enkelte interviews. Dette skyldes bl.a. varmen og al den energi vi brugte på at snakke et andet sprog. Herudover tog hvert enkelt interview lang tid grundet de mange afbrydelser der kom, når tøjsælgerne havde kunder. Ved at afholde fokusgruppeinterviews, kunne vi lettere producere en større mængde data end hvis vi skulle have interviewet hver og en.

En anden fordel ved, at vi valgte at lave fokusgrupper med tøjkøberne var, at denne metode gav os adgang til at få gruppens holdninger frem. Fokusgrupper er gode til at producere data om sociale gruppers fortolkninger, interaktion og normer (Halkier 2016, 13).

Når en gruppe mennesker er samlet i en fokusgruppe og diskuterer et emne, skaber de tilsammen fortolkninger, argumenter, enigheder og uenigheder som gruppe (...). Fokusgrupper kan producere viden om kompleksiteterne i betydningsdannelser og sociale praksisser, som er svære for forskeren at få frem i individuelle interviews (Halkier 2016, 13ff).

I fokusgrupper vil respondenterne kommentere på hinandens forståelse og sammenligne hinandens erfaringer i gruppeprocesserne (Halkier 2016, 15), hvilket var en fordel, nu hvor vi ville undersøge tøjkøbernes syn på genbrugstøj fra Vesten, og hvilken betydning det havde for deres selvforståelse.

En tredje fordel ved at afholde fokusgrupper var, at vi kunne producere data uden at trænge os for meget på i respondenternes dagligdag (Halkier 2016, 15). Fremfor at forstyrre tøjkøberne på Owino markedet aftalte vi med vores respondenter at mødes på et tidspunkt, som også passede dem. Således forstyrrede vi respondenternes privatliv mindre end ved f.eks. deltagerobservation (Halkier 2016, 15), for selvom vores intention med deltagerobservation netop var ikke at forstyrre tøjsælgerne, så blev vi alligevel et forstyrrende element for deres arbejde.

2.5.1 Rekruttering af respondenter

Da vi skulle finde respondenter til vores fokusgrupper, overvejede vi, hvordan vi kom i kontakt med forskellige samfundsklasser i Uganda, for at få en mere nuanceret forståelse for uganderne syn på genbrugstøj.

For at finde respondenter anvendte vi snowballsampling, som har til formål at lokalisere relevante personer, som man kan snakke med (Neergaard 2010, 36). Disse personer lokaliseres gennem eget netværk (Halkier 2016, 36) og herved benyttede vi os af Brians

netværk. Vi spurgte Brians søster Jolly og svigerinde Asha, om de kunne skaffe seks-syv respondenter til en fokusgruppe med folk, der går i genbrugstøj. De sagde, at vi kunne interviewe dem, da de selv går med genbrugstøj. Vi valgte at rekruttere lidt flere end vi egentlig havde tænkt, sådan så vi ikke ville blive alt for sårbare overfor afbud på dagen (Halkier 2016, 38). Vi fik ét afbud og således endte vi med en fokusgruppe på fire. Ifølge Bente Halkier (professor og ph.d.-programleder på Sociologisk Institut) anbefaler litteraturen, at man ikke anvender respondenter som man kender til fokusgrupper. Dette skyldes, at kommunikationen bliver mere indforstået, når man har en personlig relation (Halkier 2016, 36). Vi valgte alligevel at gøre brug af Brians familie, til trods for, at Tanja kendte Jolly og også var i familie med Asha og Ronald. Tanja og Jollys indforståethed var meget begrænset, da de kun kendte hinanden flygtigt. De fire respondenter i fokusgruppe a tilhører den højere middelklasse, så det var vigtigt for os også at komme i dialog med folk fra andre samfundsklasser.

Vi besluttede, at Owino markedet netop var et godt sted at finde respondenter til vores anden fokusgruppe, da de lokale her ikke havde så mange ressourcer. Vi havde vores daglige gang på Owino markedet og sørgede derfor jævnligt for at gå forbi og sige oli otya (læs: hej på Luganda) til nogle af de tøjsælgere, som vi havde haft en god dialog med. Således byggede vi en god relation op, og efter nogle dage spurgte vi Semakula og hans søster Irene, om de kunne hjælpe med at skaffe respondenter til en fokusgruppe. Vi havde ikke regnet med, at de ville rekruttere andre tøjsælgere, men denne fokusgruppe kom til at bestå af respondenter, der udover selv at købe brugt tøj også sælger genbrugstøj. Dette kan have påvirket deres svar, og dermed vores data. Dog køber alle i Uganda genbrugstøj, og derfor mener vi, at denne fokusgruppe alligevel godt kan have valide synspunkter vedrørende forbrug af genbrugstøj. Ud over dem selv skaffede de tre af deres venner. Derfor havde vi fem deltagere til denne fokusgruppe.

Vi anvendte altså en form for snowballsampling til begge vores fokusgrupper. Normalt er udfordringen ved snowballsampling at få etableret den første vigtige kontakt (Neergaard 2010, 36), men denne udfordring havde vi ikke. Dels fordi vi kunne bruge Brians netværk, men også fordi det var let at komme i kontakt med uganderer, der går med genbrugstøj. Således var vores adgang til at rekrutterer respondenter forholdsvist tilgængeligt.

Respondenterne kendte hinanden i fokusgruppe a, mens kun nogle af respondenterne kendte hinanden i fokusgruppe b. Dette var der både nogle fordele og ulemper ved, hvilket vi vil komme ind på i det følgende.

Hvis der er store forskelle i folks erfaringsgrundlag, så kan det være svært at kommunikere med hinanden, og nogle kan føle sig utrygge ved at sige specifikke ting (Halkier 2016, 31). Derfor kan det have været en fordel, at alle respondenterne i fokusgruppe b arbejdede på Owino markedet. De kendte ikke alle sammen hinanden, men de var i samme båd i og med, at de alle både købte og solgte brugt tøj og sko. Vi interviewede dem dog ikke på baggrund af, at de solgte genbrugstøj, men på baggrund af, at de køber brugt tøj.

I fokusgruppe a havde respondenterne forskellige beskæftigelser, til gengæld var de som nævnt i familie eller venner og kendte således hinanden.

Indenfor fokusgruppelitteraturen er der stor debat omkring, hvorvidt respondenter i en fokusgruppe skal kende hinanden eller ej. Alt efter om de kender hinanden, eller ikke kender hinanden skabes der forskellige former for social interaktion og gruppedynamikker (Halkier 2016, 32). Risikoen ved, at respondenterne kender hinanden er, at man kan risikere, at de opfører sig efter allerede etablerede dominansrelationer (Halkier 2016, 32), hvilket vi også oplevede. I fokusgruppe a, hvor respondenterne kendte hinanden, diskuterede de meget mere. De afbrød hinanden og erklærede sig uenige. I fokusgruppe b, hvor ikke alle respondenterne kendte hinanden, skulle vi i højere grad hive ordene ud af respondenterne, og de var ofte meget enige. At respondenterne ofte var enige, kan også være en konsekvens af, at de var meget homogene, da de alle solgte brugt tøj og sko. Ifølge Halkier kan man risikere, at der ikke er nok social udveksling, hvis ens fokusgruppe er for homogen (Halkier 2016, 31). Set i bakspejlet havde det måske været en fordel, at vores respondenter havde haft forskellige professioner for at sikre diversitet.

Fordelene ved at anvende respondenter, der kender hinanden er også, at det er lettere for respondenterne at tage del i samtalen. Det, at de kendte hinanden skabte nemlig en tryk ramme. Dog skal vi som forskere være opmærksom på respondenternes magtrelationer og social kontrol (Halkier 2016, 33). Vi oplevede, at det var fordelagtigt at fokusgruppe a kendte hinanden på forhånd, da de var trygge i hinandens selskab og meget åbne omkring deres svar. Hvilket også kom til udtryk ved, at de som nævnt diskuterede mere flydende med hinanden. En anden fordel ved at anvende respondenter, der kender hinanden er, at det sociale rum i fokusgruppen er mere genkendeligt og minder mere om folks hverdag. Herved vil respondenternes interaktion også minde mere om den interaktion, som forskeren også kan opleve ved deltagerobservation (Halkier 2016, 33).

2.5.2 Præsentation af respondenter

Fokusgruppe a

Fra højre Ronald, Jolly, Tanja, Asha, Marie

Respondenterne i fokusgruppe a er i alderen 33 - 40 år og tilhører den højere middelklasse. De har forskellige professioner bl.a. musiker, butiksejer og hjemmegående. De køber og går alle med genbrugstøj engang imellem, og har alle været i Vesten. Jolly har boet i Danmark i en årrække. Herudover var tre af dem i familie med Tanjas kæreste Brian (Fokusgruppe a den 04.10.2017).

Fokusgruppe b

Fra højre Derrick, Semakula, Karim, Irene, Tanja, Fatma

Respondenterne i fokusgruppe b er i alderen 19 - 28 år og er herved en del yngre end fokusgruppe a. De sælger alle brugt tøj eller sko på Owino markedet. Herudover køber og går de alle med genbrugstøj. Ingen af dem har været i Vesten, men de havde en masse forestillinger om, hvordan levestandarden og arbejdsforholdene er (Fokusgruppe b den 04.10.2017).

Set i bakspejlet havde det været bedre, hvis vi havde været mere tydelige omkring, at der ikke skulle rekrutteres respondenter, der selv solgte genbrugstøj. På trods af dette viste det sig, at tøjsælgerne og tøjkøberne ikke udtrykte modstridende synspunkter vedrørende genbrugstøjet. Ved at interviewe tøjsælgere som forbrugere kunne vi været gået glip af kritiske holdninger til genbrugstøjet. F.eks. hvis tøjkøberne mente det var for dyrt eller af dårlig kvalitet og derfor ville fraråde andre at købe genbrugstøj. Dette var dog ikke tilfældet. Heller ikke for den fokusgruppe, der udelukkende bestod af tøjkøbere. De fortalte ligesom tøjsælgerne, at det brugte tøj var af bedre kvalitet, billigere og at alle, selv præsidenten, gik med genbrugstøj. Det er bemærkelsesværdigt, at fokusgruppen bestående af tøjsælgere kom med flest kritiske holdninger til genbrugstøjet, da de mente, at man kunne få syfilis, gonore og hudsygdomme af at gå med genbrugstøj.

2.5.3 Lokation for fokusgruppen

Ifølge Pedersen er det fordelagtigt at udfører interviews samme sted som respondenternes hverdag udspiller sig, (Pedersen 2012, 31) det vil sige på Owino markedet. Men det ville ikke være muligt for os at afholde en fokusgruppe på Owino markedet, da der som tidligere nævnt var rigtig meget larm. Herudover var der heller ikke nogen steder, hvor vi kunne sidde uforstyrret rundt om et bord. Derfor kiggede vi efter små restauranter og caféer i nærheden af Owino markedet. Vi var overbeviste om, at hvis respondenterne i fokusgruppe b skulle dukke op, så var det vigtigt, at de ikke skulle bruge transporttid og penge på at tage et andet sted hen. Med hjælp fra vores chauffør Sadam, fandt vi en restaurant i nærheden af Owino markedet og placeringen var derfor fordelagtig.

Vi ventede to timer før de fleste af vores respondenter dukkede op. Sammen gik vi hen til restauranten, hvor vi smalltalkede og bestilte drikkevarer, mens vi ventede på, at de sidste skulle ankomme. På denne måde forsøgte vi at skabe lidt uformalitet (Halkier 2016, 54), for at få respondenterne til at føle sig mere trygge og godt tilpas. Også til fokusgruppe a kom respondenterne for sent. Da det var Brians familie, havde vi inviteret dem hjem i vores lejlighed til klokken 18.

Jolly kom kl. 18.30 (...) Klokken 20 var de øvrige respondenter stadig ikke ankommet. Vi ringede til Asha og hun sagde, at de var ti minutter væk. Så selvom Jolly syntes det var sent og gerne ville hjem til sit spædbarn, så valgte hun at blive. Så kunne hun få et lift af dem, fremfor at tage en boda boda. Klokken 20.25 ankom Asha, Ronald og Marie endelig. (Dagbog den 04.10.2017)

Vi erfarede, at det er vigtigt at være tålmodig og have en fleksibel tidsplan med buffer tid, da tingene tager længere tid i et land, hvor infrastrukturen ikke er stabil, og hvor mange lokale har en anden opfattelse af punktlighed og aftaler. Derfor er det vigtigt at sætte god tid af og aftale med flere respondenter end nødvendigt at møde op. Således bliver et fokusgruppeinterview ikke sårbart over for forsinkelser og aflysninger.

2.5.4 Optagelse af fokusgrupper

Vi havde planlagt at optage begge fokusgrupper på diktafon, hvis ingen modsatte sig dette, for at kunne være fuldt til stede i interviewprocessen. Men da vi ankom til restauranten med fokusgruppe b, kørte et fjernsyn i baggrunden. Der var desværre for meget baggrundsstøj, der forstyrrede vores optagelser, så vi ikke kunne høre hvad der blev sagt. Vi måtte opgive at

optage fokusgruppeinterviewet, og valgte i stedet, at den ene skrev ned, mens den anden primært var den, der stillede spørgsmål. Vi erfarede at et offentligt sted som en restaurant, derfor ikke var det mest optimale sted at mødes til et fokusgruppeinterview. Omvendt måtte vi gøre brug af de muligheder vi nu engang havde til rådighed og få det bedste ud af det, da der ikke var mulighed for at mødes et sted i nærheden af Owino markedet uden meget aktivitet og støj.

Vi startede vores fokusgruppeinterviews med at præsentere os selv som specialestuderende, fortalte kort om formålet med interviewet (Kvale og Brinkmann 2009, 151), og om muligheden for at blive anonymiseret, hvilket ingen havde interesse i.

Vi afsluttede vores interviews med at spørge, om de havde nogle spørgsmål. At spørger respondenterne hvordan de har oplevet det at deltage i fokusgruppen viser, ifølge Halkier, at man tager respondenterne alvorligt. Desuden giver det også mulighed for at høre, hvor socialt genkendelige respondenterne oplevede samtalerne (Halkier 2016, 67).

Til det første fokusgruppeinterview sørgede vi for ikke at sidde sammen, da det ifølge Halkier er bedre at placere sig på hver sin langside af bordet, så forskeren ikke får for meget "leder-effekt", men i stedet sidder med som et medlem af gruppen (Halkier 2016, 66). Dette medførte dog, at hver gang respondenterne sagde noget henvendt til den ene af os, så kunne den anden ikke høre det, hvilket var ret problematisk. Derfor placerede vi os sammen ved den næste fokusgruppeinterview, så vi begge kunne høre alt hvad der blev sagt. Dette var en meget bedre løsning. Desuden gav det meget mere ro at afholde fokusgruppen i vores lejlighed, da der ikke var en masse unødigt støj.

2.6 Interviewguide

Som nævnt havde vi udarbejdet en interviewguide hjemmefra (se bilag 1). Vi havde opdelt den i to, så der var en kolonne med projektets tematiske forskningsspørgsmål (teoretisk sprog) og en anden kolonne med interviewspørgsmål (dagligdagssprog), samt en tredje kolonne, hvor vi havde oversat interviewspørgsmålene til engelsk. Dette hjalp os med at lave spørgsmålene korte, letforståelige og fri for akademisk sprog (Kvale og Brinkmann 2009, 152).

Vi havde en forforståelse af, at tøjsælgere og tøjkøbere havde forskellige syn på genbrugstøjet, da disse to aktørgrupper havde forskellige positioner i forhold til genbrugstøjet. Derfor valgte vi at udarbejdede spørgsmål både til tøjsælgerne og tøjkøberne.

Nogle af spørgsmålene gik igen, hvor andre var henvendt til tøjsælgerens forretning eller tøjkoernes forbrug.

Efter at have foretaget de første uformelle interviews, havde vi en oplevelse af, at vi havde for mange spørgsmål, og at vi tog for meget af tøjsælgerens tid. Derfor redigerede vi interviewspørgsmålene undervejs. F.eks. skar vi nedenstående spørgsmål fra efter at have snakket med en del, der alle sagde det samme.

- "What do you call second hand clothes?"
- "Why do you call it "Mivumba"?"
- "What does it mean?"

På denne måde var der mere tid til andre vigtige spørgsmål. Når vi talte med de lokale udviste vi åbenhed overfor nye og uventede fænomener (Kvale og Brinkmann 2009, 45) og således fandt vi f.eks. ud af, at man i Uganda deler alt tøj ind i 1. 2. og 3. Klasse. Herudover fortalte flere os også, at man risikerer at få hudsygdomme eller kønssygdomme ved at gå med brugt tøj. Dette var ikke emner, som vi havde skrevet ind i vores interviewguide, men vi inkorporerede forskellige emner og spørgsmål løbende, efterhånden som vi blev klogere på forskellige fænomener.

Et andet uventet fænomen der dukkede op, var hvordan de lokale tillagde vestligt tøj og ting høj værdi og status, samt hvordan vi dagligt blev konfronteret med vores vestlige baggrund, da vi blev råbt efter eller tiltalt som *muzungu*, (læs: hvid på Luganda). Vi valgte derfor at følge dette fænomen yderligere og inkorporerede to mindre øvelser til tøjkoerne i fokusgruppeinterviewene. I den første øvelse bad vi grupperne om at skrive de tre første ting, de kom i tanke om, ned på et stykke papir, når de hørte ordet *mivumba* (læs: genbrugstøj på Luganda). I den anden øvelse bad vi dem igen om at skrive de tre først ting, de kom i tanke om, når vi sagde Vesten. Derefter spurgte vi dem følgende opfølgende spørgsmål: Hvad tænker befolkningen, når de ser en "hvid" person? Hvad lærer I om Vesten i skolen? Syntes I folk fra Vesten skal intervenere, eller skal de lade vær at blande sig?

Ved, at respondenterne hver især skrev deres tanker ned, inden vi talte om dem, gjorde, at respondenternes mening blev påvirket mindst muligt af de andre respondenter meninger. Desuden giver øvelserne også mulighed for at fremme diskussionen (Halkier 2016, 48f). Herved kunne vi få et indblik i, hvad de hver især tænkte.

Ved at spørge indirekte ind til en problemstilling, kan det være lettere for respondenterne at svare. Denne strategi gjorde vi brug af, da vi spurgte både tøjsælgere og tøjkoere omkring deres syn på, at importen af genbrugstøj i Sydafrika var blevet forbudt, og hvilken betydning det vil have for dem, hvis det samme skete i Uganda. Ved at spørger ind til

Sydafrikas situation først, fik vi indblik i, hvad respondenternes holdning til importforbuddet af genbrugstøj var, uden at bevæge os ind på følsomme emner som Ugandas egen regering.

2.7 Dagbog

For at sikre, at vi fik noteret alle potentielt brugbare oplysninger, skrev vi dagbog hver aften. Hvor vi i vores feltnoter skrev om andres opførsel (Emerson et al. 2011, 16), skrev vi om vores egne oplevelser og refleksioner i vores dagbøger.

Vi skulle dog virkelig hanke op i os selv, for at få skrevet dagbog hver aften. Efter en hel dag med masser af indtryk, interviews og feltnoteskrivning, var vi helt udmattede om aftenen. Feltarbejde er netop en meget krævende, men også indbringende metode. Forskeren investerer ikke kun sine professionelle færdigheder, men også sine personlige kompetencer. Forskeren gør brug af hele sin person i langt højere grad end i andre videnskaber. På denne baggrund tager mange fra felten med en ekstraordinær viden og dybde, men også meget udmattede (Eriksen 2001, 27).

2.8 Artikler og kampagnemateriale

For at besvare *hvilket syn Vesten har på afrikanere og hvordan dette syn kommer til udtryk gennem donation af genbrugstøj?* Har vi benyttet en række forskellige materialer.

Vi har kigget på, hvordan Røde Kors selv fremstiller genbrugstøj, da Røde Kors er en stor aktør inden for eksport af genbrugstøj (1 Guldagger og Faber 2017) og for fjerde år i træk står bag kampagnen Smid Tøjet Danmark i samarbejde med TV2, som er Danmarks største tøjindsamling (1 RodeKors).

I Smid Tøjet Danmarks kampagnevideo fandt vi en "helte-reference". Denne "helte-reference" har vi sidenhen også fundet i en kampagneplakat og -video fra Plan Danmark, samt i William Easterlys (økonom) bog *The White Man's Burden*. Desuden fandt vi frem til, at Vesten har fremstillet sig selv som "helte" gennem historien, eksempelvis da missionærerne rejste til Afrika og tilbød frelse (Vaughan i Greene et al. 2013,46ff), hvilket vi vil uddybe i kapitel 4. Historiske begivenheder. Herudover har vi anvendt bøger og artikler omhandlende tidligere tiders syn på afrikanerne, og benyttet os af teoretikerne Easterly og Edward Said (litteraturprofessor). Vi har benyttet informationer på Røde Kors hjemmeside angående modtagelsen og anvendelsen af genbrugstøj. Vi har også gjort brug af dokumentaren *The True Cost* af Andrew Morgan (filminstruktør) samt Andrew Brooks (lektor i udviklingsgeografi ved King's College i London) bog *Clothing Poverty*, for at få en

forståelse for tøjindustriens udvikling og fænomenet genbrugstøj.

Det kunne muligvis have været fordelagtigt, hvis vi havde indsamlet eget empiri og undersøgt tøjdonorerens syn på genbrugstøj, da kampagnematerialet, som vi har analyseret, i højere grad er NGO'ernes fremstilling. Grundet vores tidsramme har vi dog afgrænset os fra også at indsamle empiri på dette område. Derfor har vi som nævnt inddraget mange forskellige materialer for at kunne svare fyldestgørende på vores arbejdsspørgsmål og herved problemformulering.

3. Teori

I dette kapitel vil vi præsentere postkolonialismen samt den afro-caribiske psykiater Frantz Fanon, som er dette speciales hovedteoretiker. Postkolonialismen og Fanon kan hjælpe os med at belyse kolonismens konsekvenser, og det syn som Vesten har haft på afrikanere og hvordan en mental kolonisering stadig kommer til udtryk. Dette har påvirket ugandernes selvforståelse og deres opfattelse af Vesten og genbrugstøjet derfra.

3.1 Postkolonialismen

Kolonismen har bl.a. været en konsekvens af det syn, som Vesten har haft på Afrika, og er også en medårsag til det syn som afrikanere har af Vesten. Derfor vil vi i det følgende præsentere postkolonialismen, som udspringer fra vestlig kolonialisme og dens effekter (Ashcroft et. al. 2011, 2).

Begrebet postkolonial vandt frem efterhånden som kolonierne blev omdannet til selvstændige lande. Postkolonial teori omhandler bl.a. fremstilling, undertrykkelse, race, slaveri og opgøret med politiske-, militære- og kulturelle- dominansforhold, der har kendetegnet afviklingen af kolonialismen. Dette var en modreaktion til Vestens indflydelsesrige diskurser (Ashcroft et. al. 2011, 2) (3 Den Store Danske 2017).

Den afro-caribiske psykiater Frantz Fanons værker udgør en hjørnesten indenfor postkolonialismen (Mbembe 2012, 19). Han forklarer hvordan konsekvenserne fra kolonismen kommer til udtryk. Det gør de bl.a. ved, at de tidligere koloniserede folkeslag har internaliseret et syn på sig selv som mindreværdige, i forhold til kolonimagten, hvilket vi vil uddybe i det efterfølgende afsnit om Fanons teorier (Fanon 2017) (Leksikon). Den postkoloniale forskning beskæftiger sig herved med konsekvenserne af kolonialismen ved at belyse magtrelationer mellem Vesten og Afrika (Andreassen og Henningsen 2011, 48). Vesten kritiseres for at undertrykke "den anden" (Said 1978, 3) og vestlige forfattere og videnskabsfolk kritiseres for at beskrive andre folk og kulturer på en stereotyp og ensidig måde (Andreassen og Henningsen 2011, 48).

Postkolonialister kritiserer eurocentrismen, der er ideen om, at vestlig kultur er overlegen og bør indføres i hele verden (3 Den Store Danske 2017). Ifølge Fanon handler eurocentrisme også om den mindreværdsfølelse som de koloniserede folk, der har forsøgt at

tilpasse sig vestlige normer, oplever. De koloniserede folk er blevet fremmedgjort over for sig selv (Cauter 1970) (Fanon 2017) (3 Den Store Danske 2017).

Vestlige videnskabsfolk kritiseres også for ikke at lade dem, som der beskrives, komme til orde, hvilket er problematisk, da det at beskrive andre ikke er en neutral handling. Det er netop gennem beskrivelserne, at der skabes bestemte forestillinger om de andre, og herved er der magt i at være dem, der beskriver (Andreassen og Henningsen 2011, 48).

En anden vigtig teoretiker indenfor postkolonialismen, er den palæstinensisk-amerikanske kulturanalytiker Edward Said. Said påpeger at begrebet Orienten er en Vestlig opfindelse og en magtfuld diskurs, der bliver et værktøj til at dominere ”den anden”. Når vi fremstiller ”den anden”, fremstiller vi herved os selv som det modsatte (Said 1978, 1ff). Således skabte vesterlændinge deres selvforståelse og identitet ved at se sig selv som et modbillede til Orienten og til de stereotype forestillinger, som vesterlændinge havde om ”de andre” (Andreassen og Henningsen 2011, 77). Vestens fremstilling havde ikke rod i faktuelle forhold og Said kritiserer, hvordan denne fremstilling og dominans finder sted i fiktionen (Said 1978, 3). Vesterlændingenes repræsentationer af Orienten var skabt i deres egen bevidsthed og refererede ikke til, hvordan orienten egentlig var (Said i Richardson 1990, 16).

Postkolonialister vil dekonstruere Vestens konstruktion af ”den anden”, hvor mennesker udenfor Vesten sås som ”uciviliseret” (Richardson 1990, 16). Derfor er postkolonialismen et opgør med forestillingen om ”os i Vesten” og ”dem i Afrika” (Widerberg 2007, 620). Ifølge Rikke Andreassen (cand.mag. og ph.d. ved Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab) og Anne Folke Henningsen (Lektor ved Saxo-Instituttet Arkæologi, Etnologi, Historie og Græsk og Latin) giver postkolonialismen et særligt blik på fortiden omhandlende de magtrelationer, der var på spil mellem Vesten og Afrika. Disse magt- og identitetskonstruktioner ser vi stadig den dag i dag (Andreassen og Henningsen 2011, 48). De tidligere kolonier har forskellige grader af tilknytning til de tidligere kolonimagter (3 Den Store Danske 2017).

Gennem de vestlige konstruktioner bliver afrikaneren også defineret, hvilket kan have betydning for uganderens selvforståelse, hvordan de opfatter Vesten og herved genbrugstøjet. Genbrugstøjet er en måde hvorpå uganderne påfører sig en hvid maske.

3.2 Mental kolonisering

Frantz Fanon (f. 1925-1961), (Poulos 1996) har udarbejdet en række indflydelsesrige værker som bl.a. *Black Skin, White Masks* (1952) og *Fordømt her på jorden* (1968). I sit forfatterskab kritiserer Fanon kolonialismens forskellige former for racisme og undertrykkelse, såsom den vestlige kolonialisme og hvordan kolonialismens dehumaniserende påvirkninger havde indflydelse på det koloniserede folk i bl.a. Afrika (Fanon 2017) (Fanon 1968) (4 Den Store Danske 2015). Fanons værker blev inspirationskilde for postkoloniale studier (Poulos 1996) og for en masse undertrykte mennesker i Afrika, USA og Latinamerika (Elsass 2003, 175). Og for folk der modsatte sig Vietnamkrigen, nazismen, de afroamerikanske revolutionerende kamp i Amerika, kampen mod apartheid i Sydafrika, og enormt mange oprørske bevægelser rundt omkring i verden. Fanon bliver stadig verden over brugt som inspirationskilde (Macey, D i Mbembe 2012, 19).

I bogen *Black Skin, White Masks* giver Fanon udtryk for de kulturelle og psykologiske aspekter, der omhandler den koloniale undertrykkelse og racistiske udtryksformer (Fanon 2017, v i) samt sine egne personlige erfaringer berørende det at være "sort" i en "hvid" verden. (Poulos 1996). Ifølge Paul Gilroy er *Black Skin, White Masks* kun blevet betydelig mere relevant med årene (Gilroy i Fanon 2017, vi). Fanon ønskede at bekæmpe farvefordomme og derved hjælpe de "sorte" med at frigøre sig fra de komplekser den koloniale praksis havde medført (Fanon 2017, 18ff).

I bogen "*Fordømt her på jorden*" udtrykker Fanon hvordan kolonialismen dehumaniserer og nedbryder de koloniserede mennesker. Denne nedbrydelse sker bl.a. gennem sproget hvor de koloniserede beskrives som dyr, og alt hvad der forbindes med de indfødte er dårligt og underudviklet (Fanon 1968, 31).

3.3 Internalisering af vestlig kultur

Som nævnt kan de tidligere koloniserede folkeslag givetvis have internaliseret et syn på sig selv som mindreværdige. Fanon forklarer internalisering og objektivering i relationen mellem kolonisten og den undertrykte. Han mener, der sker en binding mellem den undertrykte og kolonisten. Denne binding sker ved at den undertrykte internaliserer kolonistens realitet. Ved internalisering tilegner den undertrykte sig kolonistens tanker, værdier og holdninger, og gør dem herved til sine egne (Elsass 2003, 175f) (5 Den Store

Danske 2009). Det kan også forklares ved en objektivering, hvor den undertrykte bliver et objekt for kolonistens holdninger og tanker. For at skabe balance mellem det indre og det ydre, handler den undertrykte, ved at internalisere den ydre sociale orden. Fanon mener det blokerer for den undertryktes frihed og forklarer, at der opstår en fremmedgørelse overfor ens egen person, som i sidste ende kan give anledning til forskellige former for psykiske problemer, der alle omhandler fremmedgørelsesforstyrrelser. Disse forstyrrelser skyldes ikke noget indre, det vil sige nogle konflikter eller noget ubevidst (Elsass 2003, 175f). Yderligere forklarer Fanon, hvordan afrikanernes krop bliver et objekt på grund af deres udseende (Fanon 2017, 193). Afrikanerne er ikke slaver af de idéer som andre har om dem, men af deres eget udseende, som de fastlåses i (Fanon 2017, 95). Således er det ikke afrikanernes handlinger, men deres udseende, som bliver afgørende. Der er herved tidspunkter, hvor “den sorte mand” [sic] er låst inde i sin krop (Fanon 2017, 193). Hvordan uganderne internaliserer kolonimagtens vestlige værdier ved at iføre sig genbrugstøj fra Vesten vil vi uddybe i analysen.

3.4 Mindreværdskomplekset

Internaliseringen af kolonimagtens vestlige værdier, har indflydelse på hvordan de koloniserede oplever et mindreværdskompleks.

Ifølge Fanon har “den sorte mand” [sic] to dimensioner. Han opfører sig anderledes overfor en “hvid mand” end overfor andre afrikanere. Denne splittelse er et resultat fra den koloniale undertrykkelse (Fanon 2017, 8). “Den sorte mand” [sic] er ikke bare “sort”, han er “sort” i forhold til “den hvide mand” [sic] (Fanon 2017, 90).

Fanon anser de mennesker, der er blevet koloniseret, som folk med et mindreværdskompleks. Jo bedre uddannet de var, jo værre var symptomerne på et mindreværdskompleks. Dette kompleks er blevet skabt af, at deres egen kultur er blevet begravet og i stedet har de skulle tilpasse sig kolonimagtens sprog og kultur. Ved at tilegne sig kolonimagtens standarder ophøjes den koloniserede fra hans “jungle status”. [sic] (Fanon 2017, 9) Så ved at give afkald på sin egen “sorthed” bliver han automatisk mere “hvid”. (Fanon 2017, 9) Fanon hævder at “den hvide mand” [sic] aldrig har følt mindreværd. Det har heller ikke være tilfældet, at en “sort mand” [sic] har følt sig bedre end en “hvid mand” [sic], selvom “den hvide mand” [sic] var i mindretal. Tværtimod mener den franske psykoanalytiker M. Mannoni at et mindreværdskompleks grundet ens hudfarve, kun eksisterer blandt dem der udgør et mindretal i en gruppe, der har en anden hudfarve. Men

dette er Fanon uenig i og giver et eksempel på, at i både Martinique og Sydafrika var “de hvide” i mindretal og stadig “overlegne” (Fanon 2017, 74).

De “sortes” følelse af mindreværd skyldes Vestens følelse af at være bedre. Ifølge Fanon er det racismen, der skaber hans underordnet. Fanon mener ikke, der er nogle gradsformer for at være racistisk. Enten er et samfund racistisk eller ikke-racistisk, (Fanon 1967, 88) da racismen fører til det samme, nemlig konkurs og sammenbrud af et menneske. (Fanon 2017, 69).

Mannoni mener ikke, at kolonial udnyttelse og kolonial racisme er det samme som andre former for udnyttelse og racisme, men at der er tale om en anderledes form for udnyttelse og racisme (Fanon 2017, 70). Racisme er de ideer og forestillinger om visse menneskeracer, der muliggør fordomme og diskriminerende handlinger knyttet til disse ideer og forestillinger (Elsass 2003, 173). Den måde mennesker blev inddelt i racer på vil vi udbyde i kapitel 4. Historiske begivenheder.

Fanon mener, at ethvert koloniland er racistisk. Når man underkuer mennesker, gør man dem også mindreværdige. Racisme er en intellektuel forklaring om mennesker der gøres mindreværdige (Fanon 1967, 86). Fanon mener, at racisme skaber skadelige psykologiske konstruktioner, som binder “den sorte mand” [sic] til hans underkastelse af en universaliseret hvid norm og fremmedgør bevidstheden (Poulos 1996). Den der gøres mindreværdig, bliver også fremmede for sig selv. Først når personen oplever, at denne fremmedgørelse er meningsløs og forstår at løsrive sig fra den, først der genfinder han sin fortid (Fanon 1967, 88). Hvordan mindreværds-komplekset kommer til udtryk gennem brugen af genbrugstøj vil vi analysere i kapitel 5.

3.5 Opnå lighed med Vesten

Kolonierne blev styret af “hvide” og derved blev “den hvide hud” [sic] associeret med status, magt, overlegenhed og velstand, hvilket var noget de koloniserede prøvede at opnå (Caute 1970, 10). Kirsten Thisted (Lektor ved afdeling for Minoritetsstudier, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier) og Ingemai Larsen (Lektor ved afdeling for Portugisisk Sprog og Kulturer, Institut for Engelsk, Germansk og Romansk) henviser til Fanon, som mener, at den “sorte” ikke havde et primært ønske om at blive fri, men at blive hvid. Derfor var der kun én skæbne for den “sorte” og det var at blive “hvid” (Thisted og Larsen 2011, 16) (Caute 1970, 16).

Ved at den koloniserede negligerer sin egen kultur og dermed giver afkald på sin "sorthed", og prøver at tilegne sig moderlandets kultur, opnår de en følelse af lighed med Vesten. De tager så at sige den hvide maske på. Ifølge Fanon er der flere forskellige måder at opnå en følelse af lighed med Vesten, bl.a ved at iføre sig tøj fra Vesten, købe tøj og møbler fra Vesten, bosætte sig i Vesten og ved at pryde sit sprog med vestlige udtryk eller undertrykke eget sprog (Thisted og Larsen 2011, 15) (Fanon 2017, 15). Disse forskellige måder bidrager til, at den koloniserede føler sig mere civiliseret og derved tættere på "den hvide mand" [sic], som han/hun ønsker at opnå (Fanon 2017, 17). Thisted og Larsen skriver, at Fanon mener det er problematisk, da den "hvide" på ingen måde vil acceptere, at den "sorte" agerer på ligeværdigt niveau som den "hvide". Det vil sige, at alt den "sorte" har opnået i livet, vil blive betragtet som en overflade eller en hvid maske (Thisted og Larsen 2011, 15). Vi vil i analysen forklare, hvordan vores respondenter forsøger at opnå lighed med vesterlændinge, ved at tage den hvide maske på.

3.6 Sprogets magt

Fanon udtaler, at når man taler et andet sprog assimilerer man også den pågældende kultur og støtter den pågældende civilisation. Det vil sige, at et menneske, der behersker et sprog, også overtager den verden som sproget er del af. Thisted og Larsen giver dermed også Fanon ret i, at sproget i kolonitiden var med til at assimilere kolonimagts kultur, og derved med til at inddele i sociale klasser, hvor afrikanernes modersprog enten blev forbudt, eller anset for underklassens sprog. Dog er Thisted og Larsen ikke helt enig i, at en konfrontation med koloniherrernes sprog ville give en falsk bevidsthed. Falsk bevidsthed er det, der er afgørende for måden vi tænker på, vores identitetsforståelse og selvopfattelse (Thisted og Larsen 2011, 17ff). Hvordan den britiske kolonimagts sprog blev brugt til at assimilere de vestlige værdier, vil vi uddybe i analysen.

3.7 Kritik af postkolonialismen og Fanons teorier

Ifølge Thisted og Larsen er der et problem som postkoloniale teorier må forholde sig til i denne globaliseret verden. Hvilket er, at så snart en gruppe udtrykker sine særtræk, sker det ofte for at opnå synlighed. Dog med risiko for, at gruppen bliver sat i en offerposition. Den "sorthed" Fanon hævder der findes, kan derved blive et udtryk for en sådan offerposition.

Ved at Fanon hævder, at der er en "sorthed" anerkender han også gyldigheden af "hvidheden". Hvidheden er forestillingen om, at civilisation, dannelse og videnskab i sandheden kun er hvid. (Thisted og Larsen 2011, 17).

Fanon mener, at "den sorte mand" [sic] sagtens kan tolerere ikke at være "hvid". Han begynder først at ligge under for ikke at være "hvid" i det "den hvide mand" [sic] begynder at diskriminere ham. Når den "hvide" gør ham til en koloniseret indfødt og røver ham sin individualitet og sit værd. Når den "hvide" fortæller ham, at han er en parasit, et brutalt dyr og at han hurtigst muligt skal sørge for at indgå i "den hvide verden". Først her vil "den sorte mand" [sic] forsøge at gøre sig hvid, og tvinge "den hvide mand" [sic] til at anerkende, at han er menneskelig (Fanon 2017, 79f).

Mannoni mener, at det kun kan lade sig gøre at kolonisere de folkeslag, der har et behov for afhængighed, da der inde i "den sorte mand" [sic] er et afhængighedskompleks. Hvorimod "den hvide mand" [sic] har et autoritetskompleks og et ledelseskomples, som betyder Vesten har autoriteten til at lede. Disse to komplekser mener Mannoni kan forklare kolonismen (Fanon 2017, 79f).

Fanon påpeger, at det ikke er muligt for ham at være objektiv, hvilket han heller ikke har lyst til. Hans formål er i stedet at formidle "den sorte mands" [sic] elendighed både fysisk og følelsesmæssigt. Og han mener, at andre kan forstå og lære af hans subjektive erfaringer (Fanon 2017, 69). Fanons humanistiske og universielle vision er at hjælpe "den sorte mand" [sic] til at frigøre sig selv, fra de mange komplekser kolonialismen er skyld i (Fanon 2017, 20) (Caute 1970, 20, 26).

Filosoffen Homi Bhabha kritiserer Fanons humanistiske universalisme og mener, at han tager udgangspunkt i sig selv og sine erfaringer hvorudfra han drager konklusioner (Bhabha 1986, xxi ff). Forfatter David Caute supplerer Bhabha, da han er enig i, at Fanon på nogle områder blev fremmed overfor de realistiske og virkelige forhold i kolonierne (Caute 1970, 31). Men derudover mener han, at selvom Fanon ikke direkte beskriver det, er han udmærket godt klar over, at der er forskel på situationerne i de mange kolonier. Specielt i de britiske kolonier i Afrika, var strategien at kontrollere via indirekte styre, hvilket foregik ved at få gjort stammehøvdingene afhængige af koloniherrerne, hvis de ønskede at bibeholde deres magt (Caute 1970, 53). Yderligere tilføjer han, at Fanon gør brug af ekstreme kategorier som eks. den hvide- den sorte, racisten - ikke racisten, den koloniserede -

kolonisten. Disse kategorier er med til at stille det skarpt op, hvilket også gør at det kan virke uægte (Cauter 1970, 15).

Fanon er som nævnt lige så relevant i dag som tidligere. Den tidligere form for kolonialisme erstattes af nye former for social apartheid og andre undertrykkelses strukturer, som blot har skiftet form og forekommer på andre måder i dag (Mbembe 2012, 26).

Spørgsmålet om selvbestemmelse og menneskers evne til at forblive herre i eget liv er fortsat vigtige diskussioner ligesom de var på Fanons tid (Mbembe 2012, 26). Hans værker kan fortsat hjælpe med at opponere mod undertrykkelse og give de undertrykte en stemme.

4. Historiske begivenheder

I dette kapitel vil vi forklare nogle af de historiske begivenheder, som er afgørende for det syn, der har været og til dels stadig er på afrikanere i dag. Det er vigtigt at forstå dette syn, da det både har indflydelse på, hvorfor vi i Vesten donerer store mængder genbrugstøj og på ugandernes selvforståelse

Derfor vil vi starte med at forklare, hvordan man tidligere har udstillet afrikanere og delt folk op i racer. Afrikanere sås som ”vilde” og ”primitive”, hvorimod Vesten fremstillede sig selv som ”overlegne helte”, der skulle ”hjælpe” og ”civilisere” afrikanerne. Denne forståelse blev et incitament for koloniseringen, hvilket vi vil komme ind på efterfølgende.

Til sidst vil vi forklare, at Vestens dominans ikke kun har været inden for videnskaben, men også inden for verdenshandlen bl.a. tøj- og tekstilindustrien. Her har Vestens overforbrug af tøj kombineret med ønsket om at ville hjælpe resulteret i store mængder genbrugstøj, som bl.a. doneres til afrikanske lande, heriblandt Uganda.

Disse afsnit skal hjælpe os med at besvare vores første arbejdsspørgsmål *hvilket syn har Vesten på afrikanere* for at vi senere kan analysere, *hvordan dette syn kommer til udtryk gennem donation af genbrugstøj*. Ved at belyse incitamentet for at donere genbrugstøj, belyser vi også, hvad ugandernes selvforståelse kan udspringe af.

4.1 Synet på afrikanere gennem tiden

I Vesten har man tidligere udstillet afrikanere. I 1600-tallet blev afrikanere omtalt som morianer. Morianerne blev købt og solgt som slaver til hoffet på samme måde som eksotiske dyr blev købt til kongelige (Andreassen og Henningsen 2011, 12). For at retfærdiggøre slavehandlen, lød argumentet, at afrikanerne var bedre rustet til at arbejde end den ”hvide” krop var. Herved blev omkring 11,4 millioner afrikaner transporteret over Atlanten (Greene et al. 2013, 38). I slutningen af 1800-tallet begyndte udstillinger af mennesker, som blev opfattet som ”vilde”, ”primitive” og ”uciviliserede” at komme på plakaterne i vestlige storbyer. Udstillingerne af afrikanere udviklede sig til at være store folkeforestillinger, som blev besøgt af flere tusinde borgere. (Andreassen og Henningsen 2011, 12f) De fleste udstillinger fokuserede på de udstillede menneskers race og kultur (Andreassen og Henningsen 2011, 33). Ligeledes påpeger Fanon, hvordan afrikanere blev udstillet som ”onde”, ”grimme” og ”vilde dyr”, der blev omtalt ”Nigger”, og at ”hvide” vestlige børn var bange for afrikanerne. Han mente, at dette vestlige syn på afrikanere var falske myter, der

under alle omstændigheder skulle aflives (Fanon 2017, 93ff) (Fanon 1968, 31).

Folkeudstillinger i Storbritannien, Frankrig, Holland og Tyskland fremviste ofte mennesker fra disse landes kolonier. Udstillingerne illustrerede kolonimagternes dominans og magthierarkiet mellem kolonimagten og den koloniserede befolkning. Det blev tydeliggjort gennem udstillingerne, hvor overlegne vesterlændinge var, og hvor megen hjælp de koloniserede folkeslag havde brug for ifølge Vesten. Udstillingerne blev et slags forsvar og retfærdiggørelse for kolonialismen (Andreassen og Henningsen 2011, 38).

I følgende citat udtrykker Fanon sine følelser omkring, hvordan han føler "hvide" opfattede ham:

I am given no chance. I am overdetermined from without. I am the slave not of the "idea" that others have of me but of my own appearance. (...) I am being dissected under white eyes, the only real eyes.(...) I feel, I see in those white faces that it is not a new man who has come in, but a new kind of man. (Fanon 2017, 95)

Fanon føler herved, at han er slave af sit udseende, og ikke bliver givet en reel chance. Han italesætter Vestens overlegenhed, hvilket også kommer til udtryk i slutningen af det 19. århundrede og i starten af det 20. århundrede, hvor "mørkere kroppe" [sic] blev beskrevet som smittebære af sygdomme af kolonimagterne. Kolonimagterne så afrikanerne som en trussel mod den civiliserede verden, fordi de blev set som "urene" og "primitive", hvilket gjorde dem til "smittebærere" og "uciviliserede" (Greene et al. 2013, 38f).

Der er altså historisk set i Vesten incitament for at se på afrikanere som mindre værd dels fra slave- og kolonitiden og dels på grund af den måde, de tidligere er blevet udstillet på. I det næste afsnit vil vi se på, hvordan Vesten i modsætning til dette fremstiller sig selv som "overlegne helte" [sic], og hvilken betydning det har for Vestens donation af genbrugstøj.

4.2. Vesten fremstilles som "overlegne helte"

For at forstå Vestens incitament for at donere genbrugstøj er det som ovenfor nævnt vigtigt at belyse det syn, som Vesten har haft på afrikanerne. I det følgende afsnit vil vi til sammenligning se på Vestens egen opfattelse af sig selv. En opfattelse, hvor Vesten beskriver sig selv som "overlegne helte" [sic] - og underbygger dette ved at donere genbrugstøj. Dette præger ugandernes selvforståelse.

Historikeren Megan Vaughan mener, at missionærerne blev fremstillet som "helte", der rejste til bl.a. afrikanske lande og prædikede helbred og religion. Missionærende derimod

fremstillede den indfødte afrikaner som en ”syg indfødt” [sic]. I tråd med det koloniale syn, så mange missionærerne også afrikansk religion og sociale systemer som ”tilbagestående”, ”urene” og ”umoralske” (Vaughan i Greene et al. 2013, 46ff).

I 1877 kom de første britiske missionærer til Uganda for at lære befolkningen om kristendommen og ”vestlig viden” [sic] (Mutibwa 1992, 1f). Missionærerne mente, at kristendommen og den vestlige civilisation var den rigtige løsning på sygdom og vejen til at blive frelst. Dette ”helteagtige” portræt af Vesten eksistere stadig idag, hævder Vaughan (Greene et al. 2013, 46ff), hvilket vi vil uddybe i analysen. Ifølge Fanon fastholder ”den hvide mand” [sic] ham i et historisk syn, hvor Fanon stammer fra slaverne, og ”den hvide mand” [sic] selv stammer fra hårdtarbejdende, skattebetalende bønder (Fanon 2017, 91f). Herved fremstilles afrikanere som det modsatte, nemlig dovne mennesker, der ikke bidrager til fællesskabet. Det syn som Vesten gennem århundreder har haft af f.eks. afrikanere som ”primitive”, ”tilbagestående” og ”ubegavede”, har ikke alene haft betydning for opfattelsen og behandlingen af afrikanere, men også for Vestens selvopfattelse. Forestillingerne om ”de andre” har også betydning for forestillingen om ”os selv”. Vesten blev fremstillet som et modstykke til afrikaneren, og blev opfattet som ”civiliserede”, ”kulturelle” og ”intelligente”. Således skabte Vesten et positivt selv billede af deres races ”overlegenhed” (Andreassen og Henningsen 2011, 37).

The white world, the only honorable one, barred me from all participation. A man was to behave like a man. I was expected to behave like a black man [sic]—or at least like a nigger [sic] (Fanon 2017, 94).

I ovenstående citat udtrykker Fanon, at den ”hvide verden” [sic] bliver fremstillet som den eneste hæderlige verden, og herved nedværdiger ”den hvide mand” [sic] også ”den sorte mands verden” [sic]. Der er ikke en forventning om, at han skal opføre sig som en mand, men derimod som en ”sort mand” [sic]. Herved antyder Fanon, at ”de hvide” [sic] skelner mellem mænd og ”sorte mænd” [sic], som herved tilhører en anden kategori. En anden race.

4.3 Raceforestillinger

Raceforestillingerne er også vigtige at forstå, da de viser det syn, der har været på afrikanerne gennem tiden. Ved at kigge på datidens folkeudstillingerne kan man få en større forståelse for tidens raceforestillinger og racevidenskab. (Andreassen og Henningsen 2011, 49).

I løbet af 1800-tallet blev race en afgørende faktor, når antropologer og andre videnskabsfolk ville forstå og forklare menneskets udvikling. Ifølge tidens førende videnskabsfolk var menneskets udvikling og historie én lang progression. De forskellige racer havde udviklet sig i forskelligt tempo og repræsenterede derfor forskellige udviklingstrin i den menneskelige udvikling. ”Den hvide vestlige mand” [sic] var nået længst i evolutionen. Han var den mest udviklede, og repræsenterede den højeste kultur og civilisation. Alle andre racer og folk blev målt i forhold til ham og placeret på forskellige lavere trin under ham. Nederst i racehierarkiet var mennesker af afrikansk oprindelse (Andreassen og Henningsen 2011, 36f).

Racehierarkiet udspringer også af forestillinger om biologiske forskelle mellem mennesker, som bl.a. bygger på vestlige observationer foretaget i Afrika. Disse observationer gik på, at der var biologiske forskelle mellem den vestlige krop og den afrikanske krop (Greene et al. 2013, 36).

Når forskere stødte på resultater, som modsagde deres forskning, så modificerede de teoriene, så det stadig var ”den hvide mand” [sic], som var den mest intelligente (Andreassen og Henningsen 2011, 56f). Fanon udtaler: “the white man wants the world; he wants it for himself alone. He finds himself predestined master of this world” (Fanon 2017, 106). Denne udtalelse er endnu et eksempel på, at Fanon føler, at Vesten ophøjer sig selv.

Ifølge psykologerne Janet E. Helms og Donelda A. Cook har man tidligere antaget, at racer kunne adskilles fra andre racer ved at sammenligne fysisk kendetegn, men dette holdt ikke stik, da de samme kendetegn blev fundet ved andre racer (Helms og Cook 1999, 15 i Elsass 2003, 174). Fanon ser denne videnskabelige udvikling som en sejr: After much reluctance, the scientists had conceded that the Negro [sic] was a human being (...) the Negro [sic] had been proved analogous to the white man [sic]: the same morphology, the same histology. Reason was confident of victory on every level (Fanon 2017, 98).

Den biologiske racetænkning og dens forbrydelser mod menneskeheden sluttede efter Anden Verdenskrig. Især holocaust med drabet på over seks millioner jøder begået i troen på ”den

hvide races overlegenhed” [sic], gør det illegitimt at fastholde troen på “den hvide races overlegenhed” [sic] (Andreassen og Henningsen 2011, 278). Herved skete der et skift i sproget og i måden at tænke på. Bl.a. blev udtryk som racemæssig ”overlegenhed”, vejledning af folk, der er ”tilbagestående”, folk der ikke er klar til at styre deres eget land kasseret og ændret. Derimod blev afkolonisering og selvstyre universelle principper, der skulle efterstræbes. Vesten udskiftede de gamle udtryk for race med nye (Easterly 2006, 26).

Fortidens folkeudstillinger, racehierki og stereotype forestillinger om afrikanere præger stadig vores samfund den dag i dag. Til trods for at forestillingerne om et racehierki er forsvundet, er den generaliserende tænkning ikke forsvundet. I nutidens debatter er der stor fokus på kultur og kulturelle forskelle (Andreassen og Henningsen 2011, 278f).

I de senere år har man talt om, at nogle kulturer er tilbagestående i forhold til den vestlige kultur. Akkurat som man tidligere talte om, at nogle racer var andre overlegne. Mange forskere taler om, at den tidligere race-racisme er erstattet af en ny kultur-racisme (Andreassen og Henningsen 2011, 279).

Uganda er et af de lande, som har været udsat for race-racisme af briterne under kolonitiden, og det har været med til at præge uganderens selvopfattelse. Det vil vi komme ind på i det følgende.

4.4 Kolonitiden

Vi vil i følgende afsnit forklare det syn som gjorde, at Vesten koloniserede. Vesten så Afrika som en ren tavle, der ikke havde en meningsfuld historie eller egne institutioner. Dermed havde Vesten mulighed for at indskrive sine egne ”overlegne” idealer. (Easterly 2006, 23). Easterly refererer til naturalist Comte de Buffon, som udtalte, at civilisation kom fra Vesten. På grund af Vestens ”overlegenhed” er disse “civiliserede” mennesker ansvarlige for at “udvikle” verden. Dertil advokerede filosof Marquis de Condorcet for, at Afrika behøvede assistance fra Vesten for at blive “civiliserede” (Easterly 2006, 23). En af undskyldningerne for at invadere og kolonisere var den koloniale medicin¹. (Hubert Lyautey i Greene et al 2013, 37). Fanon fremhæver, hvordan praksissen indenfor den koloniale medicin var med til at skabe en følelse af underlegenhed blandt de koloniserede (Fanon i Greene et al. 2013, 44). Historien er rig på eksempler på koloniale projekter, der underminerede indfødte

---

¹ Kolonial medicin er medicinske institutioner etableret af den koloniale stat ifølge Hubert Lyautey.

befolkningers sundhed ifølge medicinsk professor Jeremy Greene, antropolog Paul Farmer, Læge Marguerite Thorp Basilico og akademiker Heidi Kim.

Fanon mener, at "the Negro [sic] is a toy in the white man's hands" [sic] (Fanon 2017, 118). Et eksempel på dette var, da Storbritannien uddelte tæpper, der var inficerede med kopper. Spredning af sygdomme blev brugt til at overtage magten fra de indfødte afrikanere (Greene et al. 2013, 36).

Under Berlin konferencen i 1884, blev landegrænserne i Afrika tegnet af vestlige kolonimagter for at opdele Afrika imellem dem. Ifølge Easterly opførte vesterlændingene sig som børn, der kæmpede for at få slik. De vestlige kolonimagter skulle sigte mod at "belære" de indfødte og "velsigne" dem med "civilisationen" (Easterly 2006, 23). Ved opdelingen kiggede de ikke på befolkningen, men på bjerge, floder og andre fysiske elementer i Afrika. Det endte med, at de mennesker der tilhørte den samme etniske gruppe eller klan, pludselig var blevet spredt i forskellige kolonier. De blev yderligere separeret ved introduktionen af et nyt fremmed sprog og kulturer. Dette blev starten på kolonialismen i Uganda (Mutibwa 1992, 1f).

Under kolonitiden bidrog den britiske uddannelses- økonomi- og socialpolitik til et opdelt Uganda. Først blev bomulds- og senere kaffeproduktionen hjørnesteenene i den koloniale regerings økonomi. Størstedelen af den økonomiske gevinst fra kolonialismen gik til de "hvide" kolonister og deres agenter verden over (Mutibwa 1992, 7f). Briterne har fået meget kritik i tidens løb. Ifølge Richard Reid (Professor i Afrikas historie) var problemet uden tvivl, at briterne havde etableret et politisk system, der var dømt til at mislykkes, fordi det var rodfæstet i væbnede styrker og militarisering af den politiske kultur. Reid beskriver, at de britiske koloniherrer styrede ud fra dybt racistiske principper og underudviklede Uganda økonomisk set, hvilket effektivt forhindrede en demokratisk opblomstring. Desuden mener Reid, at briterne bør holdes ansvarlig for nogle af de konsekvenser de har budt Uganda. Uanset om det er bevidst eller ej, mener Reid, at uganderne har et dualistisk forhold til briterne. På den ene side mener uganderne, at briterne har splittet Uganda, og på den anden side bragte de kristendommen og videnskaben til Uganda (Reid 2017, 287f).

Uganda blev uafhængigt i 1962 (Mutibwa 1992, 22) og den nuværende præsident Yoweri Museveni blev valgt til præsident i 1986, og genopbyggede landets økonomi med støtte fra bl.a. Den Internationale Valutafond og Verdensbanken (Mutibwa 1992, 179ff, 193). Det betød, at fattigdommen i landet blev reduceret enormt.

I 1990'erne levede 50 % under fattigdomsgrænsen, hvilket blev reduceret til 34 % i 2000 (1 Den Store Danske 2010). I 2001, 2006 og 2011 er præsident Museveni blevet genvalgt, men der er stigende kritik af Museveni og hans regering, som bl.a. beskyldes for korrupsion og valgsvindel. F.eks. blev flere oppositionspolitikere fængslet under valgkampen i 2006 (2 Den Store Danske 2012). At Uganda stadig er et ustabil land skyldes ikke mindst deres koloniale fortid, hvor briterne dominerede. Flere af vores respondenter har udvist mistillid til regeringen, hvilket vi vil uddybe i afsnit 6.2 Mistillid til regeringen.

Vestens dominans i verden afspejles også i tekstilindustrien, hvis udvikling har medført store mængder af genbrugstøj, der bl.a. havner i lande som Uganda. Denne udvikling er vigtigt for at forstå, hvorfor genbrugstøj fra Vesten havner i bl.a. Uganda.

4.5 Øget tøjforbrug og genbrugstøj

Ifølge Brooks har Vesten ikke kun domineret, når det kom til videnskaben. I løbet af de sidste 500 år har de vestlige nationer også domineret verdenshandelen, herunder tøj- og tekstilsektoren, da de var en af de primære drivkræfter bag den stigende globalisering (Brooks 2015, 49).

Vestens kulturelle, politiske og økonomiske indflydelse samt spredningen af kristendommen projicerede de vestlige tøjvaner til den koloniserede verden. Ikke kun stof, men også færdigt tøj blev eksporteret fra metropolerne til koloniale hovedstæder. Den koloniale elite og de assimilerede befolkninger købte vestligt tøj. Indførelsen eller afvisningen af vestlige tøjstilarter viste, hvorvidt befolkningen i de afrikanske lande havde accepteret de vestlige myndigheder, som de stræbte efter at blive ligeværdige med, eller hvorvidt de afviste Vesten, som påvirkede deres selvstyre (Brooks 2015, 62).

Vesten oplevede økonomisk udvikling som følge af udbredelsen af kapitalismen, hvilket ikke var tilfældet for resten af verden. Grundet konkurrenceforhold faldt den lokale håndværksproduktion, da den blev udkonkurreret af vestlige maskiner, der kunne producere hurtigere og billigere. Folk i Afrika, Asien og Sydamerika var tvunget til at levere råvarer til industrilandene, da de tilbød en højere pris end de lokale producenter. Dette medførte en ulige udvikling, fordi Vesten dragede nytte af alle råvarene. Ifølge Brooks kan denne ulige udvikling ses over hele verden den dag i dag (Brooks 2015, 61). Selvom tekstil og tøjindustrien ikke var den eneste sektor, der skabte ulige udvikling i den globale økonomi, så

spiller denne sektor helt klart en stor rolle.

Flere og flere kolonilande blev inddraget i det kapitalistiske system, hvilket har medført en global tøj- og tekstilindustri (Brooks 2015, 62). Da vestlige producenter ikke kunne konkurrere med de asiatiske producenter, der betalte lavere lønninger (Brooks 2015, 68), blev størstedelen af tøjproduktionen udliciteres til Det Globale Syd. Herved blev tøjet billigere og banede vejen til en helt ny model kaldet *fast fashion* (Morgan 2015).

Fast Fashion har ændret måden hvorpå vi køber og sælger tøj. I stedet for de traditionelle to sæsoner om året, skabes der nu 52 sæsoner, så der kan sælges flere produkter (Morgan 2015). Priserne på tøjet er faldet de sidste tyve år, og Vesten er blevet oversvømmet med billigt modetøj. Dette har medført at forbruget er steget med over 400 % (Morgan 2015). Vestens massive tøjforbrug har øget mængden af doneret tøj til velgørende organisationer, der bl.a. sender tøjet til Afrika (Rode Kors årsregnskab 2014) (Kristoffersen 2013). Herved er Afrika syd for Sahara blevet en af de store markedspladser for importen af brugt tøj (Brooks 2015, 144).

Importeret brugt tøj og billigt nyt tøj fra Asien udkonkurrerede de lokalt producerede varer og tekstilfabrikker lukkede på tværs af det afrikanske kontinent. De penge, der tidligere var blevet brugt på de afrikanske landes lokalt producerede varer, blev nu brugt til at købe importeret tøj. Herved flød pengene ud af den afrikanske økonomi og gik i stedet til eksportører og velgørende organisationer bl.a. i Vesten. I mange afrikanske lande er genbrugstøj den vigtigste kilde til beklædningsgenstande og udgør f.eks. 81 procent af befolkningens tøj køb i Uganda. (Brooks 2015, 144f)

Forskellige grupper af afrikanere, heriblandt tøjsælgere, tekstilarbejdere og fattige forbrugere, har haft forskellige oplevelser, når det kommer til genbrugstøj. Deres individuelle interesser bør ikke betragtes isoleret, da nogle mennesker har nydt godt af det brugte tøj, mens andre har mistet deres job (Brooks 2015, 145).

4.6 Delkonklusion

I dette kapitel har vi belyst, hvordan Vesten opfattede afrikanerne som "primitive" og "uciviliserede" og sig selv som "heltene", der skulle "hjælpe" og "civilisere" dem. Dette blev bl.a. brugt til at underbygge koloniseringen.

Ligeledes har Vesten domineret verdenshandlen, som har udkonkurreret den lokale tøj- og tekstilproduktion i de afrikanske lande som Uganda. Vestens syn på Afrika, deres dominans og store tøjforbrug har medført, at der sendes store mængder genbrugstøj til Uganda.

Stammer vesterlændingenes behov for at "hjælpe" fra tidligere tiders opfattelse af afrikanerne? Hvordan kommer denne opfattelse til udtryk gennem Vestens donationer af genbrugstøj, og hvad betyder dette for uganderne selvforståelse? Dette vil vi undersøge i analysen.

5. Analyse

I analysens første del vil vi vise, hvordan “helteaspektet” ikke kun hører fortiden til. Med hjælp fra Easterly, Fanon og forskellige kampagner, vil vi forklare hvordan Vesten stadig fremstiller sig selv som “helten”, der skal redde Afrika ved at donere genbrugstøj. Sidst vil vi gøre brug af Longs teori om agens, for at forklare hvordan vores respondenter er handlekraftige aktører og ikke nødlidende, som Vesten har tendens til at fremstille afrikanere.

I analysens anden del vil vi besvare vores andet arbejdsspørgsmål, som er: *Hvilket syn har uganderne på genbrugstøj og på Vesten?* For at besvare dette vil vi anvende Fanon, da vi med hans teoretiske værker, samt udtalelser fra vores respondenter, vil belyse ugandernes selvforståelse og det syn uganderne har på Vesten. Vi vil undersøge forskellige måder at opnå en følelse af lighed med Vesten, og herved iføre sig en hvid maske. Bl.a. ved at købe tøj, ting og møbler fra Vesten, afblege sin hud, bosætte sig i Vesten, pryde sit sprog med vestlige udtryk eller undertrykke sit eget sprog.

Afslutningsvis vil vi bruge Fanon til at forklare, hvordan en mental kolonisering, et mindreværdskompleks samt et afhængighedsforhold stadig eksisterer i Uganda i dag.

5.1 Tøjdonationer portrætteres som en god sag

I dette afsnit vil vi analysere forskellige kampagner fra Røde Kors og Plan Danmark, for at belyse det syn, der er på tøjdonationer samt afrikanere. Som nævnt steg tøjforbruget i Vesten, hvilket har medført, at mange har store mængder tøj liggende i skabet, som de ikke bruger. (Røde Kors kampagnevideo 2017) Vestlige forbrugere opfordres til at donere deres brugte tøj til bl.a. Røde Kors. De sidste fire år er Røde Kors og Tv2 gået sammen om at arrangere Danmarks største tøjindsamling under navnet Smid Tøjet Danmark. Formålet er netop at få danskerne til at donere deres brugte tøj (1 Røde Kors 2017).

Når Røde Kors modtager brugt tøj sorterer de tøjet og sørger for, at alt bliver genbrugt. De skriver på deres hjemmeside:

Det gode og brugbare tøj bliver enten givet væk eller solgt i vores genbrugsbutikker over hele landet. Tøj, som ikke kan sælges i butikkerne, bliver solgt til udlandet enten som beklædning eller som råmateriale til tekstilfibre. (...) Alt tøj kan bruges til at hjælpe mennesker i nød (2 Røde Kors 2017).

Fra citatet kan vi se, at det tøj, der ikke har en god nok kvalitet og derfor ikke kan sælges i danske butikker bl.a. bliver solgt som beklædning i udlandet. Kvaliteten er ikke god nok til danskerne, men den er fin nok til folk i Uganda. Denne tankegang har muligvis rod i det syn på afrikanere, som Vesten har haft gennem århundreder. Tidligere har man set dem som "uciviliseret" (Jf. kapitel 4) og det er muligvis det syn, der stadig spøger, når vi mener, at afrikanerne bliver glade for vores aflagte tøj. Flere forskere og politikere udtrykker selv den dag i dag et syn, hvor de ser afrikanere som "tilbagestående". Et eksempel på dette er Robert Calderisi (Ekspert og forfatter i udvikling) der mener, at Afrika har brug for at blive koloniseret på ny [sic], hvor Vesten vejleder alle valg (Richey og Ponte, 2011, 95f). Et andet eksempel er politikeren Naser Khader, der udtaler at,

"nogle værdier er bedre end andre, og visse måder at indrette samfundet og omgås hinanden er bedre end andre. Og her mener jeg, at Vesten i det store og hele har regnet den bedre ud end mange andre, hvor nogle samfund fortsat er primitive i grotesk grad [sic]." (...) "Måske var det forkert, at man holdt op med at kolonisere primitive samfund [sic]" (Khader 2017).

Citatet fra Røde Kors hjemmeside viser også, at hvis du donerer dit brugte tøj, så kan du hjælpe mennesker i "nød". Populære bøger, fjernsynsshow og film er fyldt op med plots, som har en "helt", der "redder verden" (Easterly 2006, 17). Allerede fra vi er børn bliver vi præsenteret for Superman, Spiderman, Batman og andre superhelte, som vi kan identificere os med. Formanden for Dansk Tegneserieråd Thomas Thorhauge mener, at superhelte er blevet det 20. og det 21. århundredes svar på populærmytologi og udtaler:

Det er vores eget ønske om at kunne gå ind i telefonboksen som et almindeligt menneske og træde ud som en beundret superhelt, der alle tider har hængt ved. Der ligger en fascination i en dobbeltidentitet, og det at kunne "redde verden". (Kjærside 2012)

Ifølge Easterly vil Vesten rigtig gerne leve op til denne fantasi om at være de udvalgte, der "redder verden" (Easterly 2006, 17f) og fremstilles som "helte" (Vaughan i Greene et al. 2013,46ff). Fanon påpeger hvilken effekt det har på børn med afrikansk afstamning, at de konstant bliver konfronteret med fremstillingen af afrikaneren som den "uciviliseret" og "vilde barbar" bl.a. gennem tegneserier og Tarzan-hæfter. Disse børn ønsker ligesom vestlige børn at identificere sig med den civiliserede, opdagelsesrejsende vesterlænding, der har

“sandheden” og overbringer den til de “vilde”. (Thisted og Larsen 2011, 16) Dette vil ifølge Fanon blive opfattet som, at de afrikanske børn forsøger at blive “hvide”. Andre måder hvorpå afrikanere forsøger at blive “hvide”, vil vi uddybe i anden del af analysen.

Det er ikke kun tegnefilm og skønlitteratur, der gør brug af dette “helteaspekt”. F.eks. viste DR i 2014 dokumentarserien “Helvedes Helte” og i 2015 dokumentarserien: “En dansker redder verden”. Begge dokumentarserier følger en række danskere, der rejser ud og forsøger at gøre en forskel (DR 1) (DR 2). “Helteaspektet” er indbygget i begge seriers titler, der refererer til “helte”, som “redder verden”. I Danmark har vi også den meget velkendte sætning: “Du kan ikke redde hele verden”. I denne sætning er der indbygget en grundlæggende forståelse af, at verden er fyldt med uretfærdigheder, som mennesker skal reddes fra.

At danskere skal være “helte”, der “redder” andre er også et budskab som PlanFadder har kørt på. I 2017 lancerede de kampagnen: “Bliv helt for et barn” og nedenstående plakat hang på de fleste busstoppesteder rundt om i landet.

(Plan Danmark - Bliv helt for et barn)

I den tilhørende kampagnevideo uddyber de “helte-referencen” via en lille piges voice-over²:

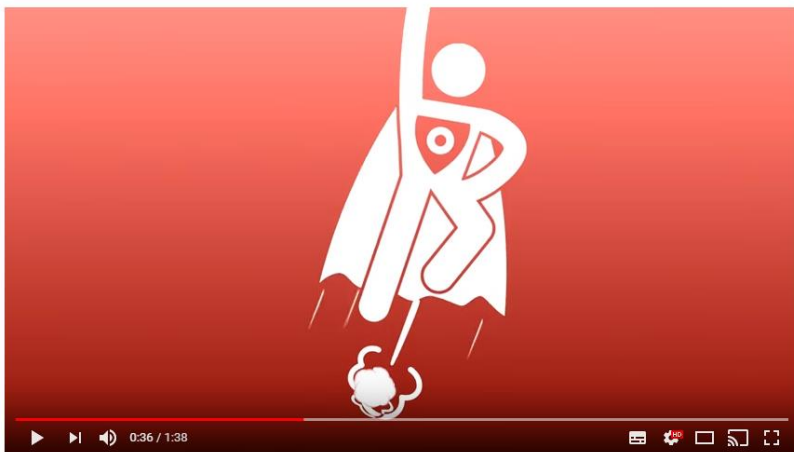
Jeg kender en rigtig helt. En, der hjælper folk i nød. Dem fra min klasse, de tror ikke på mig. Hun kan jo ikke flyve. Men min mor er en helt[sic] og jeg er hendes makker. Sammen er vi PlanFadder for Loice i Afrika. (Plan Danmark - Bliv helt for et barn)

I ovenstående eksempel ses det, hvordan folk fra Afrika bliver sidestillet med mennesker i “nød”. Mennesker, der har brug for en “helt” til at “redde dem”. Og “heltene” er os i den vestlige verden. Vi i Vesten portrætteres således som det modsatte af afrikanerne. Som det modsatte af mennesker i “nød”. Selv den dag i dag skabes der et positivt selvbillede af Vestens overlegenhed. (Jf. afsnit 4.1.2 Vesten fremstilles som “overlegne helte”)

Også I Røde Kors kampagnevideo: Smid Tøjet - den store forklaring 2017 fremstilles det at donere brugt tøj som en “heltegerning”:

Her i Danmark er vi verdens bedste til at købe tøj. Faktisk køber danskerne i gennemsnit 16 kilo tøj om året. (...) Vi har ca. 50.000 tons tøj, som ligger bagerst i klædeskabet. Derfor synes TV2 og Røde Kors, at det er en god ide, at Danmark donerer det til genbrug (Røde Kors kampagnevideo 2017).

Samtidig lyder en fanfare og der vises en animation af en superhelt, som følgende billede viser.

Smid tøjet - den store forklaring 2017

(Røde Kors kampagnevideo 2017)

² Voice-over, er en betegnelse for narrativ indtaling på film (Wikipedia)

Røde Kors kampagnevideo fortæller altså, hvordan danskerne kan være “helte” og “hjælpe” “mennesker i nød” ved at donere genbrugstøj.

Ifølge Easterly tilbyder “den hvide mand” [sic] sig selv hovedrollen som “helten”. Han advokere for, at “den hvide mands byrde” [sic] har en anden facon idag og foregår ved, at når en aktivist fra Vesten siger “vi”, så menes der “vi hvide”.

Kolonitiden er et godt eksempel på “den hvide mands byrde” [sic], da Vesten så kolonilande som “uciviliseret” og dermed havde behov for Vestens “hjælp” til at blive “civiliseret”. Det “helteaspekt” som Easterly omtaler og som kampagnerne vidner om, kan også spores tilbage i kolonitiden. Fanon mener, at kolonistens liv var som et “heltedigt”, hvor han så sig selv som “helten”. Kolonisten brugte kolonilandene som mulighed for at udleve dette “helteliv”, så han kunne fortælle omverden, at kolonilandene var blevet skabt af ham. Herved skrev kolonisten kun sin egen historie, hvor han er “helten”, og beskrev at hvis kolonisterne forlod kolonilandet, så ville landet vende tilbage til et middelalderssamfund. Dermed undlod kolonisten at skrive kolonilandets historie om, hvordan kolonisten plyndrede, krænkede og sultede de koloniserede. (Fanon 1968, 36)

Selvom Vestens intentioner om at “hjælpe” kan være gode, er det ifølge Easterly at patronisere, også selvom det ofte sker ubevidst. “Helteaspektet” og tøjdonationerne afspejler “den hvide mands byrde”[sic] da formålet er, at “vi” danskere skal påtage os ansvaret for at “hjælpe” mennesker i “nød”. Tøjdonationer bliver derved én velgørenhedsmetode ud af mange, hvor den “nødlidende” fremstilles. Fanon mener, at når de vestlige statsoverhoveder ønsker at hjælpe de tidligere kolonilande, accepterer de tidligere kolonilande ikke “hjælpen” som en barmhjertighedsgerning. I stedet ses det som en retfærdig erstatning for alle de naturressourcer som kolonisten uddrev fra kolonilandet. Fanon mener, at Vesten er opbygget af Det Globale Syds råmaterialer, som kolonimagterne stjal og proppede sig med. Han konstaterer derfor, at Vestens rigdom er de tidligere kolonilandes rigdom. Derfor bør kolonisten betale de tidligere kolonilande, som nu er “underudviklede” lande ifølge Fanon. Vesten giver til de fattige lande som en god gerning, men glemmer det faktum, at det netop er disse lande, som Vesten har stjålet fra, mener Fanon (Fanon 1968, 66f).

“Helteaspektet” og tøjdonationer kan derfor siges at have en patroniserende tilgang, som er med til at fastholde og er symbol på, at Vesten og Afrika har en ulige relation, hvilket kan påvirke uganderne selvforståelse. Dette vil vi uddybe i anden del af analysen.

Saids argument om, at den vestlige kultur øgede sin styrke og identitet ved at se sig selv i modsætning til “Orientten” er centralt når vi kigger på tøjdonationer. Ved tøjdonation skabes der et modsætningsforhold mellem de “hvide” i Vesten, der er “helte” og donerer deres tøj til afrikanerne, der skal “reddes”. Ifølge Said kan afrikaneren anskues som “den nødlidende anden”. Denne forståelse bygger muligvis på tidligere tiders racehierarki, hvor vesterlændinge klassificeres som racielt overlegne i forhold til afrikanerne (jf. afsnit 4.1.3 Raceforestillinger). Selvom man er gået bort fra dette racehierarki, så behandles afrikanerne stadig som nogle, der har brug for “hjælp” og som er i en “mindreværdig” position. Dette skaber nogle skadelige psykologiske konstruktioner, som binder afrikanerne til at underkaste sig en universaliseret “hvid norm” (Poulos 1996). Denne underkastelse kan ifølge Fanon være medførende til at udvikle fremmedgørelsesforstyrrelser, hvilket vi vil uddybe i analysens anden del.

Røde Kors kampagnevideo fokuserer udelukkende på, hvordan danskerne kan være “helte” og ikke på bagsiden af det kæmpe overforbrug af tøj, som vi har i Danmark. Den opfordrer ikke danskerne til at købe mindre tøj eller til at sætte spørgsmålstegn ved, hvad det er for produktionsforhold som alt dette tøj bliver fremstillet under. Ligeledes fortæller den heller ikke, hvad der sker med det tøj, som bliver opkøbt og sælges som beklædning i udlandet. Der males altså et glansbillede af, at tøjdonationer er en god ting, der hjælper mennesker i “nød”.

Ifølge Brooks accepterer folk kritikløst, at tøjdonationer kun medfører fordele for fattige mennesker i Afrika. De ser således tøjdonation udelukkende som en god ting, men virkeligheden er mere nuanceret (Brooks 2015, 144), hvilket vi vil diskutere i kapitel 6. Diskussionen. I det følgende vil vi forklare, hvad der sker, når der i Vesten doneres tøj til en organisation som Røde Kors. Uganderne får ikke tøjet, som mange tror, men skal derimod betale for det. Vi vil undersøge, hvordan uganderne forholder sig til, at de skal betale for det tøj, som doneres fra Vesten.

5.1.1 Betaler for tøjet

Danskerne tror, at deres tøjdonationer bliver givet til "nødlidende" afrikanere, men i virkeligheden er processen en helt anden. Uganderne skal nemlig købe tøjet og får det ikke bare foræret (Dahlgaard 2013) (2 Guldagger og Faber 2017). Processen ser således ud:

En dansker donerer brugt tøj til Røde Kors → Røde Kors sælger det videre til opkøbere → herefter transporteres tøjet med skib til Mombasa i Kenya eller Dar Es Salam i Tanzania → her kommer der tax på tøjet, som fragtes med lastbil til Uganda → tøjet opbevares i lagerhaller, hvor folk fra f.eks. Owino markedet kan komme og købe en sæk med tøj → tøjet sælges på Owino markedet. (Felix den 25.09.2017) (Ashiraf den 27.09.2017) (Asha, Jolly og Ronald den 24.09.2017) (Julias den 20.09.2017)

Danskerne får fortalt fortællingen om, hvordan deres brugte tøj kan hjælpe mennesker i "nød". Man forestiller sig, hvordan folk som intet ejer, får udleveret tøjet. Mange bliver overrasket, når de opdager, at uganderne skal betale for tøjet. (Dahlgaard 2013) (Kristoffersen 2013)

Måske fordi det bryder med vores indgroede "helteforståelse". Hvordan kan vi være "helte", hvis uganderne ikke får tøjet, men tværtimod skal betale for det? Hvad tænker uganderne selv om, at de skal betale for tøj, som bliver doneret til dem? Mange af vores respondenter synes det var acceptabelt, at de skulle betale for genbrugstøjet, selvom det blev doneret fra Vesten. Ifølge Gins på 36 år skal uganderne betale for genbrugstøjet grundet transporten. Der er firmaer, der skal samle alt genbrugstøjet og transportere det, og derfor koster det selvfølgelig penge. Gins synes det er godt, at de skal købe genbrugstøjet, for så skaber det arbejdspladser til uganderne. Han vil ikke have genbrugstøjet gratis. (Gins den 23.09.2017) Lawrence på 23 år er ikke enig: "Folk er fattige her [Uganda], så det vil være bedre, hvis vi får genbrugstøjet gratis." (Lawrence den 28.09.2017)

Ifølge respondenterne i fokusgruppe a vil det være utopi at tro, at ugandere kunne få genbrugstøjet gratis, hvilket følgende diskussion viser.

Uddrag fra fokusgruppe a

Bettina: I was just wondering, would it be better if the Ugandan people had the clothes for free or is it better they pay?

Roland: That cannot be achieved.

Asha: Of course it would be better if we get them [genbrugstøjet] for free, but the reality is how?

Ronald: But you cannot put it in reality.

Asha: yeah.

Ronald: Because if you send it for free to Ugandans, the people you send it to here will take it and sell it to us, so we cannot expect that. That would be a dream beyond the world which cannot be achieved in Uganda.

Marie: Even then if you send them for free, what will happen to our fellows who are dealing with the business and benefit from it? They are many.

Tanja: So what I hear you say is, people donate the clothes for free and then people have to buy it here?

Asha: Yes I think it is okay, because of the implication as the transport and they have to pay tax to bring here. (Fokusgruppe a den 04.10.2017)

Som følgende uddrag viser er der modstridende følelser omkring, hvorvidt de vil have genbrugstøjet gratis eller købe det. På den ene side vil det være godt, at de fik genbrugstøjet gratis, men de tror ikke på, at dette vil være realistisk, da regeringen vil høste fordelene af dette. På den anden side synes de, at det er acceptabelt, at de skal betale for tøjet, da transportomkostninger skal tages i betragtning. Herudover skaber tøjet også arbejdspladser. Hvis uganderne fik genbrugstøjet gratis ville det også forstærke det ulige magtforhold, der allerede eksisterer mellem Vesten og Afrika, og påvirke ugandernes selvforståelse. Tøjet kan ses som en gave fra "heltene" i Vesten til de "nødlidende" afrikanere. Forskning har vist "at gaver ofte gives mellem ulige parter, og at udvekslingen kan påvirke magtforholdet mellem dem." (6 Den Store Danske 2009) Steffen Dalsgaard (videnskabelig assistent ved Afdeling for Antropologi og Etno-grafi) forklarer:

Alle steder i verden er det en forpligtelse at gengælde en gave. I Vesten tales der ganske vist om, at gaver er gratis, men i virkeligheden er det en forpligtelse at gengælde gaven, i det mindste med taknemmelighed (Nielson 2018).

Henrik Høgh-Olesen, der er professor i psykologi, er enig og understreger, at taknemmelighed ikke er nok i længden (Nielson 2018). Hvis uganderne bare fik tøjet ville de stå i gæld til Vesten. Desuden er det ikke godt for folks selvforståelse, hvis de får ting foræret, blot fordi man har ondt af dem, da det fastholder dem i en ulige magtrelation til Vesten.

Alexander Kwesi Kassah (professor i filosofi) har lavet en undersøgelse, hvor han viser, at tiggere ser tiggeri, som et arbejde. På denne måde retfærdiggøres tiggeriet og herved fik tiggerne også alle de gode følelser, som man får, når man arbejder. Når tiggeri bliver anset som arbejde forbedres tiggernes selvforståelse, og skamfølelsen over at tigge bliver minimeret.

Ligeledes minimeres følelser af hjælpeløshed og magtesløshed, når tiggerne tjener deres egne penge (Kassah 2008, 163f).

Selvom ugandas befolkning ikke er tiggere, så kan der godt trækkes nogle paralleller til Kassahs undersøgelse. Hvis uganderne blot fik genbrugstøjet foræret, så ville de nok i højere grad se sig selv som "nødlidende" - det billede som Vesten har en tendens til at tegne af afrikanere. De ville føle sig hjælpeløse og magtesløse, men ved, at de betaler for tøjet, så skaber det en masse arbejdspladser til folk. Når man har et arbejde, så tager man vare på sig selv og bidrager til samfundet, hvilket skaber en positiv selvforståelse.

Nogle forskere har betragtet tiggeri som en win-win situation for både donoren og modtageren. Donoren kan opfatte det som en forpligtelse at hjælpe andre, og dette giver tiggeren ham nu mulighed for. Herved kan donoren opbygge et positivt selv billede og legalisere hans privilegerede position (Brito 2013, 233). Ligesom når man støtter tiggere, så kan tøjdonoren også opbygge et positivt selv billede af sig selv og få bekræftet sin privilegerede position ved at donere tøj.

Vi har vist, hvordan Vesten gerne vil se sig selv som "helte", der "redder de nødlidende". Bl.a. ved at donere brugt tøj, men hvem køber det brugte tøj og sælger det videre? Er disse tøjsælgere "nødlidende" og har de overhovedet brug for at blive reddet via tøjdonationer?

5.1.2 Den nødlidende

I det følgende afsnit vil vi undersøge hvorvidt tøjsælgerne lever op til Vestens forestillinger om "den nødlidende". Vores respondenter viser et mere nuanceret billede af afrikanerne, der er handlekraftige. Vi har interviewet ti tøjsælgere på Owino markedet for at blive klogere på, hvilken indvirkning genbrugstøj fra Vesten har på dem. De interviewede var i aldersgruppen 21 - 55 år og har arbejdet på Owino markedet i alt fra seks måneder til tyve år. De fleste møder klokken syv om morgenen og arbejder frem til klokken 19. Herved har de nogle meget lange arbejdsdage til en utrolig lav løn. Der er ingen tvivl om, at deres ressourcer er knappe. Lawrence har f.eks. ingen fysisk stand og går i stedet rundt og sælger tang-toppe. På en dag kan han sælge omkring 30 toppe og tjener ca. 3.000 UGX svarende til 5 DKK. Af de 5 DKK som han tjener om dagen bruger han 2 DKK på mad, 0,8 øre på vand og de resterende 2,2 DKK gemmer han til husleje (Lawrence den 28.09.2017). Han har ikke råd til at se sin familie, og andre har ikke råd til at tage en uddannelse. Det vil f.eks. tage Asiraf seks år at spare op til en universitetsuddannelse, som koster omkring 6 mio. UGX, svarende til 990

DKK for en seksårig uddannelse. Hvis det lykkes ham at spare et større beløb op, vil han hellere til Vesten (Asiraf den 27.09.2017).

Susan vil hellere have en business end at være hjemmegående. På en god dag kan hun tjene 150.000 UGX svarende til 252 DKK, men på en dårlig dag sælger hun kun et eller to stykker genbrugstøj og tjener 5.000 UGX, svarende til 8 DKK. Hun betaler 100.000 UGX svarende til 168 DKK i leje om måneden for sin stand (Susan den 05.10.2017). Herved varierer det en del, hvad tøjsælgerne tjener på at sælge genbrugstøj alt efter om de sælger 1., 2. eller 3. klasses genbrugstøj. Fælles for dem alle er, at de er sprunget ud i at sælge genbrugstøj. De gør noget aktivt for at forbedre deres tilværelse omend det er nogle meget lange dage til en meget lav løn. Vores respondenter er altså ikke folk, der passivt blot sidder og venter på, at der kommer nogle og "redder dem", hvilket afrikanerne, som tidligere vist, ofte bliver portrætteret som i Vesten. Ifølge ægteparret Norman Long (antropolog) og Ann Long (psykolog) bør aktører ses som aktive aktører, der lægger strategier, og ikke som passive modtagere af indgriben (Long 1992, 10). Aktører er dygtige og kompetente. De forsøger at lære hvordan de skal begå sig, løse problemer og reflektere over egne handlinger mener Long (Long 1992, 11).

Via vores feltarbejde fandt vi således frem til, at uganderne betaler for det tøj, som vi i Vesten donerer til bl.a. Røde Kors. Vores respondenter er ikke "passive nødlidende", som ellers er det billede vi får tegnet i Vesten. Tøjsælgerne var derimod opfindsomme og handlekraftige. Flere vi mødte havde ingen stand på Owino markedet og brugte kreative løsninger i stedet som f.eks. Josef, der solgte tøj fra en presenning og havde et tøjsystem, hvor han flyttede tøjet en ad gangen fra en bunke tøj til en anden, således at kunderne kunne stå ved siden af og se tøjet. (Josef den 23.09.2017) En anden alternativ måde var Lawrence, der havde tøjet hængende rundt om begge arme, og slog armene ud for at vise de forskellige toppe (Lawrence den 28.09.2017). Susan havde taget et aktivt valg om at sælge genbrugstøj, og var herved ikke tvunget ud i dette erhverv af nød (Susan den 05.10.2017).

Når uganderne er færdige med at gå i det brugte tøj, så er der mange, der giver det videre. Hvis de ikke giver det til yngre søskende, så er der mange, der donerer det til kirken eller Moskeen. Både kirker og Moskeer samler det sammen og giver genbrugstøjet gratis til landsbyerne udenfor Kampala. Fatma fortæller, at i landsbyerne er de fattige. Andre tager selv ud til landsbyerne, hvor de kommer fra eller kender nogen, og giver deres genbrugstøj videre (Fokusgruppe b). "Den nødlidende" er herved hele tiden den næste i rækken, da alle kan finde en, som er dårligere stillet end dem selv. Vesten ser afrikanerne som "nødlidende"

og uganderne i Kampala ser folk, der bor i landsbyerne som “nødlidende”.

5.1.3 Delkonklusion

Danske medier portrætterer afrikanere som “nødlidende”, der har brug for hjælp. Dette giver danskerne mulighed for at være “heltene”, der “redder” afrikanerne. Danskerne kan bl.a. blive “helte” ved at donere deres brugte tøj. På denne måde kan de hjælpe de “nødlidende”. Men uganderne er slet ikke så “nødlidende” som vi går rundt og tror. De får ikke genbrugstøjet foræret, men skal derimod købe det. Mange har lavet en forretning, hvor de sælger genbrugstøjet. Selvom deres vilkår og ressourcer er nogle helt andre, end dem vi har i Danmark, så er de ikke “nødlidende”, der passivt sidder og venter på at blive “reddet”. Derimod er de handlekraftige aktører, der har skabt en forretning med brugt tøj fra Vesten.

5.2. Mental kolonisering

For at analysere, hvordan genbrugstøj påvirker ugandernes selvforståelse, er det vigtigt at give uganderne en stemme, da det er dem, som modtager genbrugstøjet fra Vesten. Derfor er det også dem, der bedst kan udtale sig om, hvilken betydning det brugte tøj har for dem. I dette afsnit vil vi analysere vores andet arbejdsspørgsmål: *Hvilket syn har uganderne på genbrugstøj og på Vesten?* Deres syn på genbrugstøj, afspejler også deres syn på Vesten. Synet på Vesten vidner om en fortsat mental kolonisering, et afhængighedsforhold og et mindreværds kompleks, som vi vil belyse i følgende afsnit.

5.2.1 Ugandernes syn på genbrugstøj fra Vesten

Som nævnt er 81 % af det tøj, der sælges i Uganda brugt. Brugt tøj fra Vesten er velanset i Uganda, og opfattes som tøj af god kvalitet. Det er originalt og unikt, da der kun findes et tøjstykke i netop dette design på Owino markedet (Fokusgruppe b den 04.10.2017), hvilket følgende eksempel også viser.

Uddrag fra fokusgruppe a:

Ronald: We like mivumba because of the quality, durability and the price, because the price is low according to the income.

Marie: And it is also unique, because here we have a problem of duplicating.

When you have something good in town, they [tøjsælgerne] just take and go to china to duplicate, so it can be the same dress a lot in different shops, but the mivumba they hardly do that, you can put on alone (Fokusgruppe a den 04.10.2017).

Når uganderne køber genbrugstøj, er de med stor sandsynlighed, den eneste, der har lige præcis denne model. Køber de derimod nyt tøj fra Kina, risikerer de, at mange andre har tøj, der er magen til. I Uganda rangeres alt tøj i første og anden klasse. Når det kommer til kvaliteten af tøjet, rangeres det som vist i skema 1 ifølge vores respondenter.

Skema 1 Tøjhierarki

1.	Nyt tøj fra UK (sælges up-town. Det er de rige og middelklassen, der køber dette) + 1. klasse genbrugstøj
2.	2. klasses genbrugstøj
3.	Nyt tøj fra Kina og Thailand
4.	Nyt tøj fra Uganda (Materialerne er ikke fra Uganda, men tøjet er syet her)
5.	Tøj fra Kenya

Som det ses af ovenstående skema opfatter vores respondenter tøj fra Vesten som det tøj, der har den absolut bedste kvalitet. Selv brugt tøj fra Vesten opfattes som bedre kvalitet, end nyt tøj produceret i Asien. Tøj produceret i afrikanske lande, heriblandt Uganda og Kenya, opfattes som værende af dårlig kvalitet. Denne rangering af tøj fra forskellige verdensdele, minder utrolig meget om tidligere tiders racehierarki, hvor mennesker blev tillagt specifikke mentale karakteristika, afhængigt af hvilken race de tilhørte. (Andreassen og Henningsen 2011, 83). Som tidligere nævnt lå afrikanerne nederst i racehierarkiet, og uganderne placerer også kvaliteten af det afrikanske tøj, som det aller dårligste. Østasiater var placeret noget højere i racehierarkiet, men stadig ikke på niveau med Vesten (Andreassen og Henningsen 2011, 36f). Denne rangering kan også ses af skema 1, hvor tøj fra Vesten anses som havende bedre kvalitet end tøj fra Asien. Fanon mener, at når mennesker underkues, gøres de også mindreværdige (Jf. afsnit 3.4 Mindreværdskomplekset). Racehierarkiet og koloniseringen har været med til at underkue uganderne, og dette kan måske forklare, hvorfor flere ugandere tænker dårligt om afrikansk tøj.

Derrick fra fokusgruppe b køber *kun* brugt tøj fra Vesten, da han mener, det er originalt og har den bedste kvalitet. Han køber ikke nyt tøj fra Asien grundet dårlig kvalitet, og at prisen er dyr i forhold til genbrugstøj. Han kan ikke lide den lokale tøjstil med afrikansk print, men derimod tøj udefra f.eks. London og Tyskland, da tøjet herfra har høj status. (Derrick den 28.09.2017).

Derrick tillægger det vestlige tøj stor værdi, frem for det afrikanske tøj, som han ikke tillægger værdi. Eksemplet med Derrick hænger godt i tråd med det ovenstående skema, hvor det vestlige tøj rangeres højere end det nye tøj fra Kina, efterfulgt af det afrikanske tøj. Følgende uddrag fra fokusgruppe a viser, hvorfor tøj fra Vesten tilskrives en bedre kvalitet.

Uddrag fra fokusgruppe a:

Ronald: When Chinese is making clothes for ugandans, they make it really poor quality. The mivumba which comes from England, America and Sweden are very nice, like first class. I rather go for mivumba which was made for the West, rather than the clothes that was made for Uganda.

Marie: Asia's production theory is things that goes to the West is different quality. That is the reality. The quality is like dumping to Africa, which is so bad. So I rather get second hand clothes from the West, it is better than the new clothes coming from China. (Fokusgruppe a den 04.10.2017)

Ronald og Marie forklarer, at det tøj der produceres til Vesten, er i meget bedre kvalitet end det tøj, der produceres til Uganda. Det fornemmes tydeligt, at de føler sig uretfærdigt behandlet og føler de bliver brugt som "skraldespand". Man kan dog sætte spørgsmålstegn ved, om dette virkelig forholder sig sådan, eller om det er fordi uganderne ikke har råd til det dyrere tøj, og derfor er der mange mærker, som man ikke kan købe i Uganda. F.eks. kan kæden H&M ikke løbe rundt i Uganda, da mange ugandere ikke har råd til at betale for tøj i det prisleje (Jolly den 03.10.2017). At Ronald og Marie straks tænker, at tøj der sendes til Uganda konsekvent har dårligere kvalitet, hænger måske sammen med den måde, hvorpå afrikanere er blevet set på gennem tiden (Jf. kapitel 4. Historiske begivenheder). Det vidner om, at de tænker mindre omkring sig selv, hvilket afspejler et mindreværds kompleks, der sandsynligvis stammer fra kolonitiden. Dette vil vi komme ind på senere i afsnit 5.2.4. Mindreværds komplekset.

Vi oplevede en generel tendens i Uganda hvor alt, der kom fra Vesten var velanset. Dette gjaldt ikke kun det genbrugstøj, men også møbler, elektronik mv. Produkter fra Vesten gav mere status end afrikanske og kinesiske produkter. Det syn vores respondenter har på genbrugstøjet afspejler deres syn på Vesten.

5.2.2 Uganderne syn på Vesten

Afspejler vores respondenter syn på genbrugstøjet også deres syn på Vesten, hvor vesterlændinge tillægges en særlig værdi? Eller er deres meninger herom lidt mere broget set i lyset af, at Uganda har været koloniseret? Følgende tabeller viser de tre ting, som respondenterne i vores fokusgrupper forbinder med Vesten.

Fokusgruppe a

Respondent	Svar
Marie	Developed, organized and politically stable
Asha	Mainly whites, developed, fare and good standard of living
Jolly	Developed, full of jobs and politically stable/ more security
Ronald	First world, colonial masters, democracy

(Fokusgruppe a den 04.10.2017)

Fokusgruppe b

Respondent	Svar
Irene	Very interesting continent. Good people. The dollar/Euro is also at a higher rate than Uganda (Africa) currency and most of them are wealthy.
Fatma	One of the continent that we get mivumba from. Continent I would love to go to. Continent that is more developed than Uganda.
Semakula	West refer to pure whites. West have done much to help africans. They have helped africans with christianity through biblestudie. West have donated many things to Africa, such as clothing etc. charity to the needy ones.
Derrick	West is an outside continent. It's none of the African continent. Africans call people from europe whites.
Karim	It is an outside rich continent with good people. It has a good currency compared to Uganda and it is a continent that everyone wants to go.

(Fokusgruppe b den 04.10.2017)

Respondenterne fremstiller et meget positivt billede af Vesten, som står i kontrast til Uganda. Vesten ses som udviklet, demokratisk med en stabil politisk situation, og rigt med en høj levestandard. Samt som et godt og sikkert sted med gode jobmuligheder, hvor alle gerne vil

rejse hen. Selvom alle respondenterne ikke siger det eksplicit, står disse positive beskrivelser i kontrast til Uganda, som opfattes som det modsatte. Dvs. underudviklet, politisk ustabil, fattigt og med en ringe levestandard.

Vores respondents forestillinger om Vesten, har også betydning for forestillingerne om dem selv, da Vesten og Uganda bliver modsætninger. Ifølge Fanon er dette ophøjede syn på Vesten ikke tilfældigt. Synet har levn i kolonitiden, hvor uganderne fik internaliseret en undertrykkende mentalitet. Denne mentalitet gjorde, at uganderne internaliserede de vestlige værdier, og dermed tillærte sig koloniherrernes vestlige kultur.

5.2.3 Den hvide maske i flere formater

Der er flere måder at iføre sig en hvid maske, og derved blive mere lig vesterlændingene. Som vi allerede har nævnt, kan uganderne købe og gå med genbrugstøj fra Vesten. I det følgende vil vi komme ind på en række andre muligheder, som vi også oplevede, at vores respondenter benyttede sig af. Heriblandt afblegning af hud, bosættelse i Vesten og ved at pryde deres sprog med vestlige udtryk eller undertrykke eget sprog.

Afblegning af huden

I Uganda betaler folk mange penge for at blive mere "hvide". De køber f.eks. creamer, der afbleger huden. (Fokusgruppe den b 04.10.2017) Ifølge Fanon er dette endnu et udtryk for ønsket om at opnå en følelse af lighed med Vesten, da den hvide hud forbindes med status, magt, overlegenhed og velstand.

Under vores tre uger i Kampala mødte vi mange, der udtrykte, at vesterlændinge var bedre mennesker end afrikanere. Således virkede det ikke til, at uganderne føler sig ligeværdige med folk fra Vesten. Fatma og Irene udtrykker det således.

Uddrag fra fokusgruppe b

Fatma: Jeg kan være mere fri, når jeg er sammen med jer.

Irene: Vi har mere tillid til jer. Vi stoler mere på hvide. Jeg kan ikke fortælle en sort mine hemmeligheder, han vil bare fortælle det videre. Men jeg kan fortælle det til jer.

Os: Hvorfor?

Irene: Fordi I er gode og har et godt hjerte. I arbejder ikke lige så længe, så I har mere tid til at være sammen med gud. Vi arbejder hele tiden, så vi har vores eget hjerte.

(Fokusgruppe b den 04.10.2017)

Fatma og Irene ophøjer mennesker fra Vesten, og snakker dårligt om afrikanere. Selv deres eget hjerte ser de som anderledes end vesterlændinges hjerter. Det er herved tydeligt, at de

delar mennesker op i afrikanske og vestlige kategori. Vesterlændinge bliver symboliseret med godhed, som står i kontrast til dem selv. Ifølge Fanon gør de kroppen til et objekt. Hudfarven får derfor en betydning, da de kategoriserer ud fra hudfarven, og tillægger den bestemte hudfarve en given adfærd. De opfører sig derfor anderledes overfor en person fra Vesten, end overfor en person fra Afrika. At de opfører sig anderledes over for en person fra Afrika, skyldes deres egen selvforståelse, hvor de nedgraderer sig selv. Splittelsen mellem at være afrikansk, men stræben efter at blive hvid, er ikke iboende i dem. Først i mødet med de "hvide" fra Vesten bliver de "sorte" mener Fanon.

Bosættelse i Vesten

En tredje måde, hvorpå uganderne kan blive mere lig med vesterlændinge, er ved at bosætte sig i Vesten. Ifølge Fanon bliver de afrikanere, der har opholdt sig i Vesten i længere tid, betragtet som orakler og som dem, der er vidende (Fanon 2017, 14).

Jolly har været bosat i Danmark i seks år, men er nu flyttet tilbage til Uganda. Hun ønskede ikke at bo i Danmark længere, eftersom hendes søn boede i Uganda. Efter Jolly vendte tilbage til Uganda, fortæller hun:

“Everybody thought I was a hero, a divine who had a lot of money. A lot of people wanted to become friends with me. They [folk fra Uganda] expect you to help them with everything. They think I can do anything economically and socially, because I lived in Europe” (Interview med Jolly den 26.02.2018).

Ifølge Fanon bliver afrikanere, der har bosat i Vesten guddommeliggjort, og betragtet som en halvgud, som er vidende. Dette var også tilfældet for Jolly. Jolly bragte en masse ting fra Vesten med til Uganda, og fik herved højere status i sin omgangskreds. Folk i Uganda så hende som overlegen, ligesom synet på vesterlændinge. Da hendes venner fandt ud af, at Jolly ikke levede op til det stereotype billede om at være rig efter at have boet i Vesten, faldt hendes status. “When the distant relatives were asking for money, and found out that I couldn't help them economically or socially, they disappeared” (Interview med Jolly den 26.02.2018).

Ifølge Fanon vil mennesker som Jolly, der har boet i Vesten, fortælle om alt det gode ved Vesten, fordi de ønsker at leve op til billedet om, at Vesten er et Paradis. Dette var ikke tilfældet for Jolly, da hun ikke lagde skjul på, at grunden til hun ikke ønskede at være bosat i Danmark længere, var grundet den stressede livsstil folk har i Danmark.

Fanon mener, at det ikke nytter noget at fortælle, at de ikke fandt lykken i Vesten, for så lever de ikke op til standarden (Fanon 2017, 14). Hvilket også kan ses i eksemplet med Jolly. Hendes bekendte troede ikke på hende, da de var overbevist om, at Vesten er "heaven". De mente, at det var hende, der var noget galt med, og at hun havde spildt en chance ved at komme tilbage til Uganda (Interview med Jolly den 26.02.2018).

Et andet eksempel, der fremstiller Vesten som ressourcefyldt, er fokusgruppen b. De gav udtryk for at have oplevet mange, der kom tilbage fra Vesten med masser af penge, som de brugte på at købe hus, biler mv.

Fokusgruppen b giver alle udtryk for, at de også gerne vil til Vesten og arbejde. De er villige til at tage næsten hvilket som helst arbejde, såsom rengøring, husassistent osv., så længe det er et arbejde, der giver dem penge, som de kan sende hjem til deres familier. Irene vil bl.a. gerne købe et hus til sin mor, så hun ikke behøver at arbejde så hårdt (Fokusgruppe b den 04.10.2017).

Eksemplerne viser hvor høj en status Vesten har for vores respondenter, og at der er en klar forestilling om, at Vesten er et ressourcefyldt kontinent. Dette ophøjede syn på Vesten, kan ifølge Fanon skyldes, at der ofte bliver lagt vægt på det gode i Vesten, frem for alt det, der ikke lykkedes, da dette ikke lever op til de stereotype forestillinger om Vesten.

Assimilering gennem sproget

En fjerde måde, hvorpå man kan opnå mere lighed med vesterlændinge, er gennem sproget. F.eks. ved at pryde sit sprog med vestlige udtryk (Fanon 2017, 15). Uganderne har internaliseret mange kulturelle og sproglige udtryk fra kolonitiden. Bl.a. det engelske sprog, hvilket blev nationalsprog efter Ugandas uafhængighed (Ssekamwa 1997, 144f) og stadig er det officielle sprog i Uganda i dag (7 Den Store Danske, 2013) (Fokusgruppe a den 04.10.2017).

Vi oplevede at befolkningen hovedsageligt var gode til at tale engelsk, og at der blev talt flydende engelsk alle offentlige steder. F.eks. undervises der stadig på engelsk i skolerne (State University 2018). Uganderne blev tvunget til at lære engelsk, da det blev det nye officielle sprog i kolonitiden. Og deres modersprog blev rangeret under det engelske som var kolonimagtens sprog. Briterne etablerede derfor et sprogligt hierarki, hvor det engelske sprog rangeres øverst, og de lokale sprog rangeres derunder. Ifølge Fanon kan dette sproglige hierarki også skabe et mindreværdskompleks. Dette kompleks blev skabt af, at uganderne

skulle tilpasse sig kolonimagtens engelske sprog, som blev det overlegne, hvorimod de lokales sprog blev de underlegne. Det vestlige sprog kan derfor forstås som nøglen, der kan åbne døren til den vestlige verden. Når uganderne behersker det engelske sprog, overtager de ifølge Fanon, også den verden som sproget er en del af. Det britiske sprog blev brugt til at assimilere de vestlige værdier, som uganderne har internaliseret for at opnå lighed med Vesten.

I ovenstående har vi set på nogle af de måder, hvorpå uganderne forsøger at tage den hvide maske på, og derved opnå lighed med Vesten. Det gør de ved at gå i vestligt tøj, bruge afblegende creamer, bosætte sig i Vesten, pryde deres sprog med vestlige udtryk eller undertrykke deres oprindelige sprog. Herved bliver de mere lig vesterlændinge, og opnår derved mere status. Dette er ifølge Fanon en af konsekvenserne af kolonitiden, hvor afrikanerne internaliserede de vestlige værdier. Dette har skabt et mindreværds kompleks, da de undertrykte deres egen kultur.

5.2.4 Mindreværds komplekset

Til trods for, at Uganda har været uafhængig i 55 år, er dette ikke ensbetydende med, at landet er mentalt afkoloniseret. Vestens "overlegne" syn på sig selv skabte ifølge Fanon et mindreværds kompleks, der blev internaliseret i kolonitiden. Dette mindreværds kompleks præger tydeligvis stadig vores respondents mindset, og dermed også deres selvforståelse i dag. Følgende uddrag fra fokusgruppe a viser, hvordan vores respondenter ser sig selv som mindreværdige.

Ronald: Muzungu [hvid] is clever.

Tanja: They are clever?

Ronald: Yeah intelligent.

Asha: Bright, informed you know, because they are coming from a developed world.

Tanja: So when you see a white person you think they are from the West, they are developed, they are clever, what do you think about yourselves then?

Ronald: We see them as superior, we learn from them.

Marie: We are inferior.

Tanja: Inferior?

Marie: Yes, we are like minus. They are the majors.

(Fokusgruppe a den 04.10.207)

Ronald, Marie og Asha ser sig selv som underlegne, og vesterlændinge som overlegne. Ifølge dem er folk fra Vesten kloge og informeret. Mennesker som de kan lære noget af. Denne tankegang går helt tilbage til 1800-tallets race-tankegang. Dengang blev bestemte karaktertræk tillagt den enkelte race, hvor f.eks. afrikanere blev anset som uintelligente. Afrikanere blev positioneret som objekter i de videnskabelige diskurser. Det var vesterlændinge, der indtog rollen som videnskabsfolk og eksperter, som definerede "sandheden" om afrikanerne. Deres opfattelse af afrikanere fik ikke kun betydning for Vestens syn på afrikanerne, men fik også stor betydning for afrikanerne selv (Andreassen og Henningsen 2011, 83ff) .“Forestillingen om at race determinerede førte til stereotyper”. (Andreassen og Henningsen 2011, 277). Disse stereotyper eksisterer tilsyneladende stadig, og fastholdelsen af de stereotype forestillinger om afrikanere kan være medårsag til, at vores respondenter føler sig mindreværdige.

Den måde racer blev opdelt på, gjorde sig også gældende under kolonitiden, hvor der i 1921 blev etableret et lovgivende råd ved navn Legislative Council (Legco), som skulle fungere som Ugandas parlament. Det viste sig at være et parlament kun for vesterlændinge og asiater. Og først i 1940'erne nominerede de første tre afrikanere sig til at være en del af dette Parlament (Mutibwa 1992, 8ff).

Reid mener, at de britiske kolonister styrede ud fra dybt racistiske principper. Ifølge Fanon er ethvert koloniland racistisk. Når mennesker underkues gøres de mindreværdige, hvilket er en intellektuel forklaring på racisme. (Fanon 1967, 86) Det tidligere eksempel, samt Reid og Fanons udtalelser, vidner om hvordan Briterne undertrykkede uganderne, og styrede ud fra racistiske principper. Dermed blev uganderne frataget deres rettigheder til at have medbestemmelse over eget land.

Disse undertrykkende strukturer er medårsag til, at et mindreværdskompleks er opstået og fremmedgør ugandernes bevidsthed. Hvilket kan have konsekvenser i forhold til at uganderne udvikler skadelige fremmedgørelsesforstyrrelser. En medical officer hævder at nogle af de indfødte afrikanere, er blevet sindsyge, hovedsageligt på grund af vestlig uddannelse (Greene et al. 2013, 46ff). Ifølge Fanon skyldes disse fremmedgørelsesforstyrrelser at afrikanerne har internaliseret den ydre social orden. Følgende udsagn viser, hvilken selvforståelse vores respondenter har internaliseret.

Uddrag af fokusgruppe interview:

Roland: We depend on you.

Marie: And we are depending on you.

Ronald: That is the mentality
Marie: It is just in our brain.
Tanja: So you undermine yourself?
Asha: Definitely, it is a syndrome.
(Fokusgruppe a den 04.10.2017)

Det virker til, at fokusgruppe a er bevidste om, at et mindreværdskompleks er en del af deres tankegang, og at det er blevet et karaktertræk ved deres selvforståelse. Fokusgruppe a, var som nævnt af en højere middelklasse, og bedre uddannelsesbaggrund end fokusgruppe b, hvilket også ifølge Fanon forklarer, hvorfor symptomerne på et mindreværdskompleks hos dem var mere udpræget.

Det britiske kolonistyre har uden tvivl sat sine dybe undertrykkende spor på, hvordan vores respondenter i Uganda har internaliseret et syn på sig selv som mindreværdige. Til trods for, at den tidligere kolonimagt har sluppet grebet udadtil, betragter vores respondenter indadtil, stadig briterne som "moderlandet", der stadig har "magten" over uganderne.

5.2.5 Afhængighedsforholdet efter koloniseringen

Under uafhængigheden oplevede kolonilandet, at det blev trængt op i en krog, hvilket udløste paniske reaktioner, som fik kolonilandet til at bønfalde den tidligere kolonimagt, også kaldet moderlandet, om hjælp. Hvilket udviklede en afhængighed til moderlandet (Fanon 1968, 99). At Uganda stadig er mental koloniseret, og befinder sig i et afhængighedsforhold til den tidligere kolonimagt, er følgende udtalelse et eksempel på: "They are our mother and our father" (Fokusgruppe a den 04.10.2017). Marie og Ronald forklarer hvilken relation de ser Uganda og Storbritannien i. Det er en meget stærk metaforisk og familiær måde at beskrive relationen mellem Uganda og Storbritannien på, som karakteriserer en ulige afhængighedsrelation, hvor Marie og Ronald ser sig selv som børn, der er under Storbritanniens varetægt. Storbritannien har derved retten til at bestemme, hvad der er bedst for Uganda.

We are still their colony. Even if your mother bets you, she will still be your mother. (...) You remain loyal, even if your mother dumped you on the roadside. (...) The West are still attached to Uganda as our colonial masters, but doing nothing (Ronald fra fokusgruppe a den 04.10.2017).

Ovenstående citat vidner også om et afhængighedsforhold mellem Uganda og Storbritannien, hvor Uganda vedholdende holder fast i en stærk og loyal relation til Storbritannien, uanset hvad de måtte have udsat Uganda for. De ser sig stadig som Storbritanniens koloni indtil Briterne siger andet: “Unless they come up and denounce that we are no longer their colony, so another person can take us” (Ronald fra fokusgruppe a 04.10.2017).

Til trods for de mange ambivalente følelser for Storbritannien, er fokusgruppe a og b enige om, at Storbritannien har et ansvar for instabiliteten i Uganda, og derfor bør intervenere. Marie mener ikke, at uganderne kan styre Uganda uden hjælp udefra. Det har de forsøgt siden uafhængigheden, men uden held. Flere af vores respondenter udtrykker, at Vesten skal hjælpe, da de er ansvarlige for Ugandas position. De mener, at vesterlændinge er klogere og har de nødvendige ressourcer, hvilket følgende udtalelser viser:

“Yes they should intervene.. they are the one who have done what we are right now, we didn’t have this form education”. (Marie fra fokusgruppe a den 04.10.2017)

“They should come and help us (...) they are more intelligent than us”. (Irene fra fokusgruppe b den 04.10.2017) “They should help us financially (...) because our technology is poor”. (Derrick fra fokusgruppe b den 04.10.2017)

“Maybe they should come back and intervene, and tell us that we have done wrong”(Ronald fra fokusgruppe a den 04.10.2017)

Vores respondenter udtrykker et afhængighedsforhold til Vesten, som de mener skal hjælpe Uganda. Ifølge Fanon udspringer denne afhængighed til det tidligere moderland, fordi det tidligere borgerskab, ikke havde de nødvendige kompetencer til at videreføre landet, og erstatte det vestlige borgerskab. Ligeledes giver vores respondenter udtryk for, at de ikke har tillid til, at regeringen har de nødvendige ressourcer, der skal til, for at kunne regere landet. Denne mistillid til regeringen vil vi uddybe i diskussionen, hvor vi også vil diskutere *hvilken betydning, det kan have for Ugandas befolkning, hvis forbuddet af genbrugstøj bliver en realitet.*

5.2.6 Delkonklusion

Vores respondenter syn og rangering af genbrugstøj fra Vesten, som værende bedre end afrikansk tøj, afspejler også deres syn på Vesten. Vesten ses som et Paradis, som vores respondenter stræbte efter at komme til. I forsøget på at blive lige med vesterlændinge, påfører vores respondenter forskellige hvide masker. De går med brugt tøj fra Vesten, bruger afblegende creamer for at få lysere hud, bosætter sig i Vesten, pryder deres sprog med vestlige udtryk, eller undertrykker deres modersprog. Ved at internalisere de vestlige værdier, oplever vores respondenter et mindreværdskompleks, hvor de fjerner sig mere og mere fra egen kultur. Denne undertrykkende mentalitet blev internaliseret i kolonitiden, og præger stadig ugandernes selvforståelse i dag. Jo mere veluddannet vores respondenter var, jo større var mindreværdskomplekset.

Flere af vores respondenter havde ambivalente følelser over for den tidligere britiske kolonimagt, som de stadig ser som moderlandet. Dette vidner om et afhængighedsforhold, hvor de gør sig afhængig af Vestens indblanding. Et andet eksempel på Ugandas afhængighedsforhold til Vesten, omhandler de store mængder af genbrugstøj som Uganda importerer. Import af genbrugstøj til Uganda fra Vesten, er med til at forstærke et afhængighedsforhold til Vesten, da Uganda ikke selv producerer sit eget tøj, og derved er afhængige af, at Vesten sender billigt genbrugstøj. Ugandas regering vil forbyde import af genbrugstøj i 2019. Om dette kan være et skridt i retning af at løsrive sig fra Vesten, og blive mere selvstændige, vil vi diskutere i diskussionen.

6. Diskussion

Som vi nåede frem til i analysen, er genbrugstøjet et eksempel på, at der eksisterer nogle ulige magtstrukturer mellem Vesten og Afrika, som kommer til udtryk gennem en eksisterende mental kolonisering, og et afhængighedsforhold til Vesten. Vi analyserede os frem til, at disse strukturer kunne være levn fra tidligere tiders opfattelse af racehierarkiet og kolonitiden, der har domineret gennem vestlig historie. Hvilket generelt set kan have betydning for, hvordan afrikanerne tænker mindre omkring sig selv. Kan et forbud mod importeret genbrugstøj komme nogle af disse ulige magtstrukturer, afhængighedsforhold og mental kolonisering til livs?

I dette kapitel vil vi diskutere *hvilken betydning det kan have for Ugandas befolkning, hvis forbuddet af genbrugstøj bliver en realitet?* Hvad regeringens intention med at forbyde genbrugstøjet er? Samt hvilken modstand regeringen møder i forhold til at kunne gennemføre et sådant forbud? Vi vil inddrage udtalelser fra vores respondenter og fagpersoner samt anvende diverse avisartikler for at kunne besvare ovenstående spørgsmål.

6.1 Forbudets betydning

Det har undret os, hvorfor regeringen vil forbyde genbrugstøj, da man som dansker sidder med indtrykket af, at vores donerede tøj gør en god forskel. Problemet er, at genbrugstøjet, sammen med importen af billigt tøj fra Asien, stort set har udkonkurreret den afrikanske tøjindustri (2 Guldagger og Faber 2017).

“Vores tekstilindustri er døende på grund af disse importvarer,” har Museveni (Ugandas præsident) udtalt til den ugandiske avis New Vision (2 Guldagger og Faber 2017). Derfor vil regeringen nu forbyde genbrugstøjet fra år 2019, for at fremme egen tøjproduktion (1 AGOA.info, 2017). Ronald er meget skeptisk i forhold til forbuddet mod genbrugstøj og mener, at det er en uopnåelig drøm, hvilket følgende uddrag fra fokusgruppe a viser:

Ronald: And then replace them [genbrugstøj] with what? Do we have cotton, do we even have anything to wear, we cannot afford the new clothes.

Asha: We don't have factories.

Ronald: And we do not have any factories to make new clothes ... we are depending on ... something about 80-90% of mivumba, and we are talking about stopping it, that dream cannot be achievable. (fokusgruppe a den 04.10.2017)

Ronald og Asha påpeger, at det er urealistisk at stoppe importen af brugt tøj, da de mener, der hverken er bomuldsproduktion, eller tøjfabrikker i Uganda. Generelt var der bred enighed blandt vores respondenter om, hvilken betydning et forbud vil have for deres hverdagsliv. Et af fællestrækkene var de mange ulemper, et sådan forbud ville medføre. De fleste tøjsælgere udtrykte en følelsesmæssig frustration som Josef: "I will cry, if they ban second hand clothes, because it is the way I earn my living, I been doing this for 16 years, and it is my skills to sell second hand clothes" (Josef den 23.09.2017).

Lawrence var et eksempel på, hvor hårdt livet kan være i fattigdom, og hvor store konsekvenser det vil have for ham, hvis Uganda stopper importen af brugt tøj. Han fortæller: "I will suffer, and living on nothing. I will not even have money for food." (Lawrence den 28.09.2017)

Ashiraf mener også det kan have store konsekvenser for arbejdsmarkedet, hvis forbuddet bliver en realitet: "There will be unemployment, and people will be forced to change jobs." (Ashiraf 27.09.2017)

Det var ikke kun tøjsælgerne, men også tøjkøberne, der viste stor utilfredshed og bekymring omkring forbuddet af genbrugstøj. Noreen udtalte, at et forbud "will affect everyone in Uganda, as most Ugandans buy second hand clothes, even the president himself." (Noreen den 28.09.2017)

Vores respondenter var enige om, at et forbud af genbrugstøj ville berøre alle samfundslag i Uganda. Men specielt vil det gå udover ugandere fra laverestående- eller middelklassen, da priserne på nyt tøj er væsentligt højere end genbrugstøj.

We need second hand clothes, because we can't afford new clothes. People cannot afford expensive clothes. We still have many poor people. In some areas there are people who can't even afford second hand clothes. They just walk around with fabric they wrap around (Ronald den 04.10.2017).

Et forbud af genbrugstøjet vil ifølge vores respondenter, derfor få konsekvenser for mange i Uganda, som ikke vil kunne købe det nødvendige tøj, de har behov for. Desuden mener størstedelen af vores respondenter, at holdbarheden på nyt tøj fra Asien er kort, og af dårlig kvalitet, i forhold til det brugte tøj fra Vesten. (Julias den 25.09.2017) (Josef den 23.09.2017) Dette vil også have indflydelse på befolkningens beklædning, da det nye tøj hurtigt vil blive slidt og ødelagt, i forhold til genbrugstøjet.

Robert Mawanda, som er kommunikations Manager ved Uganda Manufacturers Association (UMA), er dog ikke bekymret for, om befolkningen har råd til at købe nyt tøj.

Han forklarer, at intentionen er at afskaffe genbrugstøjet langsomt, samtidig med at landet bygger tekstilfabrikker op, der kan producere Ugandas eget tøj, og dermed overtage det lokale marked langsomt. Dette påpeger handelsminister Amelia Kyambadde også (2 AGOA.info 2017). På sigt bliver det lokale tøj billigere, og folk vil dermed have råd til det nye tøj, der produceres i Uganda. Yderligere påpeger Robert M, at regeringens forbud mod genbrugstøj vil gavne Uganda på sigt, da den lokale produktion vil gøre Uganda selvforsynende inden for bomuld og tekstilindustrien. Således, at Uganda kan producere deres eget tøj af god kvalitet (Robert M 29.09.2017).

Susan Nanduddu, den administrerende direktør for African Center for Trade and Development (ACTADE), påpeger også, at den langsigtede gevinst, der er at finde i forhold til beskæftigelse og bæredygtighed, er værd at vente på. Hun mener, at Uganda har potentiale til at ansætte 2,5 millioner folk indenfor bomuld og beklædningssektoren (2 AGOA.info 2017).

6.2 Mistillid til regeringen

At udfase genbrugstøjet til fordel for egen tekstilindustri, kan ses som et skridt i retningen af et mere selvstændigt Uganda. For så længe Uganda modtager så store mængder brugt tøj, er de i et afhængighedsforhold til Vesten, hvor pengene ryger ud af landet. Hvis de derimod køber tøj produceret i Uganda, bliver pengene i landet (Robert M 29.09.2017) (Brooks 2015, 144f). Blandt vores respondenter var der dog stor mistillid til regeringen. De mente ikke, at regeringen ville kunne begrænse genbrugstøjet i Uganda.

“Two people can’t stop ten. We can fight for ourselves,” fortæller Asiraf, og mener ikke, at regeringen har kapacitet til at kontrollere importen og salget af genbrugstøj. (Asiraf den 27.09.2017) Irene og Semekula er dog mere autoritetstro og fortæller, at regeringen har mange politifolk. De mener, at man vil blive sat i fængsel, hvis man sælger genbrugstøjet ulovligt. (fokusgruppe b den 04.10.2017) Denne autoritetstro deler Ronald og Marie ikke, hvilket følgende uddrag fra fokusgruppe a viser:

Ronald: They [regeringen] cannot implement it [forbuddet] (...) In Uganda we cannot implement anything, not even the constitution, we just talk about it (...)

Marie: They can say you shall do this and then after some time they forget (...) They have their own issues, they are not highly paid, they don’t have time to go through things, even the government are so lazy, they just do things to excite people. (fokusgruppe a 04.10.2017)

Flere af vores respondenter udtrykker, at regeringen ikke vil kunne gennemføre et forbud mod genbrugstøj, bl.a. fordi de ikke håndhæver deres egne regler. Ifølge Ronald og Asha er det ulovligt at sælge brugte tv, radio, køleskab osv., men disse ting bliver stadig solgt, da ingen tjekker op på det, og reglerne herved ikke bliver håndhævet. Derfor betvivler Asha og Ronald, at det skulle blive anderledes, hvis importen af genbrugstøj bliver forbudt.

If the government forbids mivumba, then the sale of second hand clothes will continue anyway. People need second hand. They can't afford clothes and things that are new, fortæller Ronald. (Uformel snak den 24.09.2017)

Et andet eksempel på, at et sådant forbud kan være svært at implementere, er erfaringerne fra Nigeria. I Nigeria har staten forsøgt at beskytte den indenlandske tekstilindustri, ved at begrænse importen af genbrugstøj, hvilket mislykkedes (Brooks 2015, 154). Importkontrollen blev aldrig gennemført effektivt på grund af svage statslige institutioner og det faktum, at Nigeria er et af de største markeder for genbrugstøj i verden (Brooks 2015, 154f). Ugandas politiske situation er heller ikke ligefrem stabil, hvilket følgende uddrag vidner om:

Vi kom aldrig afsted i dag, for Brian fortalte os, at han havde hørt i nyhederne, at der ville være demonstrationer inde i byen, og turister var blevet frarådet at tage ind til byen. Senere så vi i nyhederne, hvordan parlamentsmedlemmerne fysisk sloges inde i parlamentet. (Dagbog den 26.09.2017)

Hvis politikerne slås hver gang de er uenige, hvordan vil de så håndhæve importforbuddet, og genvinde befolkningens tillid til, at de kan lede landet på bedste vis. Vores respondenter har ikke tillid til regeringen. Marie udtrykker det således:

We have never come out of anything by using our government, so now we have lost hope (...) even that we know, it is the government that are supposed to do the majority of work, and make the changes in our country, they can't. You can just look at the few days you have been here (...) how the government is acting" (fokusgruppe a den 04.10.2017)

Når vores respondenter og muligvis en stor del af befolkningen har så stor mistillid til regeringen, så kan man betvivle, om det vil lykkes for Uganda at håndhæve forbuddet. På

trods af, at Nigeria forbød importen af brugt tøj i 1980'erne og 1990'erne, så rangerer de stadig som nummer 15 ud af 50 afrikanske nationer, som modtager genbrugstøj sendt fra Vesten. Dette er dog kun den registrerede mængde af genbrugstøj, og giver hermed ikke et fyldestgørende billede. Den reelle tøjmenge, der er blevet importeret til Nigeria, er langt større end hvad de officielle statistikker viser (Brooks 2015, 155).

Aloysius Ihezue fra Choice Textiles forklarer, at selvom importen af brugt tøj har været ulovligt i de sidste fire år, så har det ikke været umuligt at smugle det ind over den nigerianske grænse. (Ibid)

Marie tror ligeledes, at hvis genbrugstøj bliver forbudt i Uganda, så vil det blive smuglet ind i landet (Fokusgruppe a den 04.10.2017). Det nigerianske eksempel viser, hvordan et forsøg på at fremme økonomisk vækst, blev undergravet af denne udbredte ulovlige handelspraksis. Fejlen ligger bl.a. i, at importforbuddet mod genbrugstøjet, ikke blev gennemført ved hjælp af robust toldkontrol (Brooks 2015, 156).

Robert M mener dog, at Uganda har de ressourcer, der skal til for at håndhæve forbuddet. Han fortæller, at de vil tjekke alle containere, der kommer til Mombasa. Til trods for, at det er enormt ressourcekrævende, ser han det ikke som en hindring (Robert M den 29.09.2017).

6.3 Konkurrence fra Asien

Nigeria er ikke det eneste land, hvor man har forbudt import af genbrugstøj. Sydafrika har også forsøgt at begrænse importen af brugt tøj, for at beskytte den indenlandske industri. De har haft mere succes med at begrænse importen af genbrugstøj end Nigeria. På trods af importforbuddet er tøjindustrien i Sydafrika faldet. Virksomhederne har klaret sig dårligt, primært grundet konkurrencen fra importeret, nyt, asiatisk produceret tøj. (Brooks 2015, 156) Herved kunne man forestille sig, at stigningen af importeret tøj fra Asien, også vil stige i Uganda. Mange af de tøjsælgere som vi snakkede med fortalte, at hvis der kom et importforbud, og de ikke længere kunne sælge brugt tøj, så ville de sælge nyt tøj fra Asien.

“But if it will happen, then I will find another way of living, maybe start selling clothes from China” (Josef den 23.09.2017). Susan nævnte udover Kina også Korea som en mulig løsning, “I could sell new clothes from China and Korea” (Susan den 05.10.2017). Gins sælger både brugte og nye sko fra Kina, og fortæller, at hvis et forbud bliver håndhævet, “I will then buy

more new shoes from China, then I can sell.” (Gins den 23.09.2017)

Da markedet er fyldt op med billige importvarer og genbrugstøj, er det netop svært for afrikanske lande som Uganda at etablere en tøjindustri til eget forbrug mener Brooks (2 Guldagger og Faber 2017).

I en ny rapport fra Nordisk Ministerråd vedrørende de nordiske landes handel med genbrugstøj, konkluderes det:

Brugt tøj er muligvis en udfordring for den lokale tekstilproduktion i nogle afrikanske økonomier. Men hvis importen blev pålagt restriktioner, ville hullet sandsynligvis blive fyldt op med import af billigt nyt tøj fra Asien, ikke med en tilbagevenden til lokal produktion (2 Guldagger og Faber 2017).

Herved er der meget, der tyder på, at et forbud af genbrugstøj, ikke nødvendigvis medfører bedre vilkår for en national tekstilproduktion.

En anden årsag til regeringens forbud kunne ifølge Jolly være, at regeringen har kontakter i Kina, og der derfor vil blive solgt mere tøj importeret fra Kina. (Jolly den 24.09.2017) Denne opfattelse deler hun med Robert, der mener, at regeringen hellere vil have nyt tøj fra Kina end fra Vesten. (Robert den 27.09.2017) Hvis dette er tilfældet, vil pengene stadig ryge ud af landet, men blot til Asien i stedet for Vesten. Hvad skal der gøres for at pengene bliver i Uganda, og gavner eget samfund?

For at undgå stigningen af importeret tøj fra Asien, fortæller Robert M, at Uganda vil hæve skatterne på tøjet herfra. Sådan så det ikke kan betale sig at købe dette tøj, men at befolkningen i stedet køber tøj produceret i Uganda. (Robert M den 29.09.2017) Dette vil dog kræve en ændring af folks *mindset*, da mange i Uganda som nævnt, rangerer afrikansk tøj under tøj fra Vesten og Asien. (Jf. afsnit 5.2.1 Ugandernes syn på genbrugstøj fra Vesten)

Det er dog ikke kun Jolly og Robert, der betvivler regeringens motiver for at forbyde importen af genbrugstøj. Tøjsælger Faridah mener, at forbuddet er regeringens forsøg på at udrydde konkurrencen indenfor tekstilindustrien: “I think rich people in government are bringing in new clothes and they want the ban, so that their businesses run well” (2 AGOA.Info 2017)

6.4 Risici ved genbrugstøj

Ifølge Brooks, forstærker handlen med genbrugstøj den allerede eksisterende ulighed i verden. Det handler ikke kun om en økonomisk ulighed, men også om værdighed (2 Guldagger og Faber 2017). Man kan stille sig selv spørgsmålet, om det er rimeligt og værdigt, at uganderne skal gå i vores aflagte tøj, fordi de simpelthen ikke har råd til nyt tøj? Asha og Marie mener, at noget af det genbrugstøjet kan være så aflagt og slidt, at det er ubrugeligt.

“Some of them are over damage and to old” (Asha 04.10.2017). Marie fortsætter “to be dumped on to the other person” (Marie den 04.10.2017)

Marie udtrykker, at når tøjet er gammelt og slidt, så bliver det dumpet af vesterlændingene, og så er uganderne de næste i rækken til at modtage det. Dette afføder spørgsmålet om Uganda blot bliver brugt som “skraldespand”, for at kunne skaffe sig af med Vestens store mængder af genbrugstøj, der hvert år doneres?

Flere af vores respondenter ytrede endda, at der er risiko for at få hudsygdomme og kønssygdomme af at gå med genbrugstøj, og at dette kan være endnu en årsag til, at regeringen vil afskaffe brugt tøj, hvilket følgende uddrag fra fokusgruppe b viser:

Derrick: Så kan man få hudsygdomme.

Fatma: Hvis dem, der har brugt tøjet har haft hudsygdomme, så får vi det også.

Derrick: For nogle tager bare mivumba på uden at vaske det først.

Fatma: Det er især undertøjet, som man kan få infektioner fra.

Derrick: F.eks. syfilis.

Irene: Der kan også være huller og pletter på tøjet, som ikke kan gå af. Jeg har hørt om en, der blev syg forneden. Doktoren sagde, at hun skulle stoppe med at købe secondhand panties. Man kan få gonorre af det. (fokusgruppe b den 04.10.2017)

Det var ikke kun fokusgruppe b, der bragte emnet om hudsygdomme på banen. Det gjorde flere af tøjsælgerne også, og fokusgruppe a: “you get skin infections when you don’t wash it. If you put it on straight away, then you will not be safe” (Asha den 04.10.2017). Susan påpegede endda, at regeringen skulle have sagt, at folk bliver syge, og kan risikere at få kræft af genbrugstøjet. (Susan den 05.10.2017)

Dette er endnu et eksempel på den ulighed, der er mellem Vesten og Uganda. For hvorfor vil uganderne iføre sig tøj, som de tror kan give dem kønssygdomme, hudsygdomme og kræft? Hvis lokalbefolkningen føler, at de risikerer deres eget helbred for at få tøj på kroppen, så vidner det om, at de må have meget få ressourcer.

Ronald og Asha mener, at hvis forbuddet af genbrugstøj kommer, så vil det udadtil se ud som om, at uganderne har fået det bedre, fordi genbrugstøj ikke er nødvendigt længere. Så vil andre lande se, at der sker fremskridt i Uganda. (Ronald og Asha den 24.09.2017)

6.5 Modstand mod forbuddet

Udover utilfredsheden blandt uganderne, møder Uganda også modstand internationalt. USA begrænser et sådan forbud, da de har truet Uganda, og andre Østafrikanske lande, med at stoppe økonomisk støtte. (2 AGOA.info 2017)(3 AGOA.info 2018). Har USA en skjult agenda, der tilgodeser USA's økonomiske fordele? Det tyder det på, da en af USA's førende eksportører af brugt tøj, Secondary Materials and Recycled Textiles (SMART), udtaler:

To ban second hand clothes, would not only impose significant economic hardships on the United States' used clothing industry, but also violate the AGOA³ agreement, which requires beneficiaries to make consistent progress towards establishing a market for the US, thereby eliminating barriers to US trade and investment (2 AGOA.info 2017).

Det er dog ikke kun USA, der stiller sig kritisk over for Ugandas forbud. Danmarks udviklingsminister Ulla Tørnæs har udtalt, at hun ikke støtter op omkring forbuddet, og opfordrer alle danskere til at fortsætte deres donationer af brugt tøj, som eksporteres til de afrikanske lande.

Danskerne skal ikke holde op med at donere deres tøj til velgørenhed og nødhjælpsorganisationer, der gør en stor indsats i verdens fattigste lande. Det er bæredygtigt og godt for miljøet. Og nødhjælpsorganisationerne investerer overskuddet fra salg i Danmark og i udlandet, i projekter i udviklingslandene. (Fyens 2017)

Ulla Tørnæs deler samme holdning som vores respondenter, da hun mener, at forbuddet "vil kunne koste tusindvis af småhandlende deres levebrød." (Fyens 2017) At tøjdonationer netop skaber jobs, og derfor er en god ting, fremhæver NGO'er ofte, (Brooks 2015, 145), men Robert M mener, at det kun er omkring 100.000 personer, der lever af at sælge genbrugstøj i Uganda. Genbrugstøjet har derimod kostet mange flere arbejdspladser i tekstilindustrien. (Robert M den 29.09.2017) Dette er sekretariatsleder fra Afrika Kontakt, Morten Nielsen og

---

³ The African Growth and Opportunity Act (AGOA)

flere organisationer enige i. De mener, "at et stop for eksporten af billigt genbrugstøj er en god idé. (...) Da den nuværende situation kvæler udviklingen af erhverv i Østafrika" (Fyens 2017).

Hvis Ugandas regering stopper importen af genbrugstøj, vil der kunne skabes en masse nye arbejdspladser til lokalbefolkningen, som vil overstige antallet af beskæftigede inden for genbrugstøj mener Robert M (Robert M den 29.09.2017). Herved har den vestlige forbruger kun fået en del af historien. Nemlig historien om, at genbrugstøjet skaber arbejdspladser, men ikke det faktum, at genbrugstøjet har været med til at udrydde en masse arbejdspladser indenfor tekstilindustrien. Vi kan hurtigt blive enige om, at det er godt at skaffe arbejdspladser, men ikke hvis det udkonkurrerer en hel industri.

Røde Kors genbrugschef, Tina Donnerborg udtaler:

Vi har naturligvis ingen som helst interesse i at ødelægge noget for landene i Afrika. Og hvis vi mente, at vi gjorde det, ville vi holde op med det samme. Vi sender kun til de lande, der gerne vil importere, og så længe de lande efterspørger tøjet, er det ikke os, der skal bestemme, om de skal have det (2 Guldagger og Faber 2017).

Morten Nielsen fremhæver vigtigheden i at bakke op omkring Østafrikas intentioner, da "netop tekstilindustrien er et lavteknologisk område, hvor udviklingslande reelt har muligheden for at få en industri op at køre." (Fyens 2017)

Et importforbud løser dog ikke problemerne for skrantende industrier, forklarer Ulla Tørnæs. "Protektionisme skaber ikke vækst og bæredygtig udvikling. Det er ikke salg af brugt tøj på lokale genbrugsmarkeder, der forhindrer internationale brands i at investere i tekstilproduktion i Østafrika." (Fyens 2017)

Vi undrer os over, hvorfor der ikke ydes en international opbakning omkring forbuddet af genbrugstøj, der styrker den lokale udvikling, minimerer uligheden, og afskaffer fattigdom, som alle er mål USA og Danmark har forpligtet sig til at efterleve i forbindelse med FN's verdensmål. (FN verdensmål 2015)

Hvad er det der gør, at Vesten ikke imødekommer, og bakker op om Ugandas forsøg på at løsrive sig fra deres afhængighed indenfor tekstilindustrien? Har Vesten en intention i at opretholde et glansbillede, hvor de fremstår som "helte", som dække over egne økonomiske interesser?

6.7 Fremstillingens betydning

Hvis Uganda forbyder import af genbrugstøj kan det medføre, at Vesten ikke længere har mulighed for at opretholde et positivt selvbillede af dem som "heltene", der hjælper de "nødlidende" ved tøjdonation. Som vi fandt frem til i analysen, så sidder Ugandas befolkning ikke passivt og venter på hjælp. Hvis import af genbrugstøj bliver forbudt, så nævnte de fleste af vores respondenter som nævnt alternative indtjeningsformer. Heriblandt salg af tøj fra Asien, og landbrug. Generelt var der en villighed til at gøre hvad der skal til, for at få et nyt arbejde som eksempelvis Ashiraf udtrykker det, "I will take any other job, that can give me money. I could for instance sell tomatoes." (Ashiraf den 27.09.2017)

Susan ytrede også en villighed til at finde en alternativ løsning at tjene penge på, "It will not be easy to change business, but it will be necessary" (Susan den 05.10.2017)

Vores respondenter virkede derved løsningsorienteret og handlekraftige, i forhold til at komme med nye strategier, og ideer til måder at tjene penge på. Dette står i kontrast til det portræt Vesten har tegnet af afrikanerne, som passive aktører.

Er modstanden fra USA og Danmarks side i realiteten forbundet med, at Vesten har brug for en "losseplads" til at skaffe sig af med det massive overforbrug af tøj? Har vi pakket dette overforbrug ind i en "heltefortælling", hvor vi tror, at vi er "helte" hver gang vi donerer brugt tøj? Denne forestilling rummer et ulige magtforhold mellem giver og modtager, eller "helt" og "nødlidende", der kan spores helt tilbage til dengang, hvor vestlige videnskabsmænd opfandt racehierarkiet. (Jf. afsnit 4.1.3 Raceforestillinger)

Brooks udtaler:

Hvis vi vil have, at de afrikanske lande opbygger uafhængige nationer, at de udvikler og forbedrer sig, så handler det ikke kun om økonomi, men også om stolthed, identitet og investeringer. Og genbrugstøjet tvinger en afhængighed ned over dem (2 Guldaager og Faber 2017).

Kan dette forbud mod genbrugstøj netop være et skridt på vej mod at gøre Uganda mere selvstændig og frigøre sig fra den hvide maske? Kan dette styrke et positivt selvbillede, så de på sigt kan komme fri af det afhængighedsforhold, som de har til Vesten, og aflive nogle af de mindreværdskomplekser, der stadig eksisterer i dag? Vi er de fortællinger, vi fortæller (Adichie 2009) og derfor skal vi være opmærksomme på, hvordan vi fremstiller Afrika og Vesten. Hvis vi kun fortæller om de "nødlidende afrikanere" [sic], og os som "heltene" [sic], så kan denne fremstilling være med til at fastholde Vesten og Afrika i et ulige magtforhold,

hvor uganderne opfatter sig selv som mindreværdige. Ifølge forfatteren Chimamanda Ngozi Adichie, er vi letpåvirkelige og sårbare over for de historier, som vi hører. Derfor er det problematisk, hvis vi kun høre *a single story* omkring en befolkning, et land eller et kontinent. (Adichie 2009) Hvis Chimamanda ikke kom fra Nigeria, ville hun også have troet, at Afrika er et kontinent fyldt med folk, der ikke kan tale for sig selv, og bare sidder og venter på at blive reddet af en venlig, "hvid" udlænding. For det er sådan medierne fremstiller befolkningen (Adichie 2009), og det er derfor vi tror, at vi gør en god gerning, når vi donerer vores brugte tøj.

6.8 Delkonklusion

I dette kapitel har vi diskuteret, *hvilken betydning det kan have for Ugandas befolkning, hvis forbuddet af genbrugstøj bliver en realitet*. Tøjsælgerne og tøjkøberne var bekymret for forbuddet. Tøjsælgerne ville i så fald skulle finde et andet erhverv, men var løsningsorienteret i forhold til at komme med nye jobstrategier. Tøjkøberne var derimod bange for, at de ikke ville have råd til at købe tøjet. Ifølge Robert M vil et forbud mod genbrugstøj medføre en opblomstring i den lokale tekstilindustri i Uganda, som på sigt vil kunne skaffe langt flere jobs end der bliver nedlagt. Desuden ville prisen på lokalt produceret tøj falde, når der ikke længere bliver importeret genbrugstøj til landet. Dog viser eksempler fra Nigeria og Sydafrika, at det kan være vanskeligt at opretholde et sådant forbud grundet illegal import og konkurrence fra billigt tøj fra Asien.

Der er uenighed omkring, hvorvidt internationale aktører skal bakke op om forbuddet. Bl.a. truer USA med handelsrestriktioner. Forbuddet mod genbrugstøj kan givetvis være et skridt på vej mod at gøre Uganda mere selvstændig og styrke et positivt selvbillede ved at tage den hvide maske af. Så de på sigt kan komme fri af det afhængighedsforhold de har til Vesten, og herved aflive nogle af de mindreværds-komplekser, der stadig eksisterer i dag. Vi skal være opmærksomme på, hvordan vi fremstiller Afrika og Vesten, da fremstillingen af os som "heltene" og afrikanerne som "nødlidende" kan være med til at fastholde Vesten og Afrika i et ulige magtforhold, hvor uganderne opfatter sig selv som mindreværdige.

7. Konklusion

Dette afsnit udgør vores konklusion, der har til hensigt at besvare vores problemformulering. For at kunne svare på, *hvordan genbrugstøj påvirker ugandernes selvforståelse*, er vi nødt til at forstå, hvorfor genbrugstøjet bliver doneret. I Vesten er vi vokset op med fortællingen om, hvordan vi kan være "helte", der "redder de nødlidende afrikanere". Denne tankegang går tilbage til 1800 tallets folkeudstillinger og racehierarki, hvor afrikanere sås som "uintelligente", "primitive" og "uciviliserede". Dette syn på afrikanere blev brugt som argument for koloniseringen, hvor vesterlændinge ville civilisere de "vilde". Vesten har herved fremstillet sig selv som de "overlegne", der er ansvarlige for at udvikle verden. Afrikanerne ses som det modsatte - "hjælpeløse" befolkninger, der skal "reddes".

En måde hvorpå, vesterlændinge kan være "helte" og "redde" afrikanerne, er ved at donere genbrugstøj. Tøjdonationer bliver pakket ind i et glansbillede, hvor vesterlændinges "hjælp" til de "nødlidende" er i fokus. Herved fokuseres der ikke på overforbrug, arbejdsforhold i tøjindustrien, samt miljøpåvirkninger. Når genbrugstøjet havner hos Røde Kors bliver det tøj, der ikke kan sælges i danske butikker bl.a. solgt til udenlandske opkøbere. Meget af dette tøj havner i Afrika heriblandt Uganda, hvor genbrugstøj udgør 81 procent af befolkningens tøj køb.

Uganderne modtager ikke genbrugstøjet gratis, som mange i Vesten tror. Derimod skal de betale for genbrugstøjet, hvilket skaber jobs til lokale tøjsælgere. Der er ingen tvivl om, at disse tøjsælgere har knappe ressourcer. De har meget lange arbejdsdage til utrolig lave lønninger, men de er ikke "passive nødlidende", som ellers er den fremstilling Vesten tegner af afrikanerne, og som bliver incitamentet for at donere genbrugstøj. Tværtimod er tøjsælgerne handlekraftige og har skabt deres egne forretninger med brugt tøj fra Vesten.

Uganderne tillægger genbrugstøj fra Vesten høj værdi og status, hvilket står i kontrast til afrikanske tekstiler. Vores respondenter rangerede det vestlige genbrugstøj over deres eget tøj, samt tøj fra Asien. Denne rangering af tøj trækker tråde tilbage til racehierarkiet, hvor Vesten rangeres øverst og afrikanerne i bunden. Det ophøjede syn på genbrugstøj fra Vesten afspejler også ugandernes syn på Vesten.

Vores respondenter fremstillede et meget positivt billede af Vesten, der sås som udviklet og rigt - et Paradis. Ugandernes forestillinger om Vesten har også betydning for forestillingen om dem selv, og har betydning for deres egen selvforståelse. De ser sig selv som mindreværdige og flere af vores respondenter sagde om sig selv: "We are like minus. They [Vesten] are the majors" og "They [Vesten] are more intelligent than us".

Vores respondenter har internaliseret et syn på sig selv som mindreværdig i forhold til Vesten. Herved eksisterer der stadig en mental kolonisering, som er et levn fra kolonitiden. En anden måde hvorpå den mentale kolonisering kom til udtryk, var gennem de ambivalente følelser respondenterne havde til den tidligere britiske kolonimagt. De ser stadig Storbritannien som moderlandet, og udtrykker en manglende tillid til, at regeringen kan regere landet. På baggrund af dette ønsker de vestlig indblanding, hvilket kan ses som et afhængighedsforhold mellem Uganda og Vesten.

For at opnå status og en form for lighed med vesterlændinge påfører uganderne sig vestligt genbrugstøj. Andre måder hvorpå uganderne kan iføre sig den hvide maske, er ved afblegning af hud, bosættelse i Vesten, ved at pryde sproget med vestlige udtryk eller undertrykke eget sprog. Uganderne fjerner sig herved mere og mere fra egen kultur.

Genbrugstøjet fra Vesten gør muligvis uganderne afhængige af Vestens tøjdonationer. De klæder sig i tøj, som ikke længere er godt nok til vesterlændinge. Dette kan fastholde dem i et afhængighedsforhold og en mindreværdig position.

Ugandas regering vil forbyde import af genbrugstøj fra 2019. Dette forbud kan være et skridt på vej mod at gøre Uganda mere selvstændig, og dermed styrke en positiv selvforståelse. Så de på sigt kan komme fri af den mentale kolonisering og det afhængighedsforhold, som de har til Vesten, samt aflive nogle af de mindreværdskomplekser, der stadig eksisterer i dag, og som påvirker deres selvforståelse. Regeringens intention er at få gang i egen tekstilproduktion igen, men eksempler fra Nigeria og Sydafrika viser, at dette kan være vanskeligt. Herudover bakker flere internationale aktører ikke op om et sådant forbud, og USA truer med restriktioner.

Når Uganda forbyder import af genbrugstøj, giver det uganderne mulighed for at tage den hvide maske af ved at gå i lokalt produceret tøj og herved ikke påføre sig genbrugstøj fra Vesten. Tøjdonationer er dog blot en af mange velgørenhedsmetoder, der fremhæver Vestens "overlegenhed" og som kan være med til at fastholde uganderne i en mindreværdig selvforståelse. Skal uganderne løsrive sig fremstillingen af at skulle "reddes" samt deres egen selvforståelse, må det ske på flere fronter.

8. Litteraturliste

- Adichie, Chimamanda Ngozi 2009. "The danger of a single story - Tedtalk".
https://www.ted.com/talks/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story
- 1 AGOA.info "Used-clothing trade causes contention between US and East African Nations"
Hentet den 28.04.2018
<https://agoa.info/news/article/15277-used-clothing-trade-causes-contention-between-us-and-east-african-nations.html>
- 2 AGOA.info 2017. "Uganda. What ban of second hand clothes means for business."
Hentet den 14.04.2018 <https://agoa.info/news/article/15217-uganda-what-ban-of-second-hand-clothes-means-for-businesses.html>
- 3 AGOA.info 2018. "East Africa. US gives three countries ultimatum to reverse mitumba ban"
Hentet 28.04.2018
<https://agoa.info/news/article/15367-east-africa-us-gives-three-countries-ultimatum-to-reverse-mitumba-ban.html>
- American Anthropological Association 2012. "Statement on Ethics. Principles of Professional Responsibilities". Arlington, VA: American Anthropological Association.
- Andreassen, Rikke og Henningsen, Anne Folke. 2011. "Menneskeudstilling – Fremvisninger af eksotiske mennesker i Zoologisk Have og Tivoli". København K. Tiderne Skifter Forlag
- Ashcroft, Bill, Griffiths, Gareth og Tiffin, Helen 2011. "The Post-Colonial Studies Reader". Routledge.
- Bhabha K. Homi 1986. "Foreword: Remembering Fanon". Self, Psyche and the Colonial Condition, i Frantz Fanon: "Black Skin, White Masks". London. Hentet den 29.03.2018. http://mccoyspace.com/nyu/10_s/ideas/texts/week14-Bhabha-Remembering_Fanon.pdf

Brito, Olivier. 2013. "Definitional Paradox and Legal Heterogeneity: Towards a Comprehensive and Operational Definition of Beggin", *Asian Social Work and Policy Review*. 7: 228–241

Brooks, Andrew 2015. "Clothing Poverty". Zed Books Ltd

Caute, David 1970. "Frantz Fanon". Gyldendals Uglebøger.

Dahlgaard, Oddershede Karina 2013. Genbrugstøj gives ikke til fattige.

Hentet den 25.04.2018. <https://jyllands-posten.dk/indland/article5759148.ece>

1. Den Store Danske 2010. "Ugandas sociale forhold".

Hentet den 31.01.2018.

[http://denstoredanske.dk/Samfund%2c_jura_og_politik/Samfund/Sociale_forhold_i_verden/Uganda_\(Sociale_forhold\)](http://denstoredanske.dk/Samfund%2c_jura_og_politik/Samfund/Sociale_forhold_i_verden/Uganda_(Sociale_forhold))

2. Den Store Danske 2012. "Ugandas historie".

Hentet den

31.01.2018. [http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Afrika/%C3%98stafrikas_historie/Uganda_\(Historie\)](http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Afrika/%C3%98stafrikas_historie/Uganda_(Historie))

3. Den Store Danske 2017. "Postkolonial teori og litteratur".

Hentet den 19.02.2018

http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Litter%C3%A6re_perioder/postkolonial_teor_i_og_litteratur

4 Den Store Danske 2015. "Frantz Fanon"

Hentet den 19.02.2018

http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Afrika/Nordafrikas_historie/Frantz_Fanon

5. Den Store Danske 2009. "Internalisere".

Hentet den 16.02.2018

[http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Fremmedord/in-
io/internalisere](http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Fremmedord/in-
io/internalisere)

6. Den Store Danske 2009. "Gaveudveksling"

Hentet den 12.01.2018

[http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Folkeslag/Etnografiske_termer/gaveud-
veksling](http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Folkeslag/Etnografiske_termer/gaveud-
veksling)

7. Den Store Danske 2013. "Ugandas sprog".

Hentet den 07.02.2018.

[http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Verdens_sprog/Uganda_-
_sprog](http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Verdens_sprog/Uganda_-
_sprog)

DR 1 Programserie. "Helvedes Helte".

Vist 15.04.2014

<https://www.dr.dk/tv/se/helvedes-helte/-/helvedets-helte-1-6>

DR 2 Programserie: "En dansker redder verden".

Vist 10.04.2015

<https://www.dr.dk/presse/en-dansker-redder-verden>

Easterly, William 2006: "The White Man's Burden, why the West's efforts to Aid, the Rest
Have Done So Much Ill and So Little Good". Penguin Books.

Elsass, Peter 2003: "Håndbog i kulturpsykologi, et fag på tværs". Gyldendal.

Emerson, Robert M., Rachel L. Fretz & Linda L. Shaw 2011, "Writing Ethnographic
Fieldnotes", The University of Chicago Press, Chicago & London.

Eriksen, Thomas Hylland. 2001. "Small places, large issues." An introduction to Social and
Cultural Anthropology". Pluto Press.

Fanon, Frantz 1967: "Racisme og kultur". På dansk ved Børge Olesen. Sirius.

Fanon, Frantz 1968. "Fordømte her på jorden". Forord af Jean-Paul Sartre. Rhodos.

Fanon i Greene et al. 2013: Greene Jeremy, Basilio Thorp Marguerite, Kim Heidi and Farmer, Paul. 2013. "Colonial Medicine and its legacies". In Reimagining Global Health, edited by P. Farmer, J.Y. Kim, A. Kleinman, M. Basilio, Berkeley: University of California Press: pp. 33-76.

Fanon, Frantz 2017: "Black Skin, White Masks". Pluto Press

FN verdensmål 2015.

Hentet den 15.04.2018.

<https://www.verdensmaalene.dk/maal/9>

Forbrugerrådet Tænk 2015: "Tøjforbrug koster miljøet 3 milliarder kroner om året".

Hentet den 22.02.2014

<https://taenk.dk/test-og-forbrugerliv/mad-og-indkoeb/toejforbrug-koster-miljoet-3-milliarder-kroner-om-aaret>

Fyens 2017. "Udviklingsminister: Bliv ved med at sende tøj til Afrika".

Hentet den 15.04.2018. <https://www.fyens.dk/indland/Udviklingsminister-Bliv-ved-med-at-sendetoej-til-Afrika/artikel/3134901>

Gilroy i Fanon 2017: Fanon, Frantz 2017: "Black Skin, White Masks". Pluto Press

Golde, Peggy, 1986 "Introduction". i Women in the Field. Anthropological Experiences. 2nd edn. Peggy Golde, ed. Berkeley: University of California Press.

Greene Jeremy, Basilio Thorp Marguerite, Kim Heidi and Farmer Paul. 2013.

"Colonial Medicine and its legacies". In Reimagining Global Health, edited by P. Farmer, J.Y. Kim, A. Kleinman, M. Basilio, Berkeley: University of California Press.

- 1 Guldagger, Mette og Faber, Kim 2017. "Genbrugstøj er blevet 'big bussines' Røde Kors sælger 80 procent af dit doneret tøj til udlandet".
Hentet 28.04.2018 <https://politiken.dk/oekonomi/art5876989/R%C3%B8de-Kors-s%C3%A6lger-80-procent-af-dit-donerede-t%C3%B8j-til-udlandet>
- 2 Gudaager, Mette og Faber, Kim 2017. "Afrikanske lande siger nej tak til genbrugstøj"
Hentet den 16.04.2018
<https://politiken.dk/forbrugogliv/art5827354/Afrikanske-lande-siger-nej-tak-til-genbrugst%C3%B8j>
- Halkier, Bente. 2016. "Fokusgrupper". 2. udgave, 2 oplag. Frederiksberg c. Samfundslitteratur.
- Hastrup, K, Rubow, C, Tjørnhøj-Thomsen, T, 2011. "Kulturanalyse- kort fortalt". Samfundslitteratur. 1 udgave.
- Helms og Cook 1999 i Elsass. Elsass, Peter 2003. "Håndbog i kulturpsykologi, et fag på tværs". Gyldendal.
- Hubert Lyautey i Greene et al 2013. Greene Jeremy, Basilico Thorp Marguerite, Kim Heidi and Farmer Paul. 2013. "Colonial Medicine and its legacies". In Reimagining Global Health, edited by P. Farmer, J.Y. Kim, A. Kleinman, M. Basilico, Berkeley: University of California Press.
- Kassah, Alexander Kwesi. 2008." Begging as a work: a study of people with mobility difficulties in Accra, Ghana", *Disability & Society*, 32:2, 163 – 170.
- Khader, Naser 2017. "Måske var det forkert, at man holdt op med at kolonisere primitive samfund". Berlingske
Hentet den 25.04.2018
<https://www.b.dk/kommentarer/maaske-var-det-forkert-at-man-holdt-op-med-at-kolonisere-primitive-samfund>
- Kjærside, Stine 2012. "Derfor storhitter superhelte"

Hentet 06.02.2018

<https://www.bt.dk/film-og-tv/derfor-storhitter-superhelte>

Kristoffersen, Frank 2013. "Danskernes genbrugstøj sælges videre i udlandet."

Hentet 28.04.2018.

<https://www.dr.dk/nyheder/indland/danskernes-genbrugstoej-saelges-videre-i-udlandet>

Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend 2009. "Interview - Introduktion til et håndværk". 2 udgave. København: Hans Reitzels Forlag.

Leksikon: "Frantz Fanon".

Hentet den 29.03.2018.

<https://www.leksikon.org/art.php?n=757>

Long, Norman og Long, Ann. 1992. "Battlefields of Knowledge: The Interlocking of Theory and Practice in Social Research and Development". London and New York: Routledge (Chapter 1: 3–46).

Lund, Christian 2014. "Of what is this a case? Analytical Movements in Qualitative Social Science Research." Vol 73, No 3, Human Organization.

Macey, D i Mbembe, Achille 2012. "Metamorphic Thought: The Works of Frantz Fanon". African Studies, 71, 1, April. Routledge.

Mbembe, Achille 2012. "Metamorphic Thought: The Works of Frantz Fanon". African Studies, 71, 1, April. Routledge.

Meinert, Lotte 2009. "Hopes in Friction: Schooling, Health and Everyday Life in Uganda". Information Age Publishing Inc.

Merriam B. Sharan 2009. "Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation". Publisher Wiley.

- Morgan, Andrew 2015. "The True Cost". Dokumentar.
- Mutibwa, Phares 1992. "Uganda since Independence – A Story of Unfulfilled Hopes". Hurst & Company, London.
- Neergaard, Helle 2010. "Udvælgelse af cases i kvalitative undersøgelser". 2. udgave, 3. oplag, Frederiksberg C, Samfundslitteratur.
- Nielson, Ida Hammerich 2018. "En gave forventer en gave tilbage"
Hentet den 12.01.2018
<http://www.au.dk/univers/arkiv/2009/artikler/nr19/gave/>
- Pedersen, Martin 2012. "Triangulær validering" i Deltagerobservation, en metode til undersøgelse af psykologiske fænomener af Martin Pedersen, Jacob Klitmøller og Klaus Nielsen (red.) Hans Reitzels Forlag
- "Plan Danmark - Bliv helt for et barn". (Kampagnevideo)
Hentet den 12.01. 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=RtvfgFNsfBE>
- Poulos 1996, "Frantz Fanon".
Hentet den 19.02.2018
<https://scholarblogs.emory.edu/postcolonialstudies/2014/06/19/fanon-frantz/>
- Powdermaker i Golde, Peggy 1986. "Women in the Field: Anthropological Experiences". 2nd edn. Peggy Golde, ed., pp. 1-15. Berkeley: University of California Press.
- Reid J. Richard 2017. "A History of Modern Uganda". Cambridge University Press.
- Richardson, Michael. 1990. Enough Said. "Reflections on Orientalism". Anthropology Today
- Richey, Lisa Ann og Ponte, Stefano 2011. "Brand Aid: Shopping Well to Save the World".

University of Minnesota Press.

1 Rodekors

Hentet den 28.04.2018

<https://www.rodekors.dk/det-goer-vi/genbrug/smid-toejet>

2 Rodekors 2017.

Hentet den 12.01.2018.

<https://www.rodekors.dk/det-goer-vi/genbrug/smid-toejet/fakta>

Rode Kors kampagnevideo. "Smid tøjet - den store forklaring" 2017

Hentet den 28.04.2018

<https://www.youtube.com/watch?v=1rzJrQiTOW4>

Rode Kors årsregnskab 2014

Hentet den 29.04.2018

<https://www.rodekors.dk/media/1334648/2014-aarsregnskab-DK.pdf>

Said, Edward. 1978. "Orientalism". London: Penguin Books

Said i Richardson, Michael. 1990. Enough Said. "Reflections on Orientalism". Anthropology Today.

Schmitz, Hubert. 2007. "The rise of the East: What does it mean for development studies?" IDS Bulletin.

Spradley P. James 2012. Deltagerobservation i "Deltagerobservation, en metode til undersøgelse af psykologiske fænomener" af Martin Pedersen, Jacob Klitmøller og Klaus Nielsen (red.) Hans Reitzels Forlag.

Ssekamwa J. C 1997. "History and development of education in Uganda". Kampala. Fountain Publishers.

State university 2018. "Uganda - educational system overview".

Hentet den. 08.02.2018. <http://education.stateuniversity.com/pages/1585/Uganda-EDUCATIONAL-SYSTEM-OVERVIEW.html>

Thisted, Kirsten og Larsen, Ingemai 2011. "Bag masken: Falske sorte og hvide bevidstheder ifølge Fanon og postkolonialismen". Kritik, No. 199.

Uganda safari 2017. "Kampala tour".

Hentet den 21.03. 2018

<http://www.uganda-safaris-tours.com/uganda-safaris/kampala-tour.php>

URN 2008. "Uganda radio network".

Hentet den 21. 03. 2018.

<https://ugandaradionetwork.com/story/new-market-in-kampala-gives-owino-market-a-run-for-its-money>

Vaughan i Greene et al. 2013. Greene Jeremy, Basilico Thorp Marguerite, Kim Heidi and Farmer Paul. 2013. "Colonial Medicine and its legacies". In Reimagining Global Health", edited by P. Farmer, J.Y. Kim, A. Kleinman, M. Basilico, Berkeley: University of California Press.

Widerberg, Karin 2007. "Køn og Samfund" i Klassisk og moderne samfundsteori af Heine Andersen og Lars Bo Kaspersen, 4 udgave. København K: Hans Reitzels Forlag.

Wikipedia: Voice over

Hentet den 28.04.2018

<https://da.wikipedia.org/wiki/Voice-over>

9. Bilag

9.1 Interviewguide

Dette bilag indeholder vores interviewguide, som vi udformede inden afrejse til Kampala, Uganda. Vi justerede spørgsmålene undervejs, som vi fik mere indblik i felten.

Interviewguiden er delt op i spørgsmål til tøjsælgere og tøjkøbere, men en del af spørgsmålene går igen. Herudover er interviewguiden opdelt i en række forskerspørgsmål og interviewspørgsmål. Forskerspørgsmålene brugte vi i udformningen af interviewguiden for at sikre, at vi spurgte ind til relevante emner. Den engelske udgave af interviewspørgsmålene var de spørgsmål, som vi stillede vores respondenter.

Spørgsmål til tøjsælgerne

Forskerspørgsmål	Interviewspørgsmål	Interviewspørgsmål på engelsk
Hvilken betydning har Vestens tøjdonationer for de lokale sælgere af genbrugstøj?	<ul style="list-style-type: none"> Hvornår begyndte du at sælge brugt tøj? Hvordan startede det?	<ul style="list-style-type: none"> When did you start selling second-hand clothes? How did you start?
Hvilke forestillinger har uganderne om Vesten og de mennesker, der donerer genbrugstøjet?	<ul style="list-style-type: none"> Hvor køber du tøjet henne? Og hvad er prisen? Kan du beskrive hvordan det foregår? Hvordan er kvaliteten på tøjet?	<ul style="list-style-type: none"> Where do you buy the clothes? What's the price? Can you describe how it works? How is the quality of the clothes?
Hvad er baggrunden for at uganderne kalder genbrugstøj "Mivumba"? Hvad betyder det? Ligger der også et syn på tøjet i navngivelsen?	<ul style="list-style-type: none"> Hvad kalder du brugt tøj? Hvorfor kalder I det "Mivumba"? Har det nogen betydning? (positiv eller negativ ladning?)	<ul style="list-style-type: none"> What do you call second hand clothes? Why do you call it Mivumba? What does it mean?

<p>Hvilke samfundsklasse(r) køber genbrugstøj fra Vesten?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvem kommer og køber tøjet? • Hvilken slags tøj køber du selv? • Hvor mange timer arbejder du om dagen? • Har du andre indkomstkilder? 	<ul style="list-style-type: none"> • Who buys the clothes? • What type of clothes do you buy yourself? • How many hours do you work each day? • Do you have any other income sources?
<p>Hvilke politiske interesser ligger bag tiltaget om at forbyde import af genbrugstøj i Uganda?</p>	<p>I Sydafrika har regeringen givet forbud mod import af genbrugstøj.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad tænker du om dette? • Hvad vil det betyde for dig hvis det skete i Uganda? • Kunne du forestille dig, at regeringen i Uganda kunne finde på det samme? • Hvorfor tror du, at regeringen kunne overveje dette? 	<p>The government in South Africa has stopped the import of second hand clothes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • What do you think about that? • What would it mean to you if it happens in Uganda too? • Could you imagine that the government of Uganda would stop the import of second hand clothes too? • What could be the reason for that?

Spørgsmål til tøjkøberne

Forskerspørgsmål	Interviewspørgsmål	Interviewspørgsmål på engelsk
<p>Hvilke samfundsklasse(r) køber genbrugstøj fra Vesten?</p> <p>Hvilke årsager er der til, at uganderne køber genbrugstøj? Fortæller noget om deres motivation og synet på genbrugstøj. Er det fordi det er billigt, tilgængeligt, velanset?</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hvad laver du til dagligt? Hvornår startede du med at købe brugt tøj? Køber du også andre former for tøj? I hvilke sammenhænge? Hvor ofte køber du brugt tøj? Hvad giver du for det? Hvad koster det generelt for nyt tøj i Uganda? 	<ul style="list-style-type: none"> What do you do for living? When did you start buying second-hand clothes? And why? Do you buy any other kind of clothes? In what occasion? How often do you buy clothes? What do you pay for the second-hand clothes? What does new clothes in general cost? (Asia, Africa and the West)
<p>Hvad betyder tøj for uganderne?</p> <p>Er de lokale ugandere forbrugerbevidste mht. hvor tøjet bliver produceret og hvad de herved støtter?</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hvad går du efter, når du køber tøj? Hvad er vigtigt? (stil, kvalitet, pris? Er det vigtigt, hvor det er produceret herne?) 	<ul style="list-style-type: none"> What is important for you when you buy clothes?
<p>Hvad er baggrunden for at uganderne kalder genbrugstøj "Mivumba"?</p> <p>Hvad betyder det? Ligger der også et syn på tøjet i navngivelsen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hvad kalder du brugt tøj? "Mivumba"? Hvorfor kalder i det "Mivumba"? Har det nogen betydning? (positiv eller negativ ladning?) 	<ul style="list-style-type: none"> What do you call second-hand clothes? Why do you call it "Mivumba"? What does it mean?
<p>Ert genbrugstøj noget de er stolte af at vise frem eller noget de gemmer væk?</p>	<ul style="list-style-type: none"> I hvilke situationer anvender du genbrugstøjet? (særlige begivenheder, i hjemmet, til fest, kirkebesøg) 	<ul style="list-style-type: none"> When do you wear your second hand clothes? (special occasions, at home, parties, at the church)

<p>Ved de, hvor tøjet doneres fra? Hvilke forestillinger har uganderne om Vesten, og de mennesker der donerede genbrugstøjet?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvem forestiller du dig, har haft genbrugstøjet før dig? (klasse, status, mm.) • Hvorfor tror du, at genbrugstøjet er endt i Uganda? 	<ul style="list-style-type: none"> • Who do you think have had the clothes before you? • Why do you think the clothes ended up in Uganda?
<p>Genanvender uganderne selv det brugte tøj eller bliver det smidt ud? Opfølgende spørgsmål - hvordan er tøjets stand, når de skiller sig af med det?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvad gør du med tøjet, når du ikke længere vil gå med det? • Donerer du noget af dit eget tøj eller sælger du det? 	<ul style="list-style-type: none"> • When you are done wearing the clothes, what do you do with it? (Give it to relatives, charities, throw it out, sell it)
<p>Hvad vil det betyde for dem, hvis der ikke længere sælges brugt tøj i Uganda? Og hvad er deres alternativer?</p> <p>Hvis de ikke længere kan købe brugt tøj fra Vesten, hvor stor er sandsynligheden så for, at de vil købe tøj importeret fra Asien i stedet for nyt tøj fra lokale tekstilproducenter?</p>	<p>I Sydafrika har regeringen givet forbud mod import af genbrugstøj.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad tænker du om dette? • Hvad vil det betyde for dig, hvis det skete i Uganda? • Hvor vil du så købe tøj? 	<p>The government in South Africa have stopped import of second hand clothes.</p> <ul style="list-style-type: none"> • What do you think about that? • What would it mean to you if it happens in Uganda too? • Where would you buy clothes then?
<p>Hvilke baggrunde/interesser tror de der ligger bag, at regeringen vil forbyde genbrugstøj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne du forestille dig, at regeringen i Uganda kunne finde på det samme? • Hvorfor tror du, at regeringen kunne overveje dette? 	<ul style="list-style-type: none"> • Could you imagine that the government of Uganda would stop the import of second -hand clothes too? • What could be the reason for that?

9.2 Bilag 2 Indsamlede data

Dette bilag indeholder en tabel over alle de data, som vi indsamlede under vores tre ugers feltarbejde i Kampala, Uganda.

Data	Dato	Respondent	Lokation
Observation	22/09-2017	Diverse	Owino markedet
	27/09-2017	Syerskerne Jovai og Jasitin	Owino markedet
Fokusgruppe	04/10-2017	Fokusgruppe b	Restaurant
		Fokusgruppe a	I vores lejlighed
Eliteinterview	29/09-2017	Robert fra Uganda Manufacturers Association	UMA
Uformelle interviews	23/09-2017	Josef (Tøjsælger), Vianney (Tøjsælger), Gins (Tøjsælger) Semakula (Tøjsælger)	Owino markedet
	25/09-2017	Julias og hans bror Jeff	Julias butik
	25/09-2017	Felix (chef på et tøjlager) og diverse medarbejdere	To tøjlagre med second hand tøj
	27/09-2017	Robert (Tøjsælger), Asiraf (Tøjsælger), Sadam (Vores charffør)	Owino markedet
	28/09-2017	Noreen (Tøjkøber), Margaret (Tøjkøber), Gammel kvinde (Tøjkøber), Esther (Tøjkøber), Derrick (Tøjsælger), Yasin (Tøjsælger), Lawrence (Tøjsælger)	Owino markedet
	03/10-2017	Rosemary, Musisi, Sofia, Monica og Caroline	Gangu masajja (Et fattigt område)
	5/10-2017	Susan (Tøjsælger) og Kasirye (Tøjsælger)	Owino markedet
Uformel snak	20/09-2017	Julias	Vores lejlighed
	24/09-2017	Ronald, Asha, Jolly	Udflugt til søen
	27/09-2017	Moses (bærer sække)	Owino markedet
	27/09-2017	Toilet-passer	Restaurant
	29/09-2017	Asha	Rundt i byen

	03/10-2017	Jolly	Et fattigt område
Opfølgende skype interview	26/02-2018	Jolly	Fra Danmark til Uganda